5020 Prawo.

Prawo handlowe

1879/80

Część III.

O Stowarzyszeniach handlowych

wykłady Prof. Fiericha.

Część III.

O Stowarzyszeniach handlowych.

Zamiar łączenia się więcej osób w celu przedsiębrania czynności handl. może być dwojakim; albo, by trudnić się temi czynnościami w sposobie zarobkowania, albo, aby przedsięwziąść tylko jedną albo więcej poszczególnych czynności handl. To ostatnie połączenie nazywa kodeks handl. stowarzyszeniem do przedsiębrania poszczególnych czynności handl. na wspólny rachunek (Stowarzyszeniem spekulacyjnem, spółką dorazową) (art 266–270.) W pierwszym przypadku trudnić się może czynnościami handl. albo spółka handl. (art 85. – 249) albo spółka niejawna (art 250–265) obie w rozumieniu kod. handl. albo spółka handl. na mały rozmiar (art 10. k.h. i § 7. u. wpr.) albo nareszcie zarejestrowane stowarzyszenie zarobkowe i gospodarcze. (ust z 9. kwietn 873.)

Jeżeli zwracamy uwagę na to, że kod. handl. cztery rozróżnia spółki handl. natenczas mamy ośm rodzajów połączenia się więcej osób, w celu przedsiębrania czynności handl.

Rozdział I.

O spółkach handlowych.

I. Pojęcie spółki handlowej

Spółką handlową nazywamy zazwyczaj połączenie dwóch lub więcej osób, polegające na umowie zawartej w celu wykonywania czynności handl. w sposobie zarobkowania spólnym majątkiem i na spólny rachunek.

We wszystkich spółkach, podpadających pod powyższe pojęcie, znachodzimy następujące znamiona:

1. połączenie dwóch lub więcej osób zasadzające się na umowie.

2. wykonywanie czynności handl. w sposobie zarobkowania

3. wykonywanie tychże na spólny rachunek, tj. że poszczególni spólnicy dzielą się zyskiem i stratą stosownie do postanowień kontraktu spółki. –

Spółki dzielą się na 2. rodzaje, bo wykonywanie przedsiębiorstwa handl. może się odbywać w ten sposób, że:

1. Jeden tylko spólnik wykonywa czynności handl. wyłącznie w swojem imieniu jako właściciel zakładu

handl. tak, że on sam tylko wchodzi z innymi w stosunki prawne, i on jedynie względem nich, i on tylko względem trzecich staje się wierzycielem i dłużnikiem, chociaż wszystkie interesa idą na rachunek spólny. Stosunek spółki nie wychodzi w takim przypadku na jaw względem osób trzecich, i nie ma dla nich znaczenia prawnego, chociażby się nawet o istnieniu stosunku dowiedzieli. Spółka istnieje natenczas na wewnątrz t.j. między spólnikami, nie zaś na zewnątrz t.j. względem trzecich.

2. Wykonywanie przedbstwa handl. odbywa się w ten sposób, że czynności handl. przedsiębrane bywają nie tylko na rachunek, lecz także w imieniu wszystkich spólników, jako posiadaczy przedbstwa, w którym to przypadku spółka staje się wierzycielem i dłużnikiem. – Następuje to w ten sposób, że spółka przybiera swą własną firmę, i pod tą zawiera interesa. W tym to przypadku występuje względem osób trzecich już spółka jako taka, a stosunek prawny zachodzący między spólnikami nabiera względem trzecich prawnego znaczenia. Natenczas istnieje spółka handlowa nie tylko na wewnątrz, lecz i na zewnątrz.

Z tego, co przytoczyliśmy, wynika, że wobec osób trzecich, byt spółki w pierwszym przypadku żadnego nie ma znaczenia prawnego, przeciwnie zaś nabiera

go w drugim przypadku. Różnica ta wymaga też odmiennego prawnego urządzenia spółek powyższych dwóch rodzajów.–

Kodeks handl. uwzględnił też tę różnicę i uważa jedynie spółki pod L. 2. wyszczególnione za spółki handl.

Połączenia zaś pod L. 1. wzmiankowane, nie poczytuje za spółki handl., lecz za spółki niejawne, i urządza też spółki w odrębnych księgach t.j. w II i IIciej Księdze.

Spółka handl. w rozumieniu kod. h. jest to zatem połączenie dwóch lub więcej osób na podstawie umowy zawartej w celu wykonywania czynności handl. w sposobie zarobkowania, przy której występuje wobec trzecich ogół spólników jako posiadacz przedsiębiorstwa handl. pod wspólną firmą.

II. Rodzaje spółek handlowych.

Kodeks handl. rozróżnia trzy rodzaje spółek handl. To odróżnienie polega w ogóle na rozmaitości, k-ra zachodzi pod względem rozciągłości odpowiedzialności poszczególnych spólników za długi spółki. Kod. h. uznaje trzy rodzaje odpowiedzialności członków i uzasadnia na tem swoje trzy rodzaje spółek. Temi są:

1. Spółka jawna, k-ra wtedy ma miejsce, gdy według kontraktu spółki każdy spólnik całym swym majątkiem odpowiada za długi spółki (art 85.)

2. Spółka komandytowa, gdy jeden lub więcej spólników całym swym majątkiem odpowiada za długi spółki (spólnicy osobiście odpowiedzialni) przeciwnie zaś reszta spólników (jeden lub więcej) odpowiada za długi tylko do wysokości wkładu dostarczonego lub dostarczyć się mającego (komandytnicy i komandytorowie) art 150.

Szczególnym rodzajem tej spółki jest spółka komandytowa na akcye, kra wtedy ma miejsce, gdy kapitał komandytników podzielony jest na akcye. art 173.

3. Spółka akcyjna, jeśli według kontraktu spółki każdy spólnik odpowiada za długi spółki jedynie swym wkładem, nie zaś resztą swego majątku. Kapitał spółki jest podzielony na akcye. Spólnicy nazywają się akcyonaryuszami i nie odpowiadają za długi spółki. art 207.

Te trzy rodzaje spółek nie wyczerpują wszelkich możliwych rodzajów spółek handl. wszakże spółki, których znamiona nie mieszczą się w pojęciu spółek, za takie przez kod. hg uznanych, nie są spółkami handl. w rozumieniu kod. hgo. Tak też i stowarzyszenia zarobkowe i gospodarcze, trudniące się czynnościami handl. w sposobie zarobkowania, będą wprawdzie w rozumieniu kod. hgo uważane za kupców, nie zaś za spółki hc.

III Istota prawna spółek hych

A. Prawo rzymskie

A. Prawo rzymskie.

Prawo rzymskie pojmowało spółkę (societas) jedynie jako umowny stosunek obowiązkowy spólników pomiędzy sobą. W stosunku do trzecich nie było spółki, wyjąwszy spółkę celną (societas vectigalium). Z tej to przyczyny polegał stosunek spółki wyłącznie na umowie spólników, będąc zawisłym od woli tychże. W stosunku do trzecich nie występowała spółka jako działająca, nie mogła być zatem ani wierzycielem, ani dłużnikiem; działającym był jedynie ten spólnik, któremu poruczono przedsiębranie interesów, a przymiot jego jako spólnik był bez wszelkiego wpływu, gdyż ten przymiot miał prawne znaczenie wyłącznie wyłącznie w stosunku tego spólnika do reszty spólników, a nie w stosunku do trzecich. (actus inter duos gestus tertio nec prodest nec obest.) Stąd też wynika, że osoba działająca była wyłącznie odpowiedzialną, nie zaś i z nią reszta spólników. Na przypadek, gdyby dwóch lub więcej spólników czynnie występowało, natenczas każdy z nich działa we własnem imieniu, a jego stosunek do reszty spólników działających i nie działających, nie wpływa na stosunek do trzecich, albowiem solidarnymi wierzycielami lub dłużnikami stają się tylko spólnicy działający, nie zaś niedziałający, a pierwsi w ten sam sposób, jak spólnem działaniem, wszystkie inne osoby stają się solidarnemi wierzycielami lub dłużnikami, choć między niemi

nie zachodzi stosunek spółki. A gdyby spólnicy ustanowili wspólnego pełnomocnika do prowadzenia przedsiębiorstwa tego (institor) służy wierzycielowi przeciw poszczególnym spólnikom skarga o zapłacenie długu przez institora zaciągniętego w ten sam sposób, jak przeciw więcej mocodawcom, którzy nie będąc spólnikami ustanowili jednego pełnomocnika. Że zlecenie udzielonem było przez spólników, nie pociąga żadnych skutków dla trzeciego. Na podstawie prawa rzymskiego nie było także ani majątku ani własności spółki, ani wierzytelności i długów spółki. Był tylko majątek, który należał do wszystkich spólników w ten sposób, że każdy z nich był współwłaścicielem pewnej w stosunku do całości oznaczonej części, chociaż i to nie było koniecznem. Mogła bowiem być rzecz jakaś i fizycznie podzielona, jeżeli wszakże współwłasność istniała, natenczas spólnicy doznawali tych samych skutków prawnych, które ustawa w ogóle łączy ze wspólną własnością, a więc bez względu na istniejący stosunek spółki. Własność, którą spólnik działający nabył, nie przeszła tem samem na współwłasność poszczególnych spólników, wprawdzie należała ona wprost do działającego i musiała być dopiero przeniesioną do na resztę spólników. W tem to rozumieniu istnieją jeszcze po dziś dzień pewne spółki (§ 1201. k.c) zwłaszcza spółka dorazowa (art.

269. k.h.)

Prawo rz. znało spólników (w stosunku do siebie) nie zaś spółki (w stosunku do trzecich)

B. Prawo nowsze.

W nowszych czasach zapatrywano się na istotę spółek tych ze stanowiska wręcz odrębnego od stanowiska prawa rz. poddając poszczególnego spólnika pod cel ~~pod cel~~ wspólny. Widzimy bowiem:

1. że spółki zawiązują się według pewnych prawideł zapewniających im trwalszy byt, nie dopuszczających bowiem, by spółki tak łatwo się rozwiązywały jak to możebnem było według prawideł prawa rz.

2. Spółka ta ma właściwe swe stanowisko tj. firmę swoją, dalej ma swą odrębną siedzibę i swój sąd właściwy

3. W stosunku do trzecich występuje spółka jako taka, tak, że spółka jest wierzycielem lub dłużnikiem, może pozywać i być pozywaną; następuje to przy używaniu firmy spółki. Spólnik działający w imieniu spółki, używający firmy, nie zobowiązuje siebie samego, lecz spółkę, nie nabywa prawa dla siebie, lecz dla spółki. Tym sposobem wchodzi więc spółka jako taka w stosunek prawny z innym, nie zaś poszczególny spólnik działający.

4. Każda spółka hą posiada własny swój majątek odrębnie od majątku poszczególnych spólników istnie-jący, który stanowiąc odrębną całość prawną może być obrócony wyłącznie na cele spółki, gdyż postanowie-nie osób, zawiązujących spółkę hą, iż ich wkładki tylko na cele spółki obrócone być winny, wiążą nie tylko poszcze-gólnego spólnika, ale także i osobę trzecią. Kontrakt spółki wyłącza majątek spółki od dowolnego rozrządza-nia poszczególnych spólników. Majątek spółki nie jest w rozumieniu prawa cyw. powsz. współwłasnością poszcze-gólnych spólników, lecz należy do spółki tj. do spólników w odniesieniu do ich połączenia się w spółkę. Spólnicy chcą-cy podzielić majątek spółki między siebie, muszą stosu-nek spółki rozwiązać. Z tej to przyczyny majątek spółki od-powiada przedewszystkiem wierzycielom spółki; nie zaś wierzycielom poszczególnego spólnika, któremu zatem nie służy prawo prowadzenia egzekucji na majątku spółki; służy mu jednak prawo żądać rozwiązania spółki, w któ-rym to przypadku po zaspokojeniu wierzycieli spółki pro-wadzić może egzekucję na części dłużnikowi swemu przypadającej (art 119. i 126.) Wypływem tego zapatry-wania się, że spółka posiada odrębny samoistny mają-tek, są postanowienia art 120–122. Zatem też idzie, że kto przystępuje do istniejącej spółki hej, uznać i przy-jąć musi wszelkie zobowiązania przez spółkę przed

jego przystąpieniem zaciągnione (art. 113. i 166.)

Co się tyczy prawnej istoty spółki hej, nadmienić musimy, że projekt pruski do kod. hgo wyszedł z tego zapatrywania się, że spółki hē są osobami prawniczemi; zawiera on także we części ks. II. niektóre ogólne prawidła odnoszące się do wszystkich spółek hych, a wypływające z podanego zapatrywania się. Pomimo rozmaitości zapatrywań poszczególnych członków komisyi Norymbergsk. na prawną istotę spółki hej, przecież większość członków uznała, iż poszczególne spółki hē nie mogą być uważane za osoby prawnicze, uchwalono jednak, żeby nic nie stanowić o istocie spółek hych, owszem usunąć z kod. hgo wszystko, coby mogło być uważane za zdanie komisyi o istocie spółki hej. Postanowiono dalej nie umieszczać żadnych ogólnych zasad, mających się odnosić do wszystkich spółek hych, ale zamieścić prawidła ogólne o każdej poszczególnej spółce, o ile takowe wypływają z istoty spółki, pozostawiając wreszcie nauce rozwiązanie pytania, czyli się da wyprowadzić z postanowień o każdej spółce przymiot prawny tejże jako osoby prawniczej.

Rozwiązanie pytania o prawnej istocie spółek hych nie ma dla praktyki doniosłego znaczenia, gdyż przepisy objęte kodeksem hym, a odnoszące się do poszczególnych rodzajów spółek hych, tak są wyczerpujące,

iż wystarczają do rozsądzenia wszelkich możliwych przypadków praktycznych, bez konieczności wywodzenia wpierw istoty prawnej odnośnej spółki. Teorya wszak, że nie może pominąć rozwiązania tego pytania. Spółki te mają, jak wyżej powiedzieliśmy swój odrębny samoistny majątek, przeznaczony do osiągnienia celu spółki i jedynie na ten cel użytym być mogący. Nauka niemiecka nazywa obecnie taki majątek „Zweckvermögen" tj majątkiem przeznaczonym wyłącznie do osiągnienia pewnego ściśle oznaczonego celu i rozróżnia wogóle dwa rodzaje takiego majątku:

1. majątek bezpodmiotowy tj. nie należący do żadnej osoby fizycznej (jednej lub więcej) tzw. majątek niezawisły, albo ściśle przedmiotowy i

2. majątek należący do jednej lub więcej osób (majątek zawisły) Majątek ten powstaje w ten sposób, że z majątku tych osób wydzielono pewną część, którą przeznaczono do osiągnienia zamierzonego celu.

W pierwszym przypadku osiąga się przeznaczenie majątku przez jego używanie w duchu założyciela, a więc z zapewnieniem bytu tym stosunkom prawnym, od których urzeczywistnienie celu zależy, a zatem nabywaniem praw i zaciąganiem zobowiązań umożebniających osiągnienie celu. Ponieważ prawa i zobowiązania, które istnieją, muszą do kogoś

należeć, gdyż dalej tylko osoba może być podmiotem prawa lub zobowiązania, przeto majątek w mowie będący, który faktycznie nie ma podmiotu, do którego by należał, tak uważanym być musi, jak gdyby istniał podmiot, dla którego należy, i będziemy musieli ustanowić dla tego majątku odrębny samodzielny podmiot prawny, do którego odnosić się będą wszelkie prawa i obowiązki, tyczące się tego majątku. Tym sposobem obdarzamy majątek bezpodmiotowy osobowością prawną. W tem znaczeniu jest fundacya osobą prawniczą, którą uważamy za właścicielkę majątku fundacyjnego. Względem drugiego rodzaju majątku nie zachodzi konieczność do uciekania się do zmyślenia osobowości, do którejby majątek ten należał, albowiem osoby, z których majątku, przez wydzielenie pewnych części, utworzono majątek mający być obrócony wyłącznie na pewien cel, są te same, do których swe majątki należą. Taki stosunek zachodzi w całej rozciągłości przy spółkach tych, gdyż co do nich, niewątpliwie należy majątek spółki do poszczególnych spólników. Jest zatem majątkiem odrębnym, należącym wszakże do pewnych istniejących osób. Że się rzecz tak ma, tj. że majątek spółki tej należy do poszczególnych spólników, wynika niewątpliwie z postanowień objętych art. 91. 107. 108. 131. 157. i 216. w których uznany został udział po,

szczególnych spólników i akcyonaryuszów w majątku spółki. Z uwagi na to, nie jest też uzasadnionem twierdzenie, że spółki h-e uważane być winny za osoby prawnicze.

Spółki h-e niczem innem nie są, jak tylko zwykłemi spółkami zarobkowemi powsz. prawa cyw. (§ 1175. k.c.) od których się głównie odróżniają, że:

1. posiadają odrębny niepodzielny majątek spółki stanowiący całość prawną

2. mają firmę nadającą spólnikom jedność osobową, wszakże tylko formalną.

Niektórzy upatrują we wszystkich spółkach h-ych osoby prawnicze, inni tylko w spółkach akcyjnych, inni znów tworzą dla nich istotę leżącą między spółką zwykłą, a osobą prawniczą, nareszcie upatrują w spółce jawnej i komandytowej osobę prawniczą względną tj osobę, która względem trzecich, a zatem na zewnątrz jest osobą prawniczą, nie zaś na wewnątrz, tj w stosunku spólników do siebie. –

IV O zastósowaniu przepisów kod. h-go o spółkach h-ych.

Przepisy te stosują się do tych tylko spółek, które od swego przedsiębiorstwa przynajmniej kwotę w § 7. u. wpr. oznaczoną jako podatek opłacają. Spółki zatem tu,

dniące się wprawdzie czynnościami hdl., nie opłacają, ce jednak podatku w owej ilości, nie są w rozumieniu kod. hgo spółkami hdl., i do nich stosować należy przepisy kod. cyw. o spółkach zarobkowych w ogólności i o spółkach hdl.ych w szczególności (§ 1175 do 1216.)

Spółki te nazywają się spółkami hdl. na mały rozmiar (Kleinhandels Gesellsch.) Spółki zawiązane w celu trudnienia się handlem obnośnym, nigdy nie mogą być spółkami hdl. Do wszystkich kupców bez różnicy stosują się jednak przepisy zawarte w III. księdze kod. hgo. stanowiącej o spółce niejawnej i o stowarzyszeniu do przedsiębrania poszczególnych czynności hdl.ych na wspólny rachunek, gdyż takie spółki i stowarzyszenia nie są w rozumieniu kod. hgo spółkami hdl.

Tytuł pierwszy

O jawnej spółce handlowej.

Jawna spółka hdl.a istnieje, gdy dwie lub więcej osób prowadzi przedsiębiorstwo hdl.e pod wspólną firmą, a udział żadnego ze spólników nie jest ograniczony do wkładki. Stąd wynika, że spółka jawna

wtedy istnieje, kiedy każdy spólnik odpowiada za zobowiązania spółki całym swym majątkiem i solidarnie. Pojęcie spółki jawnej objęte art 85. jest ujemne, zawierające zasadę, iż każda spółka hā jest spółką jawną, skoro nie jest komandytową lub akcyjną.

Spółka jawna jest spółką hą prawidłową. Znamiona, mi dodatniemi spółki jawnej, są znamiona spółki hēj wogóle, tj zajmowanie się przedsiębstwem hēm i wspólna firma. Tylko te znamiona, nie zaś i ujemne udowodni ten, kto twierdzi byt spółki jawnej; za czem idzie, że każdy spólnik odpowiada za długi spółki, całym majątkiem i solidarnie. On nie udowodni więc, że spólnicy nie zawiązali ani spółki komandytowej ani akcyjnej. Spółka komandytowa i akcyjna przybiera do ogólnych znamion spółki hēj jeszcze jedno znamię szczególne tj. ograniczenie prawidłowo nieograniczonego udziału albo wszystkich, albo niektórych spólników. To ograniczenie udowodnią odnośni spólnicy.

Oddział I.

O zawiązaniu spółki art 85–89.

Zawiązanie spółki polega na zawarciu kontraktu spółki, którego ważność nie zależy od ułożenia go na pi,

snie lub innych formalności. Przed ustanowieniem fir-
my spółki nie masz spółki tej.

Spólnikiem może być, kto jest własnowolnym. Niele-
tni potrzebują zezwolenia władzy opiekuńczej. Wyłączeni
są stręczyciele tji (art 69. l.1.) a pod pewnymi warunka-
mi urzędnicy państwa, adwokaci i notaryusze. Pomimo
tego połączenie takich osób lub z takiemi osobami pozo-
staje spółką jawną (art 276.) Skuteczność prawna u-
mowy spółki względem spólników rozpoczyna się z
chwilą zawarcia umowy. Liczba spólników nie jest
ustawą ograniczona. Spólnicy zgłosić się winni z zawią-
zaniem spółki jawnej do sądu w sposób w art 86. wskaza-
ny. Do przepisów tego art. dodajemy, co następuje:

do L 1. Przepis ten odnosi się do osób fizycznych. Gdy-
by więc osoba prawnicza była spólnikiem, poda się jej
nazwa i siedziba. Także spółka ta może być członkiem
innej spółki jawnej.

do L. 2. Siedzibą (der Sitz) jest miejsce, gdzie lub
skąd prowadzi się przedsiębiorstwo to, gdzie więc koncen-
truje się zawiadowstwo interesami, gdzie się znajduje bió-
ro, gdzie się utrzymują księgi, gdzie się znajduje kasa
spółki etc. Miejsce siedziby może się różnić od miejsca,
gdzie się znajduje przedmiot przedsiębiorstwa (fabry-
ka sukna, huta, cukrownia itp)

Zgłoszenie się ze zawiązaniem spółki podać winno

miejsce, gdzie lub z którego prowadzić się będzie przedsię-
biorstwo. Na przypadek wykonywania przedsbstwa w kilku miejscach, albo prowadzenia go z więcej miejsc, spółka oznaczy miejsce, które ma być uważane za miejsce zakładu głównego; w innych miejscach znajdują się natenczas zakłady filialne. To jedno miejsce w pierwszym przypadku i miejsce zakładu głównego w drugim przypadku nazywa ustawa siedzibą spółki stanowiącą o właściwości jurysdykcyi zwyczajnej i o sądzie hym, w którym nastąpić winno zgłoszenie się z zawiązaniem spółki a względnie przy więcej zakładach, pierwsze zgłoszenie się ze spółką celem wpisania jej w rejestr hy. Spółka jawna może posiadać więcej zakładów hych, nie zostających w stosunku zakładu głównego do filialnego, natenczas może mieć więcej siedzib, skoro zakłady istnieją pod różnemi firmami.

do L. 3. Spólnicy mogą uchwalić, że spółka nie zacznie istnieć od chwili zawiązania spółki, wszakże zastrzeżenie, iż spółka nie zacznie istnieć od chwili jej wpisania w rejestr hy, lecz dopiero później, nie ma prawnego skutku przeciw trzecim osobom (art 110. ust. 2.)

do L. 4. Wpisanie tej okoliczności odpada, jeżeli żadnego spólnika nie wyłączono od zastępowania spółki (art 117.). Jakie fakta prócz wyżej podanych mają być wpisane w rejestr hy, i jak się z niemi zgłosić należy, po-

podają art 87. 88. i 89. Spólnikowi służy oprócz środka w art 89. wskazanego, także skarga cywilna w celu zmuszenia współwspólnika, aby co do jego osoby zadość uczynił przepisom objętym art 88. Nie wpisuje się w rejestr wysokości wkładek, przedmiotu przedsiębiorstwa, i czasu trwania spółki.

Oddział II.

O stosunku prawnym, zachodzącym między spólnikami (art 91-109.)

Przy każdej spółce rozróżnić należy stosunek zachodzący między spólnikami, czyli wewnętrzną stronę spółki i stosunek spółki do trzecich, czyli zewnętrzną stronę spółki. O pierwszym stosunku traktuje oddział niniejszy.

O tym stosunku stanowi przedewszystkiem kontrakt spółki. Swoboda spólników w urządzaniu swych stosunków wewnętrznych jest nieograniczona; to się tyczy nie tylko zawiadowstwa interesami, ale też i postanowień o wkładkach i udziale w zysku i stracie.

W każdym przypadku wymaga się zawarcia umowy, która co do swej istoty jest umową o zawiązanie spółki.

Kod. hy podaje w art 91–109. przepisy, które tylko wtedy wchodzą w zastósowanie, kiedy kontrakt spółki im się nie sprzeciwia.

I. Przedmiot majątku spółki art 91.

Choć wszyscy spólnicy odpowiadają za wszystkie zobowiązania spółki całym swym majątkiem, to przecież nie cały majątek każdego spólnika wchodzi w skład majątku spółki. Każdy z nich wydziela ze swego majątku tylko umówioną część, nazywającą się wkładką, wkładem, które to wkłady łącznie tworzą majątek spółki, czyli kapitał zakładowy, stanowiący przedmiot inwentarza. Majątek spólnika pozostały po wydzieleniu wkładki, nazywa kod. hy majątkiem osobistym spólnika (Privatvermögen) Do wkładki ten tylko spólnik jest obowiązany, na którego kontrakt spółki wkłada ten obowiązek.

Wkładki zawierać mogą, albo przeniesienie własności, albo tylko zezwolenie na używanie rzeczy. W pierwszym przypadku spólnik traci swą własność (art 143.) nie zaś w drugim. O tem, czy pierwszy lub drugi przypadek zachodzi, orzeka kontrakt spółki, a w braku właściwego postanowienia art 91. Prawidło art 91. ust 1. k. h. niedopuszcza odwodu.

Spółka nabywa własność wkładów przez ich oddanie

społce, a co do dóbr nieruchomych w księgach gruntowych wpisanych, przez intabulacyę spółki za właścicielkę.

II Podwyższenie i uzupełnienie wkładki ob art 92.

Przepis tego art idzie w zastósowanie, chociażby bez podwyższenia wkładek osiągnięcie celu spółki stało się niemożebnem (inaczej § 1189. kod. cyw.) Bez przyzwolenia reszty spólników, spólnik nie może podwyższyć swej wkładki.

III. Odpowiedzialność spółki za nakłady spólnika w interesach spółki poczynione, za zobowiązania, jakie z powodu tychże bierze na siebie i za straty bezpośrednio poniesione przez spólnika wskutek jego zawiadowstwa. ob art. 93.

Przez nakłady rozumieć należy także uiszczenie długów spółki. Wynagrodzenie straty ocenia się na mocy art 283. – Art 93. wychodzi z tego przypuszczenia, że spólnikowi poruczone było zawiadowstwo czynnościami spółki; i że spólnik wskutek swego zawiadowstwa poniósł wydatki. Jeżeli spólnika na mocy kontraktu spółki wyłączono od zawiady,

wania interesami spółki, a spólnik taki pomimo to sprawuje interesa spółki, natenczas nie działa ja-ko spólnik tj nie działa na mocy praw wskutek kon-traktu spółki mu służących, lub wskutek obowiąz-ków tym kontraktem na niego włożonych. Stąd wynika:

a. Jeżeli spólnik ten odebrał zlecenie do sprawo-wania interesów, od spólnika do zawiadywania in-teresami spółki uprawnionego, spólnik działać będzie jako pełnomocnik spólnika, który go umocował, a więc i jako pełnomocnik samej spółki.

b. Jeżeli spólnik sprawował interesa spółki, bez wzmiankowanego zlecenia, natenczas będzie wzglę-dem spółki zawiadowcą bez zlecenia. W obu tych przypadkach nie idą w zastósowanie przepisy art. 93. lecz przepisy powsz. prawa cyw. o sprawowaniu interesów cudzych na mocy zlecenia lub bez tegoż (§1002.–1044. k.c.)

Przepis art. 93. nie stosuje się do umów zawartych między spólnikiem i spółką.

IV. Dokładanie staranności spólnika w interesach spółki. art. 94. ust 1.

Spólnik nie jest obowiązany do staranności po-rządnemu kupcowi właściwej, inaczej w art 282, 344.

itd.

V. Odpowiedzialność spólnika za szkodę wynikłą z jego winy. art 94. u. 2.

Spólnik może szkodę przez siebie wyrządzoną pokryć korzyściami, które spółce w tym samym interesie, nie zaś w innym przysporzył. –

VI. Obowiązek spólnika do zapłacenia odsetek z woli prawa, od wkładki pieniężnej na czas nieuiszczonej, od powziętych pieniędzy spółki a nie wniesionych na czas do kasy spółki i od pieniędzy wziętych z kasy spółki bez upoważnienia. art 95.

Odsetki wynoszą po 6% (art 287. u. 2.)

VII. Zakaz dla spólnika robienia interesów na własny lub cudzy rachunek w tej samej gałęzi handlu co spółka bez wyraźnego lub domniemanego zezwolenia reszty spólników (art. 96. 97.)

Spólnik może mieć jednak udział w innej spółce jako komandytnik lub akcyonaryusz, lub spólnik niejawny, nie może zaś być w tej samej gałęzi handlu, którą spółka się trudni, ani komisantem, ani

prokurantem lub pełnomocnikiem tym. Na przypadek przekroczenia tego zakazu służą spółce te same dwa prawa, jakie służą pryncypałowi przeciw prokurantowi lub jeneralnemu pełnomocnikowi tymu, który robi interesa na swój lub na cudzy rachunek (art 56.) Ta wszakże tu zachodzi różnica, że spółka tylko jedno z tych praw wykonać może. Oprócz tego spółka domagać się może rozwiązania kontraktu spółki albo wykluczenia wspomnianego spólnika (art 97. u 1. 125 & 128.)

VIII. Zakaz dla spólnika przyjmowania do spółki trzecich (art. 98.) na spólników czyto osobiście odpowiedzialnych, czyto komandytników lub spólników niejawnych.

Trzeci może być przyjęty do spółki jedynie na mocy jednomyślnego przyzwolenia wszystkich spólników (art 103 u. 3.) Każdy spólnik może wprawdzie swój udział w odsetkach, zysku lub majątku spółki przelać na trzeciego, wszakże bez naruszenia swego stosunku do spółki; on więc pozostaje i nadal spólnikiem, jest obowiązany do zawiadowstwa czynnościami spółki itp. Spółka uważa cesyonaryusza jako trzeciego.

IX. Zawiadowstwo. art 99–104.

Kod. hy mówiąc o stosunkach spółki na zewnątrz, używa wyrazu „zastępować” umocowanie do zastępstwa” „zastępstwo” (art 86. 64. 87. 88. 114–117.) Mówiąc atoli o wewnętrznych stosunkach posługuje się wyrazami „zawiadywanie interesami, zawiadowstwo” (art 99–105.)

Zastępstwo znaczy tyle, co umocowanie do zawierania z innymi czynności prawnych w imieniu spółki. Przedsiębranie przez spólników czynności w celu wykonywania przedsiębiorstwa hgo spółki stanowi w odniesieniu do tejże tzw. zawiadowstwo. Czynności te są albo prawne, albo tylko faktyczne. Czynnościami prawnemi są te, które spólnicy zdziałają z innymi w imieniu spółki. Przedsiębranie takowych stanowi zastępstwo (die Vertretung) Wszelka więc czynność prawna wchodzi w odniesieniu do spółki w zakres zawiadowstwa, w odniesieniu do trzecich w zakres zastępstwa. Do czynności faktycznych należą wszystkie faktyczne świadczenia przedsiębrane w celu wykonywania przedsiebiorstwa, nie będące czynnościami prawnemi jako to prowadzenie ksiąg handlowych, prowadzenie korespondencyj bez prawa podpisu, chemiczne rozpoznawanie płodów surowych, nadzór

nad sklepem, składem etc.

Zazwyczaj schodzi się zawiadowstwo z upoważnieniem do zastępstwa, to jednak nie jest konieczne. Spólnik od zastępstwa wykluczony, może być w stosunku do (innych) reszty spólników umocowany do zawiadowstwa i na odwrót spólnik upoważniony do zastępstwa, może być na wewnątrz tj. w stosunku do spółki ograniczony.

Powyższa różnica między zastępstwem i zawiadowstwem jest z tego powodu ważną, iż zastępstwo wpisuje się w rejestr hy. i nigdy nie może być ograniczonem względem trzecich (art. 116.) Zawiadowstwo zaś nigdy się nie wpisuje w rejestr hy. i może być dowolnie urządzone.

Kod. hy. stanowi w art. 99–105. o stosunku zachodzącym między spólnikiem albo spólnikami sprawującymi interesa spółki, a spółką samą (a zawiadowstwem) nie zaś w odniesieniu do osób trzecich i to bez względu, czy sprawowanie interesów mieści w sobie zarazem zastępstwo, lub też nie, i czy spólnik jest, lub nie jest upoważniony do zastępstwa spółki.

Rozchodzi się tu jedynie o uprawnienie lub obowiązek do zawiadowstwa względem spólników. Stosunki spółki do spólnika działającego

z innymi w imieniu spółki, a stosunki spółki do tych (innych) drugich rządzą się różnemi prawa„ mi. Itak, spółkę wiąże umowa, zawarta z trzecim przez spólnika do zastępstwa spółki umocowanego, chociaż spólnik przekroczył granicę umocowania udzielonego mu przez spółkę (art 116.) Wszakże spół„ ka może w odniesieniu do spólnika uważać interes zauskuteczniony, nie na karb spółki, lecz na karb spólnika i żądać wynagrodzenia szkody (art 94 u. 2.) nawet rozwiązania spółki lub wykluczenia spólni„ ka (art 125. 128.)

Co do zawiadowstwa zawiera kod. hy następu„ jące przepisy:

1. co do uprawnienia

Prawidłowo każdy spólnik zarówno ma pra„ wo i obowiązek do zawiadywania czynnościa„ mi spółki. Interes przez takiego spólnika przedsię„ wzięty uznać musi spółka za interes na jej rachu„ nek zdziałany i natenczas służy spólnikowi pra„ wo z art 93. wypływające, przypuszczając, że prze„ strzegał przepisów, objętych art 94 z.m. Kontrakt spół„ ki może poruczyć zawiadowstwo jednemu lub kil„ ku spólnikom z wyłączeniem reszty (art 99) lub upoważnić do tego wyłącznie osobę, nie będącą spólnikiem. —

2. o rozciągłości zawiadowstwa stanowi kontrakt spółki lub późniejsza umowa. W braku właściwych postanowień idą w zastósowanie przepisy kod. hgo które rozróżniają:

a. czynności wywiązujące się zazwyczaj z przedsiębiorstwa hgo spółki

α. Takie czynności zwykle każdy spólnik sam załatwić może, jeżeli zawiadowstwo poruczono wszystkim spólnikom, a żaden ze spólników temu się nie sprzeciwia (art 102 u 1.)

β. Jeżeli zawiadowstwo poruczono wszystkim spólnikom w ten sposób, iż oni wszyscy łącznie działać mają, wtedy wiąże ich to postanowienie, chyba, że zwłoka grozi niebezpieczeństwem (anal. z art 100.)

γ. Jeżeli zawiadowstwo poruczono jednemu tylko lub kilku spólnikom, wtedy tylko oni sami swe czynności przedsiębrać mogą z wyłączeniem reszty spólników i pomimo ich sprzeciwiania (art 99.) Każdy z wymienionych spólników może sam przedsiębrać te czynności, chyba, że się jeden z nich sprzeciwia jakiemu działaniu, lub że wyraźnie im poruczono zawiadowstwo z tem ograniczeniem, że jeden bez drugiego działać nie może; w którym to przypadku spólnik sam działać może, jeżeli zwłoka grozi niebezpieczeństwem (art 100.)

δ. Prokuranta mogą ustanowić za jednomyślną uchwałą jedynie wszyscy spólnicy upoważnieni do zawiadowstwa, chyba, że zwłoka grozi niebezpieczeń-

słowem; jednakowoż każdy z pomiędzy nich może sam prokurę odwołać (art 104.) W stosunku zaś do trzecich może każdy spólnik upoważniony do zastępstwa spółki ustanowić i odwołać prokurę. (art 118.) Art 104. stanowi wprawdzie tylko o prokurantach, lecz może być stósowa, ny i do pełnomocników t. zw. tych zwłaszcza jeneralnych, gdyż ustanowienie takiego pełnomocnika, nie należy do czyn, ności wywiązujących się zwykle z handlu spółki (art 103.) Spólnik do zawiadowstwa powołany, może w celu wy, konywania poszczególnych czynności wyręczyć się inne, mi osobami, nie może wszakże prawa swego do zawia, dowstwa przenieść na kogo innego.

b. czynności, wychodzące poza zwykły zakres handlu spółki, lub jej celowi obce, wymagają jednomyśl, nej uchwały wszystkich spólników bez względu, czy są lub nie są powołani do zawiadowstwa (art 103 u. 1.)

3. Czas trwania zawiadowstwa udzielonego je, dnemu lub kilku spólnikom, stosuje się do art 101. t.j. zawiadowstwo nie może być odwołane bez przyczyny prawnej. O tem, czy taka przyczyna zachodzi, stanowi u, znanie sędziego. Zawiadowstwo w kontrakcie spółki powierzone spólnikowi, nie może być przez niego wypo, wiedziane.

X. Prawo każdego spólnika bez wyjątku

do osobistego obznajomienia się z tokiem czynności spółki (art 105.)

Prawo to służy także zastępcom prawnym spólników niewłasnowolnych, nie zaś cessyonaryuszowi. Spólnik może w celu wykonania tego prawa wyręczyć się znawcami, o ile użycie tychże nie naraża obowiązku zachowania tajemnicy co do interessów spółki. Obznajomienie się z tokiem czynności spółki nastąpi w samym lokalu do zawiadywania przeznaczonym.

XI. Prawo każdego poszczególnego spólnika pobierania odsetek 4% od wkładki lub od udziału w majątku spółki (art 106.)

W rozumieniu kod. hgo spółka ha jawna wtedy dopiero wykazuje zysk, jeśli stan czynny przewyższa długi spółki razem z odsetkami 4% od wszystkich wkładek spólników. Przed obliczeniem zysku lub straty przypisuje się bowiem w końcu pierwszego roku obrotowego każdemu spólnikowi na jego korzyść 4% od jego wkładki tj. spółce jako dług. Te 4% stanowią zatem dług spółki (wszelako nie w tem znaczeniu, jakoby spólnik na równi stał z wierzycielem spółki) Stąd wynika, że spółka wtedy dopiero wykazuje zysk, jeżeli stan czynny przewyższa długi spółki wraz z wspomnianemi odsetkami; Przewyżka, która się okaże po strąceniu

długów i tych odsetek, stanowi zysk w rozumieniu kod.
hgo i ulega podziałowi w myśl art 109. Dopisanie odse„
tek na korzyść spólnika następuje w każdym przypadku,
a więc i wtedy, gdy długi przewyższały stan czynny. Je„
żeli długi bez odsetek wyrównają stanowi czynnemu,
wtedy odsetki stanowią stratę spółki; jeżeli zaś długi
przewyższają stan czynny, odsetki powiększają stra„
tę. Wkładka z początkiem drugiego roku obrotowego
zmienia się przez doliczenie odsetek i doliczenie u„
działu spólnika w zysku, lub przez strącenie udziału
w stracie przez spółkę w ubiegłym roku obrotowym po„
miesiony. Wkładka nazywa się odtąd udziałem w ma„
jątku spółki Antheil am Gesellschaftsvermögen, a od„
setki za rok drugi liczą się od tego udziału. Tak samo
postępuje się w następnych latach. Kod. hg niewłaściwie
mówi o odsetkach w art 106 i 161. ponieważ odsetki tylko
na zasadzie stosunku obowiązkowego powstać mogą;
taki stosunek jednak nie istnieje między spółką a
spólnikami. Odsetki te niczem innem nie są, jak di„
widendą, gdy się okaże czysty zysk, inaczej zaś częścio„
wym zwrotem wkładki. Podany przepis art 106. wcho„
dzi w zastósowanie na przypadek braku właściwych
postanowień w kontrakcie spółki.

Poszczególny spólnik, który wkładkę wniósł, ma
udział w majątku spółki, wszakże w stosunku do in„

nych spólników tylko w formie należytości pieniężnej. Sto-sunek spółki rodzi w ogóle tylko należytości pieniężne w odniesieniu do spólników jako to roszczenie do wypła-ty odsetek, zysku, do wydania części majątku przypada-jącej spólnikowi na podstawie ostatecznego obliczenia się. Do udziału w majątku należą także rzeczy spólni-ka oddane spółce do używania, skoro wartość użytecznoś-ci tej rzeczy została przez oszacowanie oznaczoną. W księgach spółki otwiera się dla wierzycieli spółki, jak również dla każdego poszczególnego spólnika osobny rachunek (conto) Str. „Ma" rachunku spólnika obej-muje:

a. w pierwszym roku obrotowym wkładkę w następ-nych udział spólnika w majątku spółki.

b. odsetki od tych sum

c. zysk spólnikowi przypadły

d. nakłady, zaliczki czynione przez spólnika w interesach spółki (art 93.)

a str. „Winien" obejmuje: a. powzięte odsetki; b. powzięte zyski; c. udział spólnika w stracie spółki przez spółkę spłacony etc.

XII. Obliczenie udziału spólników w zy-sku i stracie tudzież prawo powzięcia odsetek i zysku (art 107-109.)

Jeżeli zysk spółki obliczono według zasad pod XI. podanych, natenczas oblicza się według kontraktu spółki część na każdego spólnika przypadającą; w braku zaś takiego postanowienia oblicza się według głów (109)

Udziały w zysku nie wpisują się w księgi właściwe na korzyść każdego spólnika, przez co się ich udział w majątku spółki powiększa. Wkładka powiększa się zatem w końcu pierwszego roku obrotowego przez odsetki 4% i przez udział w zysku. Wkładka w ten sposób powiększona tworzy w roku następnym udział spólnika w majątku spółki: Spolnik ma prawo przez całły rok obrotowy powziąść odsetki, jemu podług ostatniego bilansu, za rok ubiegły przypadające, bez względu, czy spółka zysk wykazała, lub też nie. Udział w zysku wszakże wtedy tylko powziąść może co do tego samego okresu, jeśli to być może bez widocznego uszczerbku spółki, o czem sędzia orzeka, jeśli nie ma jednomyślności zdania. Po ukończeniu zas roku obrotowego ustaje owo prawo, a odsetki i udział w zysku obliczają się natenczas stanowczo w majątek spółki, i nie ulegają już więcej rozrządzaniu spólnika, chyba, że reszta spólników zgadza się na zmniejszenie udziału spolnika w majątku spółki (art 108)

Jeżeliby zaś spólnik w ciągu roku obrotowego powziął odsetki i udział w zysku całkowicie lub

częściowo, wówczas na jego niekorzyść dopisują się odset-
ki po 4% od pieniędzy powziętych. Spólnik nie ma pra-
wa pobierania odsetek lub zysków za rok bieżący lub
przyszły.

Udział w stracie odpisuje się każdemu spólnikowi
od jego udziału w majątku spółki.

Oddział III.

O stosunku prawnym spółki do trzecich

W tym oddziale, obejmującym art. 110–122. urządza
kod. hż. zewnętrzną stronę spółki, przy czem nadmie-
niamy, że w zasadzie postanowienia objęte tym oddzia-
łem, nie ulegają dowolnie zmianie przez kontrakt
spółki; ten bowiem nie może się sprzeciwiać zakazom
ustawowym, zwłaszcza przepisom objętym art. 110 u. 2.
112 u. 2, 113 u 2, 121.

Przez osoby trzecie rozumie kod. hż. wszelkie osoby w
przeciwstawieniu do pryncypała i jego zastępców. Pryn-
cypałem jest kupiec jednoosobowy, albo spółka. Trzeci-
mi będą więc nie tylko osoby całkiem obce, ale też pe-
łnomocnik i pomocnik hż., tudzież urzędnicy spółek

i służba wogóle, jeżeli spółka (spólnik lub spólnicy do zastępstwa powołani, lub jej prokurant lub pełnomocnik tejże) z niemi zawiera umowy.

I. Chwila rozpoczęcia prawnej skuteczności spółki h-ej jawnej w stosunku do trzecich art 110.

W stosunku do trzecich zaczyna się skuteczność prawna spółki:

1. od chwili wpisania (nie ogłoszenia) zawiązania spółki do rejestru h-go, nigdy zaś później, a więc nie od chwili ogłoszenia wpisu, albo

2. jak tylko spółka działanie swe rozpoczęła np. przez przyjęcie lub wystawienie weksla, przez zakupienie realności, maszyn, sprzętów etc. wszakże pod firmą spółki, a to przez spólnika do zastępowania spółki upoważnionego. Rozpoczęcie działań spółki winno wszakże nastąpić z wolą wszystkich spólników. Działanie jednostronnie rozpoczęte przez spólnika do zastępstwa spółki uprawnionego, a więc sprzeciwiające się umowie spólników nie może być poczytane za rozpoczęcie działań z woli wszystkich spólników, i nie może być uważane za ukonstytuowanie się spółki na zewnątrz.

Jeżeli zawiązanie spółki zostało zatajonem, wówczas

powstają na mocy umowy prawa tylko między spólnikami, nie zaś względem osób trzecich.

II. Prawo do zastępstwa spółki art. 114–118.

Prawo do zastępstwa spółki t.j. do zawierania z trzecimi interesów w imieniu spółki, jest prawem służącem z ustawy każdemu poszczególnemu spólnikowi. Prawo to wszakże może być przyznane w kontrakcie spółki lub później, na mocy jednomyślnego porozumienia się, jednemu lub więcej spólnikom, lub też prokurantowi, a to nawet z wyłączeniem wszystkich spólników. Prawo do zastępowania spółki na mocy art. 110. prawnie istniejącej, nie zależy od wpisania tegoż prawa w rejestr hdl. Spólnik do zastępowania spółki powołany nie jest pełnomocnikiem, lecz prawidłowym organem spółki (prokurant zaś przypadkowym organem) Każdy spólnik do zastępstwa spółki upoważniony, mocen jest przedsiębrać w imieniu spółki wszelkie rodzaje czynności spółki, mianowicie zaś nieruchomości spółki pozbywać i obciążać (art. 114 u. 1.) Rozciągłość tego upoważnienia dalej sięga niż prokura, gdyż uprawnienie spólnika nie poprzestaje na czynnościach zazwyczaj się wywięzujących z handlu; zawiera zatem prawo pozbywania i obciążania nieruchomości, udzielania darowizn, zamianowania prokuran-

tów, nie potrzebując do tego względem trzecich osobnego umocowania, wogóle zawierania czynności prawnych nie będących handl. Upoważnienie do zastępstwa spół„ ki zastępuje wszelkie pełnomocnictwo szczególne, ja„ kiego prawo cyw. austr. wymaga. (art. § 1001. k.c.) Ogra„ niczenie upoważnienia do zastępstwa jest względem trzecich bez wszelkiego skutku prawnego (art. 116) Ka„ żdy spólnik do zastępstwa spółki upoważniony sam takową zastępuje, chyba, że mu prawo zastępstwa u„ dzielono pod warunkiem łącznego wykonywania z innym lub innymi spólnikami i takie upoważnie„ nie wpisanem było w rejestr hy (art. 86. L.4.) lub trzeci zawierając interes, wiedział o tem (art. 115.) Żaden spól„ nik jako taki nie może być zastąpionym przez trze„ ciego.

III. Nabywanie praw i zaciąganie zobo„ wiązań przez spółkę art. 111. i 114. u.2.

Aby spółka, tj. wszyscy spólnicy w odniesieniu do swego połączenia się w spółkę, weszła z trzecim w sto„ sunki prawne, wymaga się, by interesa przedsiębra„ ne przez zastępców spółki, były zawierane w imieniu tejże, w którym to względzie wystarczy, jeśli interes przy używaniu firmy spółki zawarty został. Fir„ ma bowiem zastępuje nazwiska każdorazowych

spólników, jako takich, tj. w odniesieniu do ich połączenia się w spółkę. We wszystkich interesach prawnych, gdzie wymienienie nazwisk spólników jest potrzebnem, wystarcza użycie firmy spółki. Spólnik do zastępstwa powołany, podpisze firmę spółki, przy położeniu swego własnego nazwiska. Przez interesa zawarte przez zastępców spółki, przy używaniu jej firmy, nabywa spółka prawa i zaciąga zobowiązania, nabywa własność i inne prawa rzeczowe na nieruchomościach lub pozbywa takowe. (art. 111.) Obojętnem jest, czy czynność wyraźnie w imieniu spółki zawartą została lub też czy tylko z okoliczności się okazuje, iż według woli kontraktujących, czynność dla spółki zawartą być miała.

Z czynności prawnych przez spólnika upoważnionego do zastępstwa spółki w jej imieniu zawartych wypływają dla spółki prawa i obowiązki. Przepis ten objęty ust. 2. art. 114. nie mowi w ogóle o wszelkich rodzajach czynności i działań prawnych, jakto czyni ust. 1. tegoż art. (ob. §. II.) Ustawa bowiem przestępstwa i działania niedozwolone przeciwstawia wyrazowi „czynności prawne" Używa ona tego wyrazu, by pozostawić pytanie nierozwiązane co do odpowiedzialności spółki za przestępstwa spólnika, jak to też uczyniła względem prokuranta i pełnomocnika

handlowego. Prawidłowo odpowiada spółka za szkodę wyrządzoną przez oszustwo lub inne przestępstwo popełnione przez spólnika przy zawarciu lub dopełnieniu umowy. Interes przez spólnika do zastępstwa spółki upoważnionego w imieniu tejże zawarty jest nieważny:

a. jeżeli spólnik interes ten zawiera ze sobą samym

b. jeżeli interes zawarty został na niekorzyść spółki w tym zamiarze, aby spółce wyrządzić szkodę, a drugi kontraktujący o tem wiedział i w celu jego urzeczywistnienia był pomocnym. Przepisy objęte art 114-117. nie idą w zastosowanie, gdy się rozchodzi o czynności prawne i skargi przeciw spólnikowi, a więc o wewnętrzny akt prawny.

Nabycie własności dóbr tabularnych wymaga intabulacyi własności na rzecz spółki, nie wymieniając obok firmy spółki poszczególnych spólników. Na przypadek zmiany w firmie spółki nie jest potrzebna nowa intabulacya, gdyż spółka ta sama pozostała. (art 87, 113, 127.) Dostatecznem jest uwidocznienie zmiany firmy w księgach gruntowych.

Spółka nie może robić testamentów lub zapisów, nie może także odziedziczyć majątku w przymiocie spadkobiercy lub legataryusza.—

IV. Zastępstwo spółki przed sądem.

Spółka może zapozywać i być zapozywaną pod swoją firmą, tj. bez wymienienia nazwisk spólników (art 111.) Każdy spólnik do zastępstwa spółki upowa-żniony zastępuje ją sądownie we wszystkich jej in-teresach (art 117.) Sądowe jego działania wiążą i uprawniają wszystkich spólników. Zwyczajnym są-dem spółki jest ten, w którego okręgu spółka ma swą siedzibę (art 111 u. 2. – § 26. N.J.) Co się tyczy dorę-czenia spółce przyzwań i innych aktów, dość jest, gdy te będą oddane jednemu ze spólników, do zastępstwa upoważnionych (art 117 u. 2.) Przy zastępstwie zbio-rowem wystarcza oddanie jednemu ze spólników do zastępstwa spółki upoważnionych (anal z art 144 u. 3.)

V. O spólnikach wyłączonych od za-stępstwa. art. 115.

Możebnem jest wyłączenie wszystkich spólników od zastępstwa spółki; wówczas ustanawia się pro-kuranta, albo wszyscy spólnicy zajmują się łącznie zastępowaniem spółki (zastępstwo zbiorowe) Wyłą-czenie nastąpić winno wyraźnie. Odwołanie upo-ważnienia do zastępstwa udzielonego jednemu lub więcej, nie zaś wszystkim spólnikom, może na-

stąpić przez orzeczenie sędziego (art 101. ob art 86 L.4. i 87.) Nadmieniamy, iż prawo do samodzielnego zastępstwa spółki, albo jedynie w całości nadane, (114.) albo w całości odjęte być może. Pod „odjęcie" pod, pada zastępstwo zbiorowe, gdyż wyłącza spólnika do zastępstwa zbiorowego umocowanego, od zastępstwa samodzielnego. Zbiorowe zastępstwo nie może być ogra, niczonem. Można jednemu spólnikowi nadać prawo do samodzielnego zastępstwa spółki, a innym spólni, kom prawo do zbiorowego zastępstwa. Zastępstwo zbiorowe w ten sposób ustanowione, iż spólnik spólnie działać ma z prokurantem, jest nieważne, a spólnik jest mocen do samodzielnego zastępstwa, albowiem ograniczenie zastępstwa może jedynie nastąpić przez dodanie spólnika, nigdy jednak prokuranta. (art 86. L.4. i art 116.)

Również i uprawnienie prokuranta może być ogra, niczone jedynie dodaniem drugiego prokuranta, a nie kogo innego. np. pełnomocnika lub, spólnika, (art 43.)

Jeżeli spólnikowi wyłączonemu od zastępstwa spół, ki poruczono zawiadowstwo, spólnik ten nabędzie prawo do zastępstwa w całej rozciągłości, skoro z zawia, dowstwem połączone jest zastępstwo choćby nawet tyl, ko częściowe np. spólnik podróżujący w interesie spółki

utrzymuje księgi hē a to z tej przyczyny, że zastępstwo nie może być ograniczonem do pewnej czynności. Tym sposobem następuje odwołanie wykluczeń spól, nika od zastępstwa. Słusznie twierdzić można, że spólnik mianowany prokurantem spółki będzie miał względem trzecich wszelkie prawa spólnika do zastępstwa upoważnionego. Z tego jedynie, że spólnik od zastępstwa wyłączony przedsięwziął interes w imieniu spółki, a spółka uznała interes, jako na jej karb zdziałany, nie można jeszcze wnioskować, że spól, ka owo wyłączenie od zastępstwa odwołała, gdyż spól, nik mógł zawrzeć ów interes bez zlecenia. Czynności prawne spólnika nie wiążą spółki, jeśli ten od zastęp, stwa spółki jest wyłączonym. (art 86 L.4.) albo upowa, żnienie do zastępstwa spółki zostało mu odjęte, o ile co do tego wyłączenia lub odjęcia zachodzą warunki, pod którymi według art 46. skutek ten ma miejsce wzglę, dem trzecich pod względem ustania prokury (art 105.) Spólnik z trzecim zawierając czynności jako spólnik do samodzielnego zastępstwa spółki powołany nie ma, jąc na to umocowania, odpowiada w myśl art 85 i 298 u. 2.

VI Odpowiedzialność spółki, a względnie spólników za zobowiązania spółki art. 112.

Nabycie rzeczy lub należytości przez kilka osób wywiera na mocy powsz. prawa pryw. ten skutek, że każda z nich dowolnie rozrządzać może częścią jej przypadającą, i że wierzyciel jednej z tych osób prowadzić może egzekucyę na części dłużnikowi swemu przypadłej. Inaczej się rzecz ma przy spółkach tych. Jeśli bowiem rzeczy lub należytości nabyte zostały w imieniu spółki tej, wtedy tylko w imieniu spółki, tj w imieniu wszystkich spólników, rozrządzać można rzeczami lub należytościami, a egzekucya może być prowadzona na tych przedmiotach jedynie na zaspokojenie takiej należytości, która popierającemu egzekucyę służy przeciw spółce, tj wszystkim spólnikom jako takim. Stąd wynika, że spółka ma swój odrębny majątek (art 91.) który odpowiada wyłącznie wierzycielom spółki (art 119 i 122.) — Zobowiązaniem spółki jest zobowiązanie zaciągnięte w imieniu spółki. Dług taki powstać może nie tylko na mocy umowy obowiązkowej w imieniu spółki zawartej przez osobę do zastępstwa spółki upoważnioną, ale też przez działania jednostronne wzmiankowanej osoby lub trzeciego. np. zawiadywaniem interesami bez zlecenia i działaniami nie będącemi w ogóle aktami woli np. zaniedbanie spółki jest przyczyną szkody trzeciemu wyrządzonej (Römer p. 154 i n)

Zobowiązanie spółki dotyka wprawdzie wprost ma

jątku spółki (art 119. 122.) jest wszakże i zobowiązaniem każdego poszczególnego spólnika, z których każdy odpowiada solidarnie i całym swoim majątkiem, a przeciwny układ układ zawarty między spólnikami nie ma skutku prawnego przeciw trzecim (art 112.) Odpowiedzialność ta odnosi się i do spólnika, który przystąpił do spółki istniejący; on bowiem zarówno z innymi spólnikami odpowiada za wszystkie zobowiązania przez spółkę, przed jego przystąpieniem zaciągnione bez względu, czy firma uległa lub nie uległa zmianie, i w tym przypadku układ przeciwny pozostaje bez skutku przeciw trzecim (art 113.) Także spólnik wstępujący po zaciągnieniu zobowiązania, a występujący przed wniesieniem skargi odpowiada solidarnie i całym swym majątkiem. Rzeczą jest obojętną, czy spółka jawna była lub nie była wpisaną w rejestr hy (Jeżeli ktoś do handlu kupca jednoosobowego przystępuje, jako spólnik jawny, natenczas nie odpowiada za zobowiązania przed swem wstąpieniem, przez kupca zaciągnione; tak samo się rzecz ma, gdy dwóch lub więcej kupców zawiązuje spółkę hą. Wierzyciele poszczególnych kupców nie będą natenczas wierzycielami spółki, lecz pozostają wierzycielami poszczególnych spólników, a więc wierzycielami osobistymi w myśl art. 119.) — Postanowienia prawa cyw. powsz.

o zobowiązaniach solidarnych stosują się do solidarnego zobowiązania spólników. (§ 891. i inne § 1357 kodc. 281 k.h.)

Wierzyciel spółki mocen jest zapozywać albo

a. spółkę pod jej firmą łącznie ze wszystkimi spólnikami, lub tylko z niektórymi;

b. spółkę pod jej firmą; albo

c. wszystkich spólników łącznie pod ich nazwiskami, lub

d. tylko jednego lub kilku spólników.

Trzymając się zasady, że działalność wyroków ogranicza się do stron, na które wyrok opiewa, podajemy, co następuje:

do a. wyrok zapadły przeciw spółce pod jej firmą pozwanej, i przeciw wszystkim lub niektórym spólnikom, może być wykonanym na majątku spółki i majątkach spólników wyrokiem skazanych, a wierzyciel nie jest obowiązany najpierw prowadzić egzekucyę na majątku spółki, a dopiero na przypadek jego niedostateczności na majątkach spólników; spólnicy bowiem nie odpowiadają posiłkowo (pomocniczo)

do b. z wyroku wyłącznie przeciw spółce zapadłego może być egzekucya wymierzoną wyłącznie do majątku spółki, nie zaś do osobistych majątków spólników. Z tego bowiem, że wyrok zapadł przeciw spółce, którą wyłącznie pozwano, tudzież, że spólnicy odpowiadają

za wszystkie zobowiązania spółki solidarnie i całym swoim majątkiem, nie wynika jeszcze, iż wyrok sam przez się jest wykonalnym i przeciw spólnikowi. Do te- go trzeba wyniesienia skargi przeciw spólnikom i orze- czenia wyroku ich skazującego. W tym procesie wszakże nie mogą spólnicy zaskarżyć nieważności zobowiąza- nia spółki poprzednim wyrokiem uznanego (art 112.) może się jednak spólnik bronić zarzutami, które mu służą osobiście przeciw powodowi np. można się bronić zarzutem potrącenia, pacti de non petendo, pacti re- missorii etc. W takich przypadkach może wierzyciel spółki zarejestrowanej wynieść skargę nakazową (ōżp. min. z 18 lipca 1859.) opierając się na wyroku prawo- mocnym, zapadłym przeciw spółce i na wyciągach z rejestru tego wykazujących, że pozwani są spólnika- mi rzeczonej spółki.

do c. Wyrok zapadły wyłącznie przeciw wszyst- kim spólnikom nie jest skuteczny przeciw spółce tj prze- ciw majątkowi spółki; musi więc być wyniesiona skar- ga przeciw spółce, wszakże w tym procesie może spółka zarzucić, że nieważne jest zobowiązanie uznane po- przednim wyrokiem zapadłym przeciw wszystkim spól- nikom

do d. Wyrok zapadły wyłącznie przeciw je- dnemu lub więcej spólnikom jako takim, nie ma sku-

szczności przeciw spółce, ani przeciw innym spólnikom nie pozwanym. Jeżeli powód nie pozywa spółki jako takiej, lecz jedynie poszczególnych spólników, natenczas siedziba spółki nie stanowi o właściwości sądu. Spólnik wyłącznie pozwany przez wierzyciela spółki, a zaspakajający wierzytelność temuż przyznaną, może żądać zwrotu z kasy (majątku) spółki, sumy przez siebie uiszczonej (art 93.) Aby się zasłonić przed zarzutem reszty spólników, że przeciw wierzycielowi nie użył wszystkich obron, uwiadomić winien spółkę o sporze. Nie służy mu wszakże podczas trwania spółki, w celu otrzymania swego zwrotu, prawo zwrotnego poszukiwania na reszcie spólników, gdyż poszczególny spólnik nie jest obowiązanym czynić wydatki na cele spółki nad ilość wkładki swojej. (art 92.) ob niżej VIII.

do IV. Zastępowanie spółki przed sądem. Przysięgę którą spółka wykonać ma, wykona spólnik do zastępstwa spółki powołany – a jeśli ich jest więcej, oni wszyscy; nie zaś spólnik od zastępstwa wyłączony.

Stanowczą w tym względzie jest chwila, w której przysięga wykonać się ma. Niektórzy żądają wykonania przysięgi od wszystkich spólników, a więc i od tych, którzy wyłączeni są od zastępstwa (Pföl I. 321.) —

VII Stosunek osobistego wierzyciela, poszczególne-go spólnika do majątku spółki art 119-121 i 126.

Kod. hq. odróżnia wierzyciela spółki od osobistego wie-rzyciela poszczególnego spólnika. Wszelki dług spólnika, lub spólników, choćby wszystkich, który nie jest zarazem długiem spółki, jest długiem osobistym spólnika lub spól-ników, a wierzyciel nie jest wierzycielem spółki, lecz wie-rzycielem osobistym spólnika lub spólników. W poczet tych długów wchodzą, długi powstałe przed prawnem zaistnie-niem spółki względem trzecich (art 110 u. 1.) (: chyba, że później dług taki na mocy odrębnego aktu zamieniono na dług spółki:) tudzież długi późniejsze, wszakże nie powstałe z zobowiązań przez spółkę zaciągniętych. Rozchodzi się tu więc o stosunek zachodzący wyłą-cznie między wierzycielem a spólnikiem lub spólni-kami, nie zaś o stosunek między wierzycielem i spółką a pośrednio i spólnikami. Jeżeli kupiec jednoosobowy przybiera spólnika, jego dotychczasowi wierzyciele ci i nie ci pozostają wierzycielami osobistymi, nie zaś wierzycielami spółki. Względem powyższego stosunku podaje nam kod. hq. następującą zasadę:

Wierzyciel osobisty nie może się czepiać majątku spółki, ani poszczególnych jej rzeczy, praw lub należy-tości celem zabezpieczenia lub zaspokojenia siebie (art 119.) bez względu, czy należytość jego powstała

przed zaistnieniem spółki; lub podczas jej trwania; on się tylko tej części czerpać może, która kiedyś z obliczenia się ze spółką przypadnie dłużnikowi (spólnikowi). Cały majątek więc spółki, musi przez cały przeciąg jej trwania pozostać do dowolnego rozrządzania. Przepis ten nie wzrusza zatem bytu roszczenia wierzyciela osobistego, gdyż tylko środki zaspokojenia się doznają zmiany, która może być nieraz nader dotkliwą, dla [wierzyciela osobist. bo] braku innych środków zaspokojenia, stracić może faktycznie swą należytość.

A. Przedmiotem egzekucyi, zapowiedzenia, lub zajęcia, mogą być prócz osobistego majątku spólnika tylko:

1. odsetki wkładki spólnika lub jego udziału w majątku spółki;
2. udział w zysku, tudzież
3. to, co na spólnika, przy rozwiązaniu spółki z obliczenia się z takową przypada.

do 1. i 2. Wierzyciel osobisty może natychmiast prowadzić egzekucyę na odsetkach i udziale w zysku, jednak tylko pod tymi warunkami pod którymi spólnik sam może żądać od spółki wydania takowych. Przewód egzekucyi czy to w celu zaspokojenia, czy to w zamiarze zabezpieczenia wierzytelności stosuje się do prawideł procesu cyw.

do 3. Wierzyciele osobiści mogą na mocy art 119 i 126. żądać, aby im bez uszczuplenia i zgodnie z właściwą wartością majątku spółki, to wszystko pozostało jako przedmiot egzekucyi, co na dłużnika (spólnika) przypada jako jego udział w majątku spółki, czy to wskutek jej rozwiązania, czy też wskutek obliczenia się ze spółką wskutek wystąpienia tegoż spólnika. (art 130–132)

Aby sobie to prawo zapewnić, mogą wierzyciele osobiści bez względu, czy poprzednio prowadzili egzekucyę na osobistym majątku spólnika – a zatem natychmiast, przestrzegając przy tem przepisów procesu cyw. domagać się od sądu dozwolenia wszelkich środków prawnych wyłączających spólnika od dowolnego rozrządzania udziałem jego w majątku spółki. Mianowicie będą mogli według przepisów procesu cyw. żądać zapowiedzenia lub zajęcia tej części majątku spółki i tym sposobem zapobiedz, by ona nie była w inny sposób, jak tylko w sposób ustawą przepisany użytą (art 130–132 i 137) Nie będzie więc spólnik mógł sprzedać swej części z ujmą praw swych wierzycieli. W celu zaś zaspokojenia należytości z tej części majątku spółki, która na spólnika przy rozwiązaniu spółki lub wskutek wystąpienia spólnika z obliczenia się ze spółką przypadnie, winien wierzyciel wyjednać sobie egzekucyę na tej części majątku (pierwszy stopień egzekucyi, zajęcie) i po wykaza-

niu, iż bezskutecznie prowadził egzekucyę na osobistym majątku dłużnika, żądać rozwiązania spółki za poprzedniem przez siebie wypowiedzeniem, które przynajmniej na 6 miesięcy przed upływem roku obrotowego nastąpić i wszystkim spólnikom wręczone być winno.

Co się uważa za majątek spółki, podaje art 91. Jeżeli spólnik wniósł rzecz z tem zastrzeżeniem, iż spółce dozwolonem będzie wyłączne używanie lub użytkowanie tej rzeczy, wówczas podczas trwania spółki przedmiotem egzekucyi popieranej na tej rzeczy przez wierzyciela osobistego tego spólnika, będzie tylko samo prawo własności (nuda proprietas) po rozwiązaniu zaś spółki pełna własność. (Wierzyciel może i w tym przypadku rozwiązać spółkę) Wierzyciel osobisty nie może zapowiedzieć należytości spółki, stosunkowo na swego dłużnika (spólnika) przypadającej.

B. Wierzyciel osobisty jakiegobądź spólnika, nie może się czepiać majątku spółki, w celu uzyskania zastawu lub hipoteki, po wniesieniu odnośnej rzeczy do tego majątku, i po rozpoczęciu istnienia spółki na zewnątrz (art 110.) chociaż mu hipoteka lub prawo zastawu na majątku spólnika w moc ustawy lub innej zasady prawnej służy (art 120) np. gdyby się znajdowały w mieszkaniu spólnika rzeczy spółki np. towary, wówczas nie mógłby puszczający w najem wykonywać pra

wa zastawu, służącego mu w myśl § 1101. k.c. albowiem według art 120. nie rozciąga się hipoteka i prawo zastawu takiego wierzyciela do rzeczy, należytości i praw, stanowiących majątek spółki, lub udziału w tychże, lecz tylko do odsetek lub udziału w zysku, do których sam spólnik (dłużnik) ma prawo, i do tego, co na niego z obliczenia się ze spółką przypadnie (art 119.)

Z pod przepisu art 120. wyjęte są wszakże prawa, które na przedmiotach do majątku spółki wniesionych, już w chwili wniesienia istniały np. spólnik wniósł do majątku spółki grunt, na którym intabulowaną jest wierzytelność trzeciego; w tym bowiem przypadku wierzyciel hipoteczny wykonać może swe prawo bez względu na to, że spólnik wniósł ten grunt do majątku spółki. Prawo zatrzymania (art 313.) stoi na równi z prawem zastawu i hipoteki. Wierzyciel osobisty nie ma więc prawa zatrzymania rzeczy spółki dla zabezpieczenia należytości osobistej, służącej mu przeciw spólnikowi; przeciwnie wierzyciel spółki zatrzymać może rzecz spólnika dla zabezpieczenia swej należytości przeciw spółce.

Spólnik do zastępstwa spółki uprawniony, może dla zabezpieczenia swego osobistego długu ustanowić zastaw lub hipotekę na majątku spółki.

Podany przepis art 120. jest wynikiem zasady, według której przeciw trzeciemu skutkuje postano-

wienie kontraktu spółki, na mocy którego majątkiem czynnym spółki rozrządzać można tylko w imieniu spółki (Römer p. 153. nota 5.)

C. Na tej samej zasadzie polegają przepisy kod. tego o kompensacyi (art 121.

1. Jeżeli wierzyciel spólnika upoważnionego lub nieupoważnionego do zastępstwa jest zarazem dłużnikiem spółki, wówczas podczas trwania spółki nie ma miejsca ani całkowite ani częściowe zrównażenie należytości spółki z osobistą należytością wierzyciela wzmiankowanego. Po rozwiązaniu spółki zaś tylko wtenczas jest dozwolonem, jeśli, i o ile należytość spółki, przy obliczeniu się, została przekazana spólnikowi wzmiankowanemu (§121.) Jeżeli więc:

Spr. W.

a. spółka dochodzi pod swą firmą na dłużniku należytości spółki, pozwany potrąci należytość, służącą mu przeciw spółce, nie potrąci zaś należytości służącej mu przeciw spólnikowi; bo chociaż spólnik jest także w pewnej części podmiotem należytości spółki, to przecież nie może nią rozrządzać w swojem imieniu.

b. spólnik pozwany o wierzytelność osobistą, nie może powodowi potrącić należytości służącej spółce przeciw powodowi. Przez należytość spółki rozumiemy należytość, która w chwili dochodzenia nale-

ży do majątku spółki. Należytość spółki przelana podczas trwania spółki na spólnika, ustaje być na- leżytością spółki, a zrównoważenie jej z należyto- ścią wierzyciela osobistego jest możebnem mimo trwania spółki. –

2. Kod. hg. nie nie stanowi, czy nastąpić może zrównoważenie długu spółki z należytością spól- nika.

a. Spółka pozwana przez trzeciego nie może mu potrącić należytości, która służy jednemu ze spólników przeciw niemu. Spółka bowiem nie ma prawa rozrządzania majątkiem osobistym poszcze- gólnych spólników.

b. spólnik we własnem imieniu o dług spółki pozwany, może powodowi (wierzycielowi spółki)

α) potrącić własną swą należytość, niemniej i

β) należytość spółki, służącą tejże przeciw powodowi, a to bez względu, czyli spólnik jest lub nie jest upoważniony do zastępstwa spółki.

c. wierzyciel spółki pozwany przez spólnika o zaspokojenie wierzytelności osobistej tegoż spólni- ka, może dług swój skompenzować ze swą wierzy- telnością, służącą mu przeciw spółce, a to dopóki nie ogłoszono upadłości spółki w całej ilości długu spółki; po ogłoszeniu upadłości zaś w tej tylko czę-

ści, która nie została zaspokojona, w upadłości spół„ki (art 122.) Ogólne warunki, pod którymi nastą„pić może potrącenie, podają powsz. prawo cyw (§ 1203. k.c.) i ust. o upadł (§ 20.)

3 Spólnik nie może się zrzec na korzyść dłużnika spółki tej części należytości spółki, która na niego (spól„nika) przypaśćby miała, a to bez różnicy, czy spólnik jest lub nie jest uprawniony do zastępstwa spółki.–

VIII. Spólnik jako wierzyciel lub dłużnik spółki.

Ponieważ spółka co do swego majątku może prawa nabywać i zobowiązania zaciągać, różniące się od praw i zobowiązań poszczególnych spólników, przeto jest możebnem, że spólnik stać się może wierzycielem lub dłużnikiem spółki. Jako wierzyciel będzie mógł spółkę, (nie spólników) pozwać o zaspokojenie swej należytości z majątku spółki, może swej należytości na„wet w upadłości spółki dochodzić. Jako dłużnik spółki będzie mógł być o zapłacenie długów pozwany przez spółkę pod jej firmą. Jako wierzyciel mocen jest do„chodzić swego prawa na majątku spółki tak, jak każdy inny wierzyciel spółki; wszelako nie będzie mógł dochodzić całej swej należytości na poszczegól„nych swych wspólspólnikach, jak to uczynić może każdy inny wierzyciel spółki (art 112.) albowiem

według kontraktu spółki fundusz zakładowy jest przeznaczony przedewszystkiem na zapłacenie długu spółki, co każdego poszczególnego spólnika względem reszty obowiązuje. Gdyby wszakże ten fundusz nie pokrył należytości spólnika, natenczas tenże nie może się skutecznie czepiać reszty spólników. Według umowy spółki bowiem żaden spólnik nie jest obowiązany zaspokoić długów spółki w całości, nie jest on nawet obowiązany podczas trwania spółki na jakiebądź cele tejże a zatem też ~~wz~~ na zaspokojenie owej należytości, do jakiegokolwiekbądź podwyższenia wkładki nad ilość umówioną (art. 92.) On winien tylko tę część długów spółki, i to dopiero po jej rozwiązaniu zaspokoić, która mu z obliczenia się przypadnie. Ponieważ to postanowienie kontraktu spółki wiąże wspomnianego wierzyciela jako spólnika, przeto nie może się skutecznie powołać na to, że każdy spólnik odpowiada za długi spółki solidarnie i całym majątkiem (art. 112.) Wierzytelność przypisuje się więc spólnikowi na jego korzyść, w oczekiwaniu polepszenia się funduszów spółki, w każdym przypadku jednak znajdzie ta należytość swe umorzenie przy rozwiązaniu spółki.—

IX. O upadłości spółki

Na przypadek otwarcia upadłości co do majątku

Spółki wierzyciele jej zaspokojeni będą oddzielnie z majątku spółki, na osobistym zaś majątku spólników mogą tylko poszukiwać niedoboru (art 122.)

Ten art. zawiera 2. przepisy

1. Postanowienie kontraktu spółki, iż majątek czynny tylko na rzecz spółki obrócony być może, skutkuje i przeciw trzecim; dlatego dozwala ten art. wierzycielom spółki oddzielnego zaspokojenia z majątku spółki, przeciwnie

2. art. ten ścieśnia prawo wierzyciela spółki dochodzenia na poszczególnych spólnikach wierzytelności w całej ilości (art 112 i 281) albowiem wierzyciel dochodzić może tej tylko części swej wierzytelności, która nie została zaspokojoną z majątku spółki. Ten przepis wiąże wierzyciela spółki jedynie w upadłości tejże, albowiem prawidłowo wierzyciel mocen jest czepiać się równocześnie majątku spółki i osobistych majątków poszczególnych spólników, i nie jest obowiązanym przy egzekucyi na majątku poszczególnego spólnika dostarczyć dowodu, iż bezskutecznie prowadził egzekucyę na majątku spółki. Osobisty bowiem majątek spólnika nie odpowiada zastępczo za długi spółki, lecz pierwotnie, jak sam majątek spółki; przeto wierzyciel czepiać się może i wyłącznie majątków spólników.

Upadł.

W razie otwarcia upadłości co do majątku spółki sąd upadkowy zarządzi z urzędu również otwarcie upadłości co do osobistego majątku każdego spólnika (§ 199 u. o upadł.) Wierzyciele spółki mogą się zgłaszać równocześnie ze swemi wierzytelnościami całkowitemi, i do upadłości spółki i do upadłości poszczególnych spólników. Jeżeli rzetelność należytości ustalona jest w upadłości spółki, wówczas nie może być zaprzeczana w upadłości spólników. Wierzyciele osobiście upadłego spólnika nie mogą występować w upadłości spółki jako wierzyciele (§ 201 ust. o upadł.)

Jeżeli ta sama spółka jawna, pod tą samą firmą lub pod różnemi firmami posiada kilka zakładów niezależnych od siebie, albo zakładów głównych i filialnych, natenczas otwiera się jedna tylko upadłość co do całego majątku spółki, a wierzyciele poszczególnych zakładów nie mają prawa żądać, aby ich oddzielnie zaspokoić z majątku odnośnego zakładu. Cały majątek spółki stanowi jedne masę upadkową. Wierzyciele osobiści poszczególnych spólników nie mają w Austryi prawa żądać oddzielenia osobistego majątku poszczególnych spólników t.j. nie mogą się przedewszystkiem zaspokoić z osobistych majątków poszczególnych spolników,

a wierzycielom spółki pozostawić tę tylko część majątków, która po ich zaspokojeniu pozostała. W poszczególnych upadłościach spólników stoją więc wierzyciele spółki co do niedoboru w upadłości spółki doznanego na równi z wierzycielami osobistymi poszczególnych spólników. Otwarcie upadłości co do majątku poszczególnego spólnika nie pociąga za sobą otwarcia z urzędu upadłości co do majątku spółki.

Oddział IV.

O rozwiązaniu spółki i wystąpieniu z niej poszczególnych spólników.

Rozwiązanie spółki jest dwojakie: zupełne, jeśli spółka gaśnie względem wszystkich, częściowe zaś, jeśli to zachodzi co do jednego lub więcej spólników, występujących ze spółki. Pierwsze zowie się rozwiązaniem w znaczeniu właściwem, drugie wystąpieniem spólnika. –

I. O rozwiązaniu spółki.

Rozwiązanie spółki zachodzi:

A. Jeżeli nastąpił jeden ze 6. przypadków objętych art 123. Każdy z tych przypadków rozwiązuje spółkę już ipso jure. tj. już z mocy ustawy zachodzą skutki rozwiązania, zwłaszcza postępowanie upadłkowe w przypadku pod L 1. a likwidacya w przypadku 2-6. Stąd wynika, że spólnik powołany do zastępstwa spółki czy to na mocy prawa lub kontraktu traci swe prawo do zastępstwa, gdyż podczas likwidacyi likwidatorowie upoważnieni są do zastępstwa spółki a w postępowaniu upadłkowem właściwe osoby. Chociaż przyczyny (przedmiotowe, bezwzględne) w art 123. wymienione już ipso jure za sobą pociągają rozwiązanie spółki, to przecież osobom interesowanym nie jest wzbronionem umawiać się względem uchylenia tego skutku; przyczem obojętnem jest, czy uchwała nastąpiła wprost po nastąpionej przyczynie rozwiązania lub w toku likwidacyi, lub po otwarciu upadłości (§. 165. ust. o upadł.) Wymaga się wszakże w takim przypadku przyzwolenia wszystkich osób interesowanych a więc w przypadku pod 1.) przyzwolenia wszystkich spólników lub i wszystkich wierzycieli wymienionych w §. 165. ust. o upadł. W przypadku pod L 2. przyzwolenie spólników przy życiu pozostałych i spadkobierców zmarłego (wychodząc z przypuszczenia że kontrakt spółki nic nie stanowi o dalszem istnieniu spó-

ki na przypadek śmierci spólnika) W przypadku pod L. 3. przyzwolenia spólników uzdolnionych do samodzielnego zawiadywania swym majątkiem i zastępców spólnika pozbawionego tego uzdolnienia a względnie wszystkich wierzycieli w §. 155. ust. o upadł wymienionych, a nareszcie w przypadkach pod L. 4, 5 i 6. przyzwolenia wszystkich spólników.

Z powodu rozwiązania spółki, które nie nastąpiło wskutek ogłoszenia upadłości co do majątku spółki nie ustaje w zupełności stosunek spółki; Rozwiązanie spółki nie wpływa bowiem podczas likwidacyi na istniejące stosunki prawne spólników między sobą, oraz spółki do osób trzecich (art. 144.)

Co do poszczególnych przyczyn rozwiązania spółki, podajemy co następuje mianowicie

do 2. (art 123. l 2.)

Kontrakt spółki może stanowić, że nie wszyscy dziedzice spólnika na przypadek jego śmierci wstąpić mają w miejsce zmarłego spólnika, a nawet że ma wstąpić osoba nie będąca dziedzicem.

do 3. (art. 123 l 3.)

Otwarcie upadłości co do majątku spólnika nie pociąga tem samem za sobą otwarcia z urzędu upadłości co do majątku spółki (§. 200. ust. o upadł.) pociąga tylko za sobą rozwiązanie lub likwidacyę

Spółki

do 5. (art 123. L.5.)

Czas, na który spółkę się zawiązuje, może być ozna-czony także ziszczeniem się warunku rozwiązującego. Spólnicy mogą po upływie czasu, na który spółkę zawiązano, czas ten przedłużyć na mocy uchwały, albo dorozumianie (milczeniem) Spółka milczeniem przedłużona uważa się jako zawarta odtąd na czas nieoznaczony, chyba, że zamiar spólników wskazuje czas oznaczony.

do 6. (art 123 L. 6.)

Nie można się zrzec na zawsze prawa wypowiedze-nia kontraktu spółki; (art 123 L.6.) przyznaje bowiem spólnikowi prawo wypowiedzenia jako konieczne o-graniczenie zbyt długiego czasu, na który spółkę za-warto. Wypowiedzenie winno być wystósowane do każdego poszczególnego wspólspólnika bez względu, czy mu poruczono zastępstwo, lub też nie. Na przypa-dek zawiązania spółki na czas nieoznaczony, tu-dzież jeżeli spółka uchodzi jako na taki czas zawarta (art 123 L6. u 2.) wypowiedzenie tejże nastąpić winno przynajmniej na 6. miesięcy przed upływem roku obro-towego spółki (art 124.) Wypowiedzenie nastąpić może sądownie lub zasądownie, a w tym przypadku ustnie lub na piśmie. Rok obrotowy jest to rok, z którego u-

pływem sporządza się bilans, w braku takiej wskazówki jest to rok kalendarzowy.

B. Spółka rozwiązuje się, jeżeli zachodzą ważne przyczyny (Przyczyny podmiotowe względne). W takim przypadku bowiem może spólnik żądać rozwiązania spółki przed upływem czasu, na który trwać miała, a w spółkach na czas nieoznaczony bez poprzedniego wypowiedzenia (art 125.) Są to przyczyny, które same przez się nie wpływają na dalsze istnienie spółki, wszelako uprawniają poszczególnego spólnika do domagać się rozwiązania spółki. W przypadkach pod A rozwiązuje się spółka w moc ustawy, w przypadkach pod B. na żądanie spólnika. Prawo, domagać się rozwiązania spółki służy każdemu spólnikowi bez wyjątku, także spólnikom spółki, która się zawiązała przed zaprowadzeniem kod tego. Cesyonaryuszowi spólnika nie służy rzeczone prawo. Art 125. wymieniając niektóre przyczyny, dla których rozwiązać można spółkę, wymaga, aby przyczyny były ważne, zostawiając na przypadek zaprzeczenia ważności, uznanie tejże roztropności sędziego. Twierdzić możemy, że każda przyczyna jest ważną, z której wypływa, że istotne warunki, pod którymi zawarto kontrakt spółki nie ziściły się, albo później już się nie ziszczą. Jeżeli wniosek spólnika, by spółkę rozwiązać, przyjmuje

reszta spólników, spółka rozwiązuje się, przez wzajemną u-gode (art 123 L4.) Na przypadek sprzeciwienia się, chóćby jednego spólnika, wymaga się orzeczenia sędziego. W tym przypadku przyznaje ustawa spólnikowi skargę, zmierzającą bezpośrednio do uznania przyczyny rozwiązania spółki za słuszną, a skierowaną przeciw spólnikom sprzeciwiającym się rozwiązaniu spółki, bez względu, czy tym, zi porucono zastępstwo spółki; lub też nie. Wyrok prawomocny, uznający żądanie skargi, działa wstecz, skutkuje bowiem od tego czasu, kiedy spólnik (powód) żądał rozwiązania, jeżeli czas ten został udowodniony. Także w przypadkach w art 125. od 1-5. wymienionych zależy od sędziego, czy przyczyny objęte tymi przypadkami, uznać chce za ważne. Przypadek pod L 1. w art 125. zdarza się, gdy prowadzenie przedsiębiorstwa nie rokuje zysku. Przypadek pod L 5. stosuje się tylko do spólników, którym powierzono zarządowstwo, lub zastępstwo spółki; w tym przypadku może rozwiązania spółki zażądać i ten spólnik, który bez swej winy stał się niezdolnym do czynności spółki, które są przedmiotem jego obowiązków; spólnicy jednak (nie) mogą zaprzeczyć w obronie istnienia niezdolności. Skargą wspomnianą o uznanie rozwiązania kontraktu spółki; nie można dochodzić praw zależnych od poprzedniego rozwiązania spółki.

Od przepisów procesu cyw. zależy rozwiązanie pyta,

nia, czyli spólnik po wytoczeniu tej skargi, lub równocześnie z jej wytoczeniem, domagać się może od sądu tymczasowych zaradczych środków, zwłaszcza odjęcia pozwanemu spólnikowi prawa zastępowania spółki aż do rozstrzygnięcia procesu o rozwiązanie spółki (art 125.) albo o wykluczenie spólnika (art 128.) Orzeczenie sądowe, odejmujące spólnikowi tymczasowe prawo zastępstwa spółki wpisuje się w rejestr hy i ogłasza się przez pisma publiczne.

C. Wierzyciel osobisty spólnika domagać się może rozwiązania spółki (art 126.) o czem mówiliśmy w oddziale III. pod VI.

I Rozwiązanie częściowe, czyli wystąpienie spólnika art 127. 128. 132.

Rozwiązanie takie ma miejsce, gdy jeden lub więcej spólników występuje ze spółki; spółka jednak ze wszystkiemi swemi dotychczasowemi prawami i obowiązkami utrzymuje się między pozostałymi spólnikami i na przyszłość. Przypuszczamy więc, że spółka ta sama nadal istnieje, i że pozostali spólnicy nie zawierają nowej spółki. Rozwiązanie częściowe ma miejsce:

A. Gdy wszyscy spólnicy przed rozwiązaniem spółki umówili się, że spółka pomimo wystąpienia jednego lub więcej spólników, między pozostałymi i nadal

istnieć będzie (art 127.) Umowa taka nastąpić winna przed rozwiązaniem spółki tj. przed chwilą, w której według art 123 (I. A.) następuje rozwiązanie spółki i wymaganem jest przyzwolenie wszystkich spólników, a więc i występujących lub ich prawonabywców (ci bowiem zrzec się muszą praw, jakie im służą wskutek likwidacyi.) Wspomniona umowa zawartą być może i po rozwiązaniu spółki, jeśli faktyczne położenie rzeczy możebnem czyni dalsze istnienie spółki.

Przez wystąpienie nie rozumiemy wykluczenia spólnika na zasadzie art 128. Art 127. nie idzie w zastósowanie, gdy po wystąpieniu spólnika lub spólników, jeden tylko pozostaje członek.

B. Gdy w osobie jednego ze spólników leży przyczyna, dla której na zasadzie art 125. (I. B.) żądać można rozwiązania spółki, wówczas reszta spólników może za jednomyślnem porozumieniem się uchwalić, że spółka z wykluczeniem wspomnionego spólnika nadal istnieć będzie. Wszakże spólnicy pozostali domagać się winni wykluczenia tego od sędziego, którego uznaniu o tem stanowi art 128. Przepis art 128. nie stosuje się do spółek istniejących tylko między dwoma osobami, albowiem w takim przypadku wystąpienie jednego spólnika pociąga za sobą rozwiązanie i likwidacyę spółki. Aby temu zapobiedz, mógłby jeden ze spólników lub trzeci nabyć przedsię-

biorstwo spółki z tą samą lub zmienioną firmą (art 23.) wskutek czego wstąpiłby mógł w stosunki prawne spółki do trzecich. Art ten nie może być stosowany do przypadków objętych art 123. zwłaszcza w do przypadku pod L 3. jak to niektórzy twierdzą.

Wykluczenia spólnika dochodzi się w drodze skargi przeciw spólnikowi, mającemu być wykluczonym. Gdyby nie wszyscy inni spólnicy byli za wykluczeniem spólnika, skarga wystosuje się przeciw temu spólnikowi i przeciw wszystkim innym spólnikom, sprzeciwiającym się wykluczeniu; lecz natenczas nie można się domagać wykluczenia bez rozwiązania spółki. (art 125)/: I B.:) Właściwość sądu dla takich spraw nie zależy od miejsca siedziby spółki, lecz stosuje się do ogólnych zasad właściwości sądowej.

Jeżeli nazwisko wykluczyć się mającego spólnika mieści się w firmie spółki, naówczas bez jego zezwolenia firma nadal prowadzoną być nie może. (art 24. u 2.)

C. Jeżeli wierzyciel osobisty spólnika domaga się w myśl art 126. (I. C.) rozwiązania spółki, reszty spólników za jednomyślnem porozumieniem się uchwalić może, aby zamiast rozwiązać spółkę, obliczyć się ze spólnikiem i wydać udział w majątku spółki, na niego przypadający. W tym przypadku poczytuje się spólnik za występującego, nie wykluczonego. Spól-

nik ten nie może się skutecznie sprzeciwiać tej uchwale, bo ta polega na zasadach niezachwialnych tj. rozstrzeniach sądowych, dopuszczających do egzekucyi na tem, co spólnikowi z obliczenia się ze spółką przypada, tudzież na dozwolonem wypowiedzeniu spółki. Chwila wystąpienia jest chwilą zapadłej uchwały. Reszta spólników może wszakże zaspokoić wierzyciela osobistego, wskutek czego spólnik (dłużnik) pozostaje spólnikiem.

III. Wpisanie rozwiązania spółki w rejestr hy /: wystąpienia lub wykluczenia spólnika.

Sąd upadłości uczyni z urzędu zapisek w rejestrze tym o upadłości spółki lub spólnika, lecz nie będzie jej osobno ogłaszał. We wszystkich przypadkach, z wyłączeniem upadłości spółki, wpisuje się na mocy art 129. u 1. rozwiązanie spółki w rejestr hy zwłaszcza i w tym przypadku, gdzie rozwiązanie nastąpiło wskutek otwarcia upadłości co do majątku jednego ze spólników. (art 123. L 3.) Także wystąpienie i wykluczenie spólnika musi być wpisanem. Z wszystkiemi tymi faktami zgłaszą się do sądu osoby interesowane tj. wszyscy w chwili rozwiązania, wykluczenia lub wystąpienia, istniejący spólnicy, al,

ko ich dziedzice i zastępcy prawni. Do tych osób należą także spólnicy, występujący, wykluczeni i upadli. Ustawa nie wymaga, aby wszystkie te osoby razem do sądu się zgłosiły, wystarcza i zgłoszenie się jednej z tych osób, byleby tylko fakt odnośny był dostatecznie poświadczony. Rozwiązanie spółki, wystąpienie lub wykluczenie spólnika skutkuje względem osób trzecich dopiero od wpisu rozwiązania spółki, wystąpienia lub wykluczenia spólnika w rejestr hy i ogłoszenia tych faktów przez pisma publiczne (art 129. u 5. i nauka o rejestrze hym.) chyba, że spółka się rozwiązała wskutek upadłości otwartej co do majątku spółki, albowiem skutki upadłości rozpoczynają się z początkiem dnia, w ciągu którego obwieszczenie o takowej w sądzie upadkowym na gmachu urzędowym wywieszonem zostało (§ 2. ust. o upadł.) Jakie skutki te fakta pociągają przeciw osobom trzecim, wskazują art 130–145. Od jakiej chwili rozwiązanie spółki, wystąpienie lub wykluczenie spólnika przeciw spólnikom działa, zależy od właściwości poszczególnych przypadków.–

IV. Obliczenie się spółki ze spólnikiem występującym lub wykluczonym art 130.–132.

Po zupełnem rozwiązaniu spółki, które nie nastąpiło

wskutek upadłości spółki, następuje likwidacya, tj. spieniężenie majątku spółki, ukończenie czynności niezałatwionych, zaspokojenie wierzycieli etc. a nareszcie ostateczne obliczenie się spólników tj. podział majątku między tychże. O likwidacyi stanowi oddział V. Po częściowem zaś rozwiązaniu spółki, tj. po wystąpieniu lub wykluczeniu spólnika (II. A. B. C) następuje szczególny rodzaj obliczenia się (die Auseinandersetzung, die Auskehrung) nie następuje bowiem likwidacya majątku spółki, lecz tylko obliczenie się spólników pozostałych (spółki nadal istniejącej) z spólnikiem występującym lub wykluczonym, poczem wypłaca się temuż część na niego przypadającą. Przedsiębiorstwo te spółki wszakże żadnego nie doznaje tamowania. Obliczenie odbywa się na zasadach objętych art 130–132 i uskutecznia się na podstawie stanu majątkowego, w jakim się spółka znajduje w chwili wystąpienia spólnika. (Chwilę tę ustanawia porozumienie się wszystkich spólników II. A. art 127. a co do wykluczenia spólnika za jego długi osobiste II. C. art 132. chwila zapadłej uchwały, obacz wyżej.) lub w chwili wręczenia skargi spólnikowi pozwanemu o wykluczenie (II. B i art 128.) przyczem nadmieniamy, że w trzecim przypadku częściowego rozwiązania spółki (II. C. 132.) spólnik ma być uważany jako występujący, a nie jako

wykluczony.) Spółka jednak może inaczej uchwalić. Obliczony udział stanowi od owej chwili dług spółki. Sposób uiszczenia tego długu zależy od porozumienia się stron. Występujący i wykluczony może swego udziału w majątku spółki sądownie na spółce dochodzić. Jeśli spólnik występujący lub wykluczony wniósł do majątku spółki rzecz swą, pod tem zastrzeżeniem, że on pozostaje właścicielem, a że spółka będzie miała prawo używania lub użytkowania, spólnik występujący lub wykluczony, nie będzie się mógł domagać zwrotu tej rzeczy, aż dopiero po zupełnem rozwiązaniu spółki, a więc przy likwidacyi. Ustawa nie oznacza czasu, kiedy udział w majątku spółki wypłacić należy występującemu lub wykluczonemu; wejdzie więc w zastosowanie art 326. Sędzia może spółce dozwalać rat do spłacania udziału; raty te, czy umówione, czy wyrokiem dozwolone są na korzyść spółki ustanowione; gdyby więc spółkę rozwiązano przed upływem wszystkich terminów do spłacenia rat ustanowionych, cała resztująca kwota naraz wypłacona będzie. Udziału w stracie dochodzi spółka na występującym lub wykluczonym. Za interesa przed ogłoszeniem wystąpienia lub wykluczenia przez pisma publiczne, zawarte, odpowiada występujący lub wykluczony, w miarę przepisów objętych art 146–149.–

nie zaś pod warunkiem art 129. u 5. za interesy spółki po tym terminie zawarte, chyba, że interes późniejszy pozostaje w stosunku przyczynowym z interesem przed ową chwilą zawartym, np. zamówienie i dostawa towaru, za który cena kupna zapłaconą być ma. Gdyby w chwili zamówienia towaru wystąpienie spólnika nie było jeszcze wpisane w rejestr hy, a sprzedający nie wiedział o tem wystąpieniu, występujący odpowiada osobiście i solidarnie za cenę kupna, choćby nawet przed dostawą towaru wpisano wystąpienie w rejestr hy, i ogłoszono.

Występujący lub wykluczony przestaje być spólnikiem od wyż podanej chwili, a to również co do osób trzecich, jak co do spółki. Do niego więc nie mogą być stosowane przepisy, tyczące się spólnika. Prawidło to doznaje jedynie tych zmian, które objęte są ustępem 2, 3 i 4. art 130. Pod względem bowiem załatwienia interesów bieżących, pozostających w stosunku przyczynowym z interesami przed wyż podaną chwilą zawartymi, istnieje między występującym lub wykluczonym z jednej, a spółką z drugiej strony pewna wspólność, z tego powodu spółka zastępuje występującego przy zawieraniu wzmiankowanych interesów z osobami trzeciemi, wszakże ta spólność nie jest spółką; stąd też wynika, że co do udziału w ma-

jątku spółki, który na podstawie obliczenia się z spół-
ką, przypada występującemu lub wykluczonemu,
tenże jest wierzycielem spółki nadal istniejącej, i że
na równi stoi z innymi wierzycielami spółki, któ-
rych roszczenia powstały po wystąpieniu lub wyklu-
czeniu spólnika. Wierzyciele wszakże, których roszcze-
nia, powstały przed wystąpieniem lub wykluczeniem
spólnika, mają pierwszeństwo przed roszczeniem spól-
nika, tyczącem się wydania udziału w majątku spół-
ki. W tym przypadku bowiem odpowiada występujący
lub wykluczony wspomnianym wierzycielom solidar-
nie i całym majątkiem. (Ob. art. 146–149.) Występujący
może się powołać i na ugodę, zawartą między spół-
ką nadal istniejącą, a osobą trzecią, a to przeciw spól-
ce, jak przeciw trzeciemu. Prawa występującego lub
wykluczonego wykonać może jego wierzyciel lub ce-
syonaryusz, wogóle jego prawonabywca.

Oddział V.

O likwidacyi spółki art. 133–145.

Przez likwidacyę rozumiemy ogół środków zmie-
rzających do tego, by majątek spółki po zaspokojeniu

wierzycieli tejże, podzielić między spólników. Likwidatorowie są, to te osoby, które zajmują się przedsiębraniem tych środków. Likwidacya ma miejsce w przypadkach zupełnego rozwiązania spółki z wyjątkiem rozwiązania spółki z powodu jej upadłości. Likwidacya nie musi wszakże koniecznie nastąpić. To bowiem zależy od spólników; mogą np. za jednomyślną ugodą sprzedać swe przedsiębiorstwo i cenę kupna między siebie podzielić. Prawo żądania likwidacyi służy wyłącznie spolnikom lub ich następcom; za tem idzie, że sąd handlowy, utrzymujący rejestr hy uwiadomiony przez spółkę o jej rozwiązaniu, nie może zmusić spółki, by likwidacyę przeprowadziła i w tym celu likwidatorów zamianowała. Nie stoi temu na zawadzie art 135. według którego likwidatorów podać należy do sądu hgo w celu ich wpisania w rejestr hy, albowiem art. ten mowi tylko o likwidatorach już ustanowionych tj. innemi słowy, likwidatorowie ustanowieni mają być wpisani w rejestr hy, a sąd może do tego znaglić spółkę, nie może zaś jej zmusić do ich ustanowienia. Także wierzycielom spółki nie służy prawo sądownie się domagać likwidacyi.

I. Skutki prawne likwidacyi.

Dopóki likwidacya nie jest ukończoną, poczytuje się spolkę jako istniejącą; zatrzymuje zatem swą firmę

(art 139) swój sąd właściwy (art 144. u 2.) niemniej pozostają niewzruszone stosunki prawne między sobą, a spółki do trzecich, tj. niewzruszony zostają przepisy oddziału II i III. o ile się to nie sprzeciwia przepisom oddziału niniejszego i istocie likwidacyi. Co się tyczy poszczególnych art oddziału II i III. podajemy, co następuje:

Bezwzględnie stosują się przepisy art 90, 95, 98, 109, 111, 112, 113, i 119–122. Niektórym zmianom ulegają art. 91, 92–94. i art 101–108. nareszcie nie wchodzą w zastosowanie art 96, 97, 99–105, 110, 114–118.

Także podczas likwidacyi trwa zobowiązanie osobiste solidarne byłych spólników względem trzecich, a to nie tylko za zobowiązania powstałe podczas trwania spółki, lecz i za zobowiązania powstałe wskutek interesów z powodu likwidacyi zawartych. Z tego powodu mogą wierzyciele spółki pozwać albo byłych spólników co do ich osoby, albo wszystkich likwidatorów jako zastępców ogółu spólników, albo ich wszystkich łącznie. Skuteczność wyroków zapadłych w tych przypadkach nie jest jednaka (ob oddz. III. art 112.)

Przysięga wskazana lub odkazana spółce, zostającej w likwidacyi wykonaną będzie przez likwidatorów, a nie przez byłych spólników, chyba, że się rozchodzi o czynności tychże spólników

Ustawa urządza planowczo postępowanie likwi-

dacyjne z wyłączeniem wszelkich dowolności spólników. Przepisy o likwidacyi stosują się także do spółek zawiązanych przed ogłoszeniem kod. hgo, a rozwiązanych po jego zaprowadzeniu. Najważniejsza zmiana, która rozwiązanie spółki za sobą pociąga jest ta, że ustaje skuteczność postanowień kontraktów spółki o zawiadowstwie i zastępstwie spółki. (zmian Z tego wynika, że:

1. Wyłączenie niektórych dotychczasowych spólników od zawiadywania interesami spółki nie jest nadal skuteczne

2. że dziedzice spólnika dotychczasowego zajmują równe stanowiska z innymi spólnikami.

3. że prawo zastępowania spółki przyznane jednemu spólnikowi, ustaje względem trzecich

4. że wszyscy spólnicy dotychczasowi, a względnie ich zastępcy prawni występują jako interesowani, że zatem oni wszyscy są spólnie uprawnieni do przedsiębrania kroków, do obliczenia się ze solą skierowanych.

II. Osoba likwidatora, jego ustanowienie i odwołanie art. 133–135.

Likwidatorami mogą być:

1. Wszyscy spólnicy dotychczasowi i ich dziedzice, lub zastępcy prawni, zwłaszcza zawiadowca masy

upadkowej spólnika; a to wtenczas, gdy nic innego nie stanowi, ani kontrakt spółki, ani jednomyślna uchwała spólników i ich zastępców, ani nareszcie sędzia. Prawonabywcy zmarłego spólnika powinni sobie ustanowić spólnego zastępcę, który natenczas ma zupełną władzę likwidatora. Cesyonaryusz spólnika i wierzyciel osobisty, któremu przyznano to, co na spólnika z obliczenia się ze spółką przypada, nie mogą być w tym przypadku likwidatorami; mogą tylko zaskarżyć podział majątku, a to cesyonaryusz cały podział, wierzyciel osobisty o tyle, o ile nie został zupełnie zaspokojony. Przy likwidacyi więc czynnym pozostaje spólnik, który swój udział w majątku spółki przelał na drugiego, albo którego udział w majątku przyznano jego wierzycielowi osobistemu.

2. Poszczególni spólnicy lub inne osoby (także i wierzyciele spółki) powołani:

a. przy kontrakcie spółki albo

b. przy jednomyślnej uchwale osób pod 1. wzmiankowanych, a nareszcie

c. przez sędziego na wniosek jednego spólnika, jeżeli są ważne przyczyny, co i wtedy zachodzi, jeżeli w przypadku pod b. uchwała jednomyślna nie mogła być uzyskaną (art 133.) Do przyczyn ważnych zaliczyć można, iż prawonabywcy spólnika zmarłego

nie ustanowili sobie spólnego zastępcy, lub że dla zbyt wiel-
kiej liczby spólników nie jest możebnem ich wzajemne
współdziałanie. –

Osoby pod 1. wzmiankowane ~~…~~ mogą w każdej chwi-
li odwołać mianowanych likwidatorów (choć zamia-
nowanie i przez sąd nastąpiło) Wszakże wymaga się
jednomyślnej uchwały wszystkich osób pod 1. a zatem
i likwidatora odwołać się mającego, skoro należy do
tych osób. Na przypadek niemożności uzyskania jedno-
myślnej uchwały, można sędziego wezwać o pomoc, któ-
ry się przychyli do prosby, skoro zachodzą ważne przy-
czyny. Sędzia będzie mocen zastósować przepisy art
125. od L. 2–5. Sędzia może likwidatora i tymczasowo
odwołać. Kod. hy. nie podaje postępowania sądowego
w wzmiankowanych przypadkach przestrzeganem
być mającego. Proces odnośny ma za przedmiót rzecz
handlową (§. 39. ů 3. n. w.) Podczas likwidacyi nie mo-
że być prokurant ustanowiony, a prokurant przedtem
ustanowiony traci swe uprawnienie; czy tenże wstępu-
je w poczet pełnomocników tych (art 42) jest pyta-
niem faktu.

III. Rozciągłość władzy likwidatorów art 136–144.

Likwidatorowie zastępują spółkę sądownie i za-

sądownie, zawierają za nię ugody i zdają się na sąd polubowny. Likwidatorowie, choćby należeli do rzędu pozostałych spólników, są tylko pełnomocnikami wszystkich dotychczasowych spólników w odniesieniu do ich vox pełnomocnictwa (art 135 u. 2. i 4.) Z tego powodu nie stosują się do nich przepisy kontraktu spółki o zawiadowstwie, zwłaszcza nie znajdzie w tym razie zastósowania art 100 u 1. zwłaszcza, gdyby zwłoka groziła niebezpieczeństwem. Likwidatorowie nie mogą mianować prokurantów lub zastępców, wszakże mogą się wyręczyć w poszczególnych czynnościach innemi osobami (pomocnikiem) Obowiązani są pokończyć interesa bieżące, wypełnić zobowiązania rozwiązanej spółki, ściągać jej należytości, chociażby spólnik był dłużnikiem, i spieniężać majątek spółki. Dla ukończenia niezałatwionych interesów, likwidatorowie i w nowe zachodzić mogą (art 137.) Ustawa jednak wymaga, aby pomiędzy niezałatwionym a nowym interesem zachodził związek przyczynowy. Tym sposobem można by dla spółki nabyć i nieruchomości. W wątpliwości, czy nowy interes był potrzebnym do ukończenia niezałatwionego interesu, trzeci udowodni. (XIII. art 226) Ograniczenie władzy likwidatorów w podanych czynnościach

nie ma skutku prawnego przeciw trzecim (art 138)
Jeśli jest więcej likwidatorów, wówczas tylko spólnie działać mogą, chyba, że wyraźnie postanowiono, że mogą działać pojedyńczo (art 136.) Likwidatorowie muszą być wpisani w rejestr hg. bez względu, czy nimi są wszyscy spólnicy lub dotychczasowi spólnicy do zastępstwa powołani. Likwidatorowie chociażby przez sąd ustanowieni, muszą być przez spólników wpisani w rejestr hg; tak samo wystąpienie likwidatora lub wygaśnięcie jego pełnomocnictwa, niemniej i to, iż ustanowieni likwidatorowie działać mogą pojedyńczo, jeśli się rzecz tak ma. Gdy chodzi o doręczenie spółce przyzwań lub innych aktów, dość jest, gdy te będą wręczone jednemu z likwidatorów art 144 p. 3. Likwidatorowie podpisywać się mają w ten sposób, że do firmy dotychczasowej, odtąd likwidacyjną firmą nazywać się mającej, własne przydadzą nazwisko. (Liquidirungsfirma perstraks) art 139 np. A. Wolff i spółka – w likwidacyi; B Gross C. Klein itd.

Likwidatorowie winni się stosować do uchwał spólników jednomyślnie zapadłych (art 140.) Jednak to się tyczy tylko ich stosunku do spólników, a nie do trzecich. Likwidator nie będący spólnikiem, nie ma głosu. Bez przyzwolenia wszystkich spólni,

ków likwidatorowie nie mogą pozbywać nieruchomości inaczej, jak przez publiczną licytacyę, która jednakże nie musi być sądową. Likwidatorowie zastępują wszystkich spólników w odniesieniu do ich połączenia się w spółkę, nie zaś poszczególnych spólników; ci bowiem dochodzą sami praw swoich podczas likwidacyi, tak jak przedtem; zatem też idzie, że spólnik sam występuje jako taki sądownie przeciw innym spólnikom. Likwidatorowie wykonywują przysięgi, przez spółkę wykonać się mające. Pieniądze, bez których podczas likwidacyi obejść się można, będą tymczasowo między spólników podzielone. (art 141.) Każdemu spólnikowi służy w tym względzie skarga przeciw likwidatorom o podział i wydanie tych pieniędzy. Ponieważ zobowiązania zaciągnięte przez likwidatorów na mocy ich władzy prawnie wiąże rozwiązaną spółkę, przeto spólnicy tyże odpowiadają za te zobowiązania solidarnie i całym swym majątkiem (art 144. i 112.)

IV. Ostateczne obliczenie się spólników art 142. 143. 145.

Po ukończeniu likwidacyi tj. pozałatwieniu czynności bieżących spółki, spieniężeniu majątku tejże, ściągnieniu jej należytości, wypełnieniu zobowiązań spółki rozwiązanej, likwidatorowie układa,

ją ostateczny bilans tak, jak w końcu każdego roku obrotowego. Przypisują każdemu spólnikowi odsetki od jego udziału w majątku spółki, aż do dnia, w którym się uskutecznia ostateczne obliczenie i przypisują każdemu spólnikowi jego udział w zysku lub stracie (art 107.) Ob art 143.

Obliczenie to wymaga uznania wszystkich spólników aby było przeciw wszystkim skuteczne, nie wiąże zaś wierzycieli spółki. Na przypadek niezgody spólników domagać się należy sprostowania obliczenia w drodze procesu (art 142.) do którego wszakże nie wchodzą likwidatorowie jako tacy. Spólnika, który nie wniósł swej wkładki w zupełności lub części, znaglić należy do tego, a według okoliczności sądownie. Dopiero z uwzględnieniem rezultatu znaglenia może ostateczne obliczenie nastąpić. Na zasadzie obliczenia, ułożonego przez likwidatorów, albo sprostowanego przez sędziego, następuje dział majątku spółki (art 142) Żaden spólnik nie jest obowiązany dopuścić, aby mu zaległą należytość spółki przekazano na rachunek swego udziału w majątku spółki. Jeżeli się z obliczenia okaże, że majątek spółki nie wystarcza na pokrycie długów spółki, pokrycie nastąpić winno z osobistego majątku spólników, którzy jednak do tego nie mogą być znagleni przez likwidatorów, lecz tylko przez wierzycieli spółki. Należytość spólnika,

będącego wierzycielem spółki, musi być przy obliczeniu uwzględnioną, a jeżeli takowa nie mogła być ze spieniężonego majątku spółki zaspokojoną, spólnik dochodzić jej może na swoich współspólnikach, uwzględniając przytem umowę spółki, a w braku odnośnych postanowień, przepisy powsz. prawa cyw. Na przypadek niemożności zaspokojenia wierzycieli spółki z osobistych majątków spólników, może na żądanie wierzycieli, lub spółki albo spólników, nastąpić ogłoszenie upadłości co do majątku spółki i poszczególnych spólników.

Oddział VI.

O zadawnieniu skarg przeciw spólnikom art. 146–149.

Przepisy oddziału niniejszego wychodzą z tego założenia, że wierzyciel spółki jawnej pozywa o należytość wynikłą z roszczeń do tej spółki osobę, która dawniej była spólnikiem tejże spółki, bądź jeszcze istniejącej, bądź już rozwiązanej. O zadawnieniu skarg wierzyciela spółki przeciw wspomnionemu spólnikowi, stanowi kod. hg. co następuje:

1. Czas zadawnienia jest 5. letni, przez co jednak nie jest wykluczony krótszy czas zadawnienia, skoro go ustawa łączy z należytością, uwzględniając jej jakość, a więc z przyczyn przedmiotowych nie zaś osobowych. Będą więc miały zastosowanie wszelkie inne krótsze czasokresy zadawnienia, ~~skoro~~ które ustanawiają kod. hy (art 349. i inne art 386. 408. 423) lub inne ustawy, jako to ustawa wekslowa (art 77-79. 100 etc) kod. cyw (§ 1487).

2. Wspomniane zadawnienie zaprowadzono na korzyść

a. spólników spółki rozwiązanej i ich prawonabywców i

b. spólników, którzy wystąpili, lub których wykluczono ze spółki istniejącej (nie zaś na korzyść spółki i pozostałych spólników) i tyczy się wyłącznie osobistego majątku tych osób. Przeciwnie nadzwyczajne to zadawnienie nie odnosi się:

a. ani do spółki jako takiej, dopóki ona po wystąpieniu poszczególnych spólników nadal istnieje, albo dopóki ona z powodu likwidacji jako istniejąca się poczytuje, ani

b. do mienia spółki rozwiązanej, dopóki to jeszcze nie jest podzielone.

Zadawnienie wzmiankowane nie polega więc

na jakości roszczenia, lecz wyłącznie na właściwym przymiocie zobowiązanego (dłużnika)

3. Zadawnienie zaczyna się z dniem, kiedy zu„pełne rozwiązanie spółki, wystąpienie lub wykluczenie spólnika ze spółki w rejestr. hy wpisanem zostało. (art 146. u 2.) O chwili zaczęcia zadawnienia stanowi wyłącznie dzień uskutecznionego wpisu w rejestrze hym, nie zaś dzień ogłoszenia lub powzięcia wiado„mości ze strony wierzycieli. Jeżeli wszakże należy, tość dopiero po wpisaniu stała się płatną, zada„wnienie zaczyna się z chwilą płatności (art 146. u 3.) Należytość może też powstać po rozwiązaniu spółki np. gdy likwidator prawnie zobowiązał spółkę. Zadawnienie zachodzi bez względu, czyli wierzy„ciel wiedział o istnieniu prawa swego lub też nie. Okres pięcioletni oblicza się według kalendarza. (art 328.) Zadawnienie biegnie i podczas likwi„dacyi. Na przypadek nie wpisania owych okoli„czności w rejestr. hy zadawnienie nie poczyna ubie„gać, choćby wierzyciel znał te okoliczności.

Zadawnienie 5cioletnie nie ma miejsca, gdy spółkę rozwiązano z powodu jej upadłości, albowiem kod. hy łączy krótszy czas zadawnienia z takim wpi„sem, który kod. hy sam nakazuje. art 129. u 1. wszak„że nie nakazuje wpisania rozwiązania spółki z po„

wodu otwarcia upadłości co do majątku spółki; brakuje też więc terminu, z którym zadawnienie zacząćby się mogło.

4. Skarga (prawo powództwa) zadawnieniu ulegająca pochodzić winna z roszczeń do spółki; a zatem z roszczeń trzeciego wynikłych z interesów zawartych ze spółką. Do tych trzecich należy i spólnik, któremu wskutek interesu zawartego ze spółką samoistnie służy roszczenie do spółki. Wyłączone są zatem skargi z roszczeń polegających na prawie zwrotnego poszukiwania poszczególnych spólników między sobą, lub spółki na spólniku występującym lub wykluczonym. Takim sposobem zdarzyć się może, że należytość wierzyciela spółki z powodu zadawnienia zgasła względem spólnika występującego lub wykluczonego, gdy tymczasem spólnik ten w drodze regresu może być zapozwanym przez spółkę, która wierzyciela zaspokoiła, przypuszczając, że spółka przy obliczeniu się ze spólnikiem nie uwzględniła wzmiankowanej należytości. Tak samo ma się rzecz i po rozwiązaniu spółki, w którym to razie spólnik zaspokajający wierzyciela spółki, pozwać może swego współspólnika w drodze regresu o zapłacenie części jemu przypadającej, chociaż skarga wierzyciela przeciw temu współspólnikowi zgasła

wskutek zadawnienia. Jeżeli się wierzyciel nie czepia osobistego majątku spólnika, lecz poszukuje swego zaspokojenia na niepodzielonem mieniu spółki roz-wiązanej, lub spółki, która po wykluczeniu spólnika nadal istnieje (art 127, 128, 132) pozywając spółkę roz-wiązaną, względnie spółkę nadal istniejącą, wów-czas ta nie może się przed wierzycielem zastaniać 5cioletniem zadawnieniem. Do tego mienia poli-czyć wypada pieniądze, które zatrzymano na zasa-dzie art 141. u 2.

5. Nie czyni różnicy, czy roszczenie do spółki powstało z czynności pozwanego lub innego spólni-ka, czy pozwany był likwidatorem, czy się rozchodzi o czynności te lub inne, zwłaszcza o należytości we-kslowe. Dług spółki, zahipotekowany na realności nabytej z tym długiem przez spólnika nie gaśnie przez upływ 5. lat; może więc być dochodzonym na realno-ści, chociaż spólnik (właściciel realności) wskutek u-pływu tego czasu nie odpowiada osobiście za ten dług.

6. Jeżeli przed rozwiązaniem spółki, lub przed wystąpieniem spólnika, należytość wierzycie-la znajdowała się już w zadawnieniu, które się zbli-ża ku swemu ukończeniu, wówczas zadawnienie nie przerywa się przez rozwiązanie spółki lub wystąpie-nie spólnika w ten sposób, jakoby od tej chwili dopiero

5cioletnie zadawnienie płynąć miało. Spólnik zasłoni się więc ubiegłem zadawnieniem, chociaż od chwili jego wystąpienia nie upłynęło jeszcze 5. lat. (ustęp 6. pat. ogłaszającego kod. cyw.)

7. Zadawnienie płynie przeciw każdemu wierzycielowi spółki bez różnicy, czy on według zasad prawa cyw. powsz. należy lub nie należy do osób co do zadawnienia uprzywilejowanych (art 149. §. 36. ust. wpr. i §. 1472. kód. cyw.)

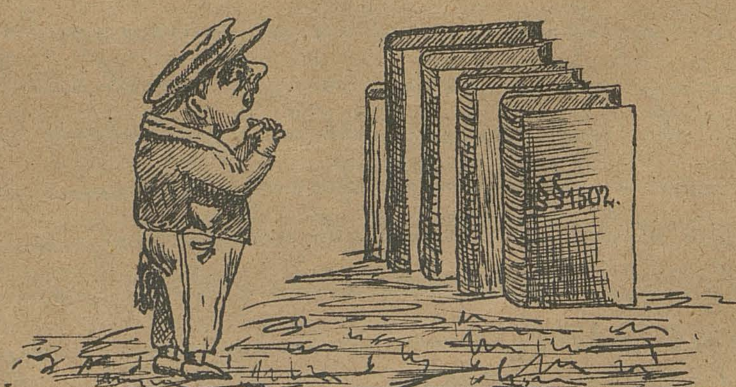
8. Wskutek zadawnienia gaśnie prawo wierzyciela spółki przeciw spólnikowi wyżej pod 2. oznaczonemu, a wierzyciel nie jest mocen zasłonić się tem prawem nawet w drodze zarzutu.

9. Przerwanie zadawnienia ulega prawidłom ~~wo~~ powsz. prawa cyw. nie zaś prawidłom prawa wekslowego, chyba, że się rozchodzi o zobowiązanie wekslowe. Ponieważ zadawnienie w mowie będące zaprowadzono wyłącznie na korzyść poszczególnych spólników wyż. pod 2. oznaczonych, przeto przedawnienie skargi służącej przeciw takiemu spólnikowi nie może być przerwane innymi krokami prawnymi, jak tylko takimi, które przedsięwzięto przeciw samemu spólnikowi; stąd wynika, że zadawnienie to nie może być przerwane przez kroki prawne przedsiębrane przeciw spółce nadal istniejącej, lub innemu spólnikowi. Również

nie przerywa się zadawnienie płynące na korzyść spólni-
ka należącego do spółki w chwili jej rozwiązania przez
kroki prawne przedsiębrane przeciw innemu spólniko-
wi; przeciwnie przerywają zadawnienie kroki wystó-
sowane przeciw likwidatorom, gdyż ci są pełnomo-
cnikami ogółu spólników należących do spółki rozwią-
zanej (art. 148 i 137.)

10. Przepisy objęte art. 146–149. stosują się także
do spółek zawiązanych przed zaprowadzeniem, a roz-
wiązanych po zaprowadzeniu kod. hgo, jeżeli wpisane
były w rejestr hy (§ 50. i 53. u. w.) nie zaś do spółek rozwią-
zanych przed zaprowadzeniem tegoż kodeksu.

11. O ile przepisy objęte art. 146–149 nic innego nie
stanowią, idą w zastosowanie ogólne przepisy o za-
dawnieniu. —

Tytuł drugi

O Spółce komandytowej

Spółka komandytowa wywodzi początek swój z kontraktu w wiekach średnich bardzo używanego: „commendum, commenda, accommenda” zwanego (commendare nihil aliud est quam deponere) kupcowi albo marynarzowi, który przedsiębrał podróż, powierzano (commendare) fundusz pieniężny albo ładunek towarowy celem prowadzenia handlu bądź w miastach, gdzie odbywały się jarmarki, bądź w portach, gdzie statek miał się zatrzymać. Kupiec albo marynarz otrzymywał część zysku, a dostarczający pieniędzy lub towarów nigdy obowiązanym być nie mógł wyżej nad swój wkład. Ustawa francuzka z r. 1673. obejmuje szczególne prawidła dla tych spółek, nazywając je spółkami komandytowemi. Spółka komandytowa różni się od zakładu komandytowego – komandyty (die Commandite). Wyrazy te znaczą tyle, co zakład filialny kupca samoistnego lub spółki h-ej. Spółka h-a jest komandytową, gdy przedsiębiorstwa

handlowemu pod wspólną firmą prowadzonemu, jeden lub więcej spólników dostarcza funduszów tylko (komandytnicy, komandytarowie) a udział jednego lub więcej spólników nie jest w ten sposób ograniczony (spólnicy osobiście odpowiedzialni, także dopełniacze /: Complementar:/) Komandytnik odpowiada solidarnie, ale tylko do ilości swej wkładki; spólnicy zaś osobiście odpowiedzialni, solidarnie, ale całym swym majątkiem. Jeżeli cały, przez komandytników wniesionym być mający kapitał jest na akcye podzielony, spółka komandytowa jest spółką komandytową na akcye; inaczej jest spółką komandytową zwyczajną. O tej ostatniej stanowią art 150-172. o pierwszej art 173.-206.

Oddział I.

O spółce komandytowej zwyczajnej

I. O zawiązaniu spółki komandytowej art 150-156.

Spółkę komandytową zawiązuje się przez kontrakt spółki, do którego ważności nie potrzeba ani sporządzenia na piśmie, ani innych formalności. Skuteczność prawna kontraktu spółki zaczyna się względem spólników, z chwilą jego zawarcia; w stosunku do trzecich zaczyna się skuteczność prawna spółki komandytowej

z chwilą wpisania spółki w rejestr hy lub od chwili, w której spółka czynności swe rozpoczęła (art 163.) Wkładka komandytnika nie musi być koniecznie wkładką pieniężną; winna być wszakże wartością w pieniądzach oznaczoną. Spornem jest rozwiązanie pytania, czyli świadczenie usług, których wartości pieniężnej nie oznaczono, może być przedmiotem wkładki. Zdaje się, iż wyraz „Vermögenseinlage" nie mieści w sobie świadczeń usług, a zwłaszcza wyraz w art 151. pod 4. „Der Betrag der Vermögenseinlagen." Stąd wynika, że komandytnik, kt. się zobowiązał wyłącznie do świadczeń usług, których wartość pieniężna nie jest oznaczoną, musiałby być uważany za spólnika osobiście odpowiedzialnego. Firma spółki stosuje się do przepisu art 17. u 2. ob art 168. W spółce komandytowej może mieć udział jeden lub więcej spólników osobiście odpowiedzialnych, jeśli jest więcej takich spólników, spółka co do nich jest zarazem spółką jawną. Tak się wyraża art 150 u 2. wszakże to nie ma tego znaczenia, jakoby natenczas spółka komandytowa była złożoną z dwóch spółek: ze spółki komandytowej i ze spółki jawnej, albo że jedna się mieści w drugiej. Myśl tego postanowienia jest, że na przypadek więcej spólników osobiście odpowiedzialnych, ich stosunek między sobą i do trzecich ocenia się ma według przepisów wydanych dla spółki jawnej, a objętych art 85–118. Jest więc jedna

tylko spółka, której spólnicy w miarę swego udziału róż-
ne zajmują stanowisko. Spółka komandytowa może
mieć jednego lub więcej komandytariuszów. Spólnikami
spółki komandytowej mogą być osoby samoistne, fizy-
czne lub prawnicze, nawet spółka komandytowa już
istniejąca może mieć udział w jakiejś spółce koman-
dytowej jako spólnik osobiście odpowiedzialny, lub jako
komandytariusz; w których to przypadkach spółka w sto-
sunku do innych spólników spółki komandytowej uwa-
żaną będzie za jedną tylko osobę, której zastępowanie
zależy od rodzaju spółki; chyba, że coś innego ustanowio-
no przy zawiązaniu spółki komandytowej.

Wkładki wszystkich spólników tj. osobiście odpo-
wiedzialnych i komandytariuszów, tudzież wszystko, co
spółka nabyła pod swą firmą, stanowi majątek spół-
ki (art 164 i 169.) Do tego skierowana być musi wola
spólników. Firma spółki jest wszystkim spólnikom
wspólną (art 150) a przedsiębiorstwo też wykonywa się
pod firmą spółki, w imieniu wszystkich spólników. Prze-
pisy art 151–156 i 171. stanowią o faktach tyczących się
spółki komandytowej, które wpisane być mają w rejestr
f-y. Zwracamy na to uwagę, że art 151. nie wymaga
jak art 86. aby podano i wpisano czas, od którego spółka
się zaczęła, a to ze względu na art 163. u 3. Jeżeli

a. do spółki nowi przystępują spólnicy osobiście odpo-

wiedziálni, albo

b. któremu zę spólników osobiście odpowiedzialnych udzieli się, dopiero później upoważnienie do zastępowania spółki, albo

c. upoważnienie takie odejmuje się, tudzież

d. jeżeli spólnik osobiście odpowiedzialny występuje lub wykluczonym zostaje, wówczas okoliczności te wpisują się w rejestr hy, chociaż o tem artykuły powołane nic nie stanowią, a to z tego powodu, że wzmiankowane okoliczności wtedy tylko zdarzyć się mogą, gdy jest więcej spólników osobiście odpowiedzialnych. W takim przypadku jednak idą w zastósowanie przepisy wydane dla spółki jawnej (art 150 u 2. 87 i 129.)

II. O stosunku prawnym zachodzącym między spólnikami art 157. 162.

Według art 157. urządza się stosunek prawny między spólnikami, przedewszystkiem według kontraktu spółki. O ile jego postanowienia nie wystarczają, wchodzą w zastósowanie przepisy kod. hgo o stosunku prawnym jawnych spólników między sobą (art 91.–108.) atoli ze zboczeniami wypływającemi z art 158–162. Ponieważ art 158–161. tyczą się wyłącznie komandytników, przeto przepisy objęte art 91.–108. zastósowywane być winny do spólnika

osobiście odpowiedzialnego, o ile kontrakt spółki nic innego nie stanowi, do komandytnika wszakże stale tylko, o ile przepisy art 158–161. nie stoją na zawadzie. Stąd wynika, że do komandytnika stosować należy:

1. art 91. i 92. bezwarunkowo
2. art 93 i 94. wtedy tylko, kiedy w kontrakcie spółki poruczono komandytnikowi zawiadowstwo.
3. art 95. bezwarunkowo
4. art 96. i 97. są wykluczone od zastosowania do komandytników a to na mocy art 159.
5. art 98. bezwarunkowo.
6. art 99–104 z ograniczeniem; komandytnik bowiem nie ma prawa ani obowiązku zawiadywania interesami spółki i nie może się sprzeciwić wykonaniu czynności zawiadowczej przez spólników osobiście odpowiedzialnych (art 158 u 2 i 3) wszakże służą mu prawa wypływające z art 103 i 101 wszelako co do art 101. pod tym warunkiem, że jest więcej spólników osobiście odpowiedzialnych; bo gdyby był tylko jeden spólnik osobiście odpowiedzialny, nie pozostałoby nic innego komandytnikowi, jak wnieść skargę o rozwiązanie spółki, a to na podstawie art 170. u 2. i 125 od L 2–5. Spółka może komandytnikowi poruczyć zawiadowstwo, w którym to przypadku idą w zastosowanie art 93 i 94.—

7. w miejsce art 105. wchodzi art 160.
8. art 106-108 wchodzą w zastosowanie ze zmianą zawartą w art 161. w ustępie 2 i 3. Równie jak spólnikowi osobiście odpowiedzialnemu przypisują się w końcu każdego roku obrotowego, także i komandytnikowi na jego korzyść odsetki po 4 % i udział w zysku, na niekorzyść zaś i udział w stracie. Odsetki, pobierać może komandytnik w ciągu następnego roku obrotowego bez względu, czy bilans wykazuje dla spółki zysk lub stratę, i czy pierwiastkowa wkładka komandytnika uszczuploną jest wskutek poniesionej straty (To się wszakże tyczy jedynie stosunku komandytnika do jego spólników, nie zaś do trzecich (art. 105. u. 3 i 4.) Udział w zysku jednak może być z kasy spółki podniesiony, jeśli to stać się może bez widocznego uszczerbku spółki (art 108.) i jeżeli pierwiastkowa wkładka komandytnika nie została uszczuploną przez stratę, albowiem w przeciwnym razie udział w zysku obróconym być winien na pokrycie straty (art 161. u 3.) Wskutek niepodniesienia z kasy odsetek i udziału w zysku, powiększa się udział komandytnika w majątku spółki. Komandytnik odpowiada za straty spółki tylko do ilości uiszczonej lub zaległej wkładki. Jeżeli straty przewyższają ilość wkładki, spólnicy osobiście odpowiedzialni ponosić mają

przewyżkę, a komandytnik odnośny nie może być zmu-szonym do stosownego podwyższenia swej wkładki; a to ani podczas istnienia spółki, ani po jej rozwiązaniu. Nie jest on obowiązanym do zwrotu powziętych odsetek i zysku z powodu strat późniejszych, wszakże spółka upominać się może o zwrot zapłaconych odsetek lub zysku, o ile wypłata zasadza się na omyłce w rachun-ku. (art 165.) Spólnicy mogą się umawiać, aby ani wszyscy, a więc i komandytnicy odpowiadali bez ogra-niczenia za długi spółki. Takie postanowienie wiąże tylko spólników między sobą, nie jest zaś skutecznem na rzecz trzecich.

9. W miejsce art. 109. wchodzi art 162. odnoszący się zarówno do spólników osobiście odpowiedzialnych jak do komandytników. Według tego art. uznanie sędziego oznacza ilość udziału w zysku i stracie, chyba, że kontrakt inaczej stanowi

III. O stosunku prawnym spółki koman-dytowej do osób trzecich art 163–169.

a. Chwila rozpoczęcia prawnej skuteczności spółki komandytowej w stosunku do trzecich.

Skuteczność ta rozpoczyna się albo

1. od chwili wpisania spółki w rejestr tego sądu w którego okręgu spółka ma swą siedzibę, nigdy zaś

od późniejszego czasu (art 163. u. 1 i 2) Wpis spółki w rejestr hg miejsca siedziby spółki wystarcza, by wyłączyć odpowiedzialność osobistą komandytników. Wpisanie zakładów filialnych w rejestr hg i chwila wpisania nie jest stanowczem w tej mierze. Ograniczona odpowiedzialność komandytnika spółki komandytowej zaczyna się bezwarunkowo od chwili wpisu w rejestr hg. Nigdy zaś od chwili powzięcia przez wierzycieli wiadomości o zawiązaniu spółki komandytowej. Jeśli jednak komandytnik dotychczas w spółce miał udział jako spólnik jawny, lub osobiście odpowiedzialny, wówczas wchodzi art 129. u 5. w zastosowanie, tak jakoby spólnik był wystąpił ze spółki.

2. Skuteczność prawna spółki rozpoczyna się przed wpisem w rejestr hg a to od chwili, w której spółka czynności swe (za wspólną zgodą) rozpoczęła. W tym przypadku zaś odpowiada komandytnik osobom trzecim za zobowiązania spółki powstałe przed wpisem tak jak spólnik osobiście odpowiedzialny, chybaby udowodnił, że osoba trzecia w chwili zawarcia interesu wiedziała o jego ograniczonym udziale w spółce. (art 163 u. 3) Kto do spółki jawnej lub komandytowej już istniejącej i wpisanej przystępuje jako komandytnik, ten odpowiada za długi spółki powstałe od chwili wstąpienia aż do wpisu w rejestr hg tak samo

jak spólnik osobiście odpowiedzialny. Za długi przed tem powstałe odpowiada tylko do ilości wkładki (art 166.)

B. Nabywanie praw i zaciąganie zobowiązań.

W tym względzie nie zachodzi żadna różnica między spółką komandytową i jawną. (art 164 i 111.)

C. Zastępstwo spółki (art 167.)

Spółkę komandytową zastępują tylko spólnicy osobiście odpowiedzialni; idą więc w zastósowanie art 114–118. Komandytnik jako taki, wyłączony jest od zastępowania spółki. On tylko wtedy może ją zastępować, gdy go ustanowiono prokurantem lub pełnomocnikiem; wszelako w tym przypadku wyraźnie oświadczyć winien przy zawieraniu interesów spółki, że działa jako prokurant lub pełnomocnik spółki; w przeciwnym bowiem razie odpowiadałby za te interesa tak, jak spólnik osobiście odpowiedzialny, choćby nawet trzeciemu wiadomem było, iż zawierający interes jest komandytnikiem.

D. Odpowiedzialność za zobowiązania spółki komandytowej. 165

Za zobowiązania te odpowiada nie tylko majątek spółki, ale odpowiadają także solidarnie spólnicy osobiście odpowiedzialni i komandytnicy; pierwsi

całym swym majątkiem, drudzy do wysokości swego udziału w majątku spółki a jeżeli nie uiścili wkładki, do wysokości przyrzeczonej wkładki. Jeżeli komandytariusz wkładki przyrzeczonej do kasy spółki całkowicie lub częściowo nie wniósł, wówczas odpowiada całym swym majątkiem za długi spółki do ilości wkładki całkowicie lub częściowo nie uiszczonej, do której wchodzą odsetki zwłoki, kara umowna i wynagrodzenie szkody, z powodu nie uiszczonej na czasie wkładki. Na przypadek wniesienia wkładki w całości, komandytariusz tylko takową odpowiada.

Ponieważ komandytariusz nie zawiaduje majątkiem spółki i jej nie zastępuje, przeto nie odpowiada za użycie swego udziału w majątku spółki; jeżeli się tenże zmniejsza, nie będzie obowiązanym uzupełnić go do wysokości wkładki.

Udział komandytariusza w majątku spółki przewyższający wkładkę, odpowiada za długi spółki, dopóki się znajduje w majątku spółki jako część tegoż (Einlage w pierwszem zdaniu 1º ustępu art. 165. znaczy tyle, co udział w majątku spółki, a w drugiem zdaniu rozumieć należy wkładkę) Gdy zaś komandytariusz w stosunku do trzecich odpowiada tylko swą wkładką, przeto uprawniony jest podnieść przewyżkę z kasy spółki. Dopóki spółka istnieje, wkładka komandytariusza nie

może ani częściowo ani całkowicie być zwróconą ani zwolnioną. (art 165 u 2.) Uszczuplenie wkładki komandytnika może wprawdzie za zgodą wszystkich spólników nastąpić, lecz skutkuje przeciw trzecim tylko co do tych zobowiązań spółki, które po uszczupleniu powstały i to tylko pod warunkiem wpisu i ogłoszenia zmniejszenia wkładki. (art 25 u 2 i 3. 171. u 1. i 124 u 5.) Jeżeli komandytnik powziął zapłatę z kasy spółki w chwili, kiedy udział jego w majątku spółki nie przewyższał wkładki, albo zapłatę w takiej ilości, że udział w majątku spółki mniejszym się stał od wkładki, wówczas komandytnik zmniejszył swą wkładkę i odpowiada osobiście za zobowiązania spółki, o ile wbrew przepisom (art 165 u. 2. 3. 4) zapłatę od spółki pobierał, tj. o ile tym sposobem wkładka uszczuploną została. W stosunku do trzecich całkiem jest obojętnem, czy powzięcie zapłat wzmiankowanych nastąpiło tytułem odsetek lub udziału w zysku, lub tytułem zwrotu wkładki; i czy to miało miejsce za zgodą lub wbrew woli reszty spólników. Nie ma jednakże obowiązku komandytnik zwracać odsetki i zysku, jeżeli takowe powziął w dobrej wierze na zasadzie bilansu w dobrej wierze zdziałanego (art 165. u 6.) Obowiązek udowodnienia tych okoliczności ciąży na komandytniku, który

na nie się powołuje. Spółka może na mocy art 161. u 3. wypłacić komandytariuszowi odsetki od wkładki, chociaż by się przez to uszczuplić miała wkładka. Wypłacenie odsetek uszczuplających wkładkę, jest jednak względem trzecich tylko tymczasowe, albowiem wierzyciele mogą żądać zwrotu tychże odsetek o tyle, o ile nie znajdą wkładki w całości (art 165. u. 3. 4. i 5.) chyba, że komandytariusz zasłonić się może tem, iż odsetki pobrał w dobrej wierze na zasadzie bilansu w dobrej wierze sporządzonego. Komandytariusz odpowiada też za zobowiązania spółki zaciągnięte przed jego przystąpieniem, lecz tylko do ilości wkładki i bez względu, czy firma uległa zmianie, lub też nie. (art 166.) Komandytariusz odpowiada wierzycielowi spółki bezpośrednio tj. wierzyciel może żądać wnie dochodzić innych roszczeń do spółki bezpośrednio na komandytariuszu tak, jak na poszczególnych wspólnikach osobiście odpowiedzialnych. Wypływa to z art 172. na mocy którego prawo powództwa wierzycieli spółki przeciw komandytariuszowi rozwiązanej spółki lub przeciw komandytariuszowi występującemu, lub wyłączonemu przedawnia się według przepisów dla spółki jawnej wydanych. Art. ten wychodzi więc z tego założenia, iż wierzycielowi spółki służy przeciw komandytariuszowi bezpośrednie prawo powództwa, (a najmniej w przypadku wystąpienia) Prawo to jest także

uznane w przypadkach objętych art. 165. n. 2. 3 i 4. Wierzyciel dochodzi na komandytariuszu całej swej należytości z ograniczeniem do ilości wkładki. Jeżeli komandytariusz uwolnić się chce od roszczeń powoda w całości lub w części, udowodni, iż wkładkę swą uiścił w całości lub w części do kasy spółki, albo że przyrzeczoną wkładkę obrócił w całości lub w części na zaspokojenie długów spółki; w ogóle komandytariusz udowodni, dla jakich powodów zwalniających wkładka uszczuploną została (art. 165. n. 2-4.) Nie wymaga się od wierzyciela, aby wykazał, iż poprzednio bezskutecznie prowadził egzekucyę na majątkach wspólników osobiście odpowiedzialnych. Komandytariusz bowiem odpowiada za długi spółki solidarnie, choć tylko do wysokości swej wkładki. W następnych przypadkach odpowiada komandytariusz jako wspólnik osobiście odpowiedzialny:

1. jeżeli jego nazwisko zamieszczonem jest w firmie (art. 168.) To postanowienie jest bezwzględnem. Ścieśnia więc przepisy art. 22 i 24. tak dalece, iż firma musi być zmienioną

a. przy nabyciu przez spółkę komandytową handlu z firmą, obejmującą nazwisko komandytariusza.

b. przy wstąpieniu komandytariusza do spółki, którego nazwisko mieści się w firmie spółki lub

c. przy wystąpieniu spólnika osobiście odpowiedzialnego, którego nazwisko mieści się w firmie, a który jako komandytnik pozostaje w spółce. Rzeczą jest obojętną, czy trzeci znał stan rzeczy, lub też nie.

2. Gdy komandytnik zawarł czynności dla spółki bez wyraźnego oświadczenia, że działa tylko jako prokurant lub pełnomocnik spółki.

3. Jeżeli spółka zaczęła swe czynności przed wpisem spółki w rejestr tzw (art 163. u 3) ob. ~~Art~~ 2.

4. Jeżeli przekracza zakres działania likwidatora (art 172. i 137.)

E. Prawa wierzyciela osobistego przeciw spólnikom osobiście odpowiedzialnym i komandytnikom.

Prawa te są według art 169. te same, jak przy spółce jawnej (art 119–121.)

F. Upadłość spółki komandyt.

Do niej stosować należy przepis art 122. (ob. art 169.) Upadłość otwarta co do majątku spółki komandytowej, nie pociąga za sobą upadłości co do majątku komandytnika (§199. ust. o upadł.)

IV. Rozwiązanie, likwidacya spółki komandytowej, tudzież zadawnienie skarg art 170–172.

Przepisy art. 123.-128. o rozwiązaniu spółki jawnej stosuje się i do spółki komandytowej; jednakowoż śmierć komandytnika i utrata jego zdolności prawnej do zarządu majątkiem, nie pociąga za sobą rozwiązania spółki (art 170) Upadłość komandytnika pociąga więc za sobą rozwiązanie spółki. Komandytnik może na mocy art. 125. żądać rozwiązania spółki i bierze czynny udział w uchwale o wykluczeniu spólnika, (art 128.) Rozwiązania i wykluczenia można żądać także z przyczyn tyczących się wyłącznie osoby komandytnika. Jeżeli w skład spółki wchodzi tylko jeden spólnik osobiście odpowiedzialny, wówczas jego wykluczenie pociąga za sobą rozwiązanie spółki; bo spółka komandytowa istnieć nie może bez spólników osobiście odpowiedzialnych. Tak samo się rzecz ma, gdy jeden jest tylko komandytnik, a ten wykluczonym zostaje; nie ma bowiem spółki komandytowej bez komandytników. Rozwiązanie spółki, wystąpienie komandytnika z całą wkładką lub częścią tejże, oraz wykluczenie komandytnika wpisują się w rejestr bez wymieniania w ogłoszeniu ani komandytnika, ani ilości jego wkładki (art 171.) Podwyższenie wkładki komandytnika nie musi być wpisane. Wystąpienie komandytnika z częścią wkładki, oddziaływa tylko na przyszłe zobowiązania spółki.

Skutki wpisania i ogłoszenia tych faktów zależą od przestrzegania przepisów art 25. objętych. Że wystąpienie lub wykluczenie spólnika osobiście odpowiedzialnego ma być w rejestrze tyż wpisanem, rozumie się samo przez się (art 129.) Przepisy dla spółki jawnej o obliczaniu się (art 130–132.) o likwidacyi i zadawnieniu skarg, stosują się także do wszystkich spólników spółki komandytowej, a zatem i do komandytników. W likwidacyi ma więc komandytnik taki sam udział, jak spólnik osobiście odpowiedzialny, chyba, że kontrakt spółki inaczej stanowi. Komandytnik odpowiada za czynności zawarte pod firmą likwidacyjną, tylko do ilości wkładki. Jeżeli komandytnik zawiera pod firmą likwidacyjną nowe interesa, które nie służą do ukończenia interesów już zawartych, wówczas nie może się zasłaniać swoją ograniczoną odpowiedzialnością (art 172. i 137.)

Zadawnienie skarg służące komandytnikowi na mocy art 146–149. zasłania komandytnika nie tylko przed roszczeniami wierzycieli spółki, do udziału w majątku spółki jemu wskutek likwidacyi wypłaconego, albo też przed roszczeniami, za które on odpowiada osobiście i solidarnie na mocy art 163 u. 3. 167. u. 3. i 168. —

Oddział II.

O Spółce komandytowej na akcye w szczególności

Spółka komandytowa na akcye jest spółką komandytową, w której wszystkie wkładki komandytników a więc cały przez nich wniesionym być mający kapitał podzielony jest na akcye, lub udziały akcyjne. Akcya w ogóle jestto część oznaczona funduszu spółki, na której poprzestaje odpowiedzialność komandytnika, a która może być na innych przeniesiona, przez poszczególne prawem prywatnem dozwolone sposoby nabycia praw, albo imienni stawy Akcya jestto prawo do pewnej części w korzyściach i stratach spółki. np Kapitał zakładowy wynosi 1.000.000. Zł. i ma być podzielony na części, każda po 500. zł. Prawo do dwutysięcznej części w korzyściach i stratach spółki nazywa się akcyą. Dowód piśmienny wydany na ten udział w majątku spółki, nazywa się także akcya (dowód na akcyę Actienschein) Jeżeli część przyjęta za jednostkę przy podziale kapitału np. 1000 Zł. dzieli się na równe części np po 200. Zł, wówczas część za jednostkę przyjęta nazywa

się akcyą, a części mniejsze udziałami akcyjnymi. (Actienantheile)

Ponieważ oddział I. stanowi o spółce komandyt. w ogólności, a drugi o spółce komand. na akcye w szczególności, przeto wszystkie postanowienia objęte oddziałem Iym, winny być stosowane i do spółki komand. na akcye, o ile oddział II. inaczej nie stanowi (art 186) Zresztą spółka komandytowa na akcye podlega częściowo prawidłom wydanym dla spółki akcyjnej (spółka komandytowa na akcye jest niezawodnie połączeniem spółki akcyjnej ze spółką jawną, skoro jest więcej osóbiście odpowiedzialnych spólników, w istocie zaś jest spółką komandytową) Zwracamy uwagę na to, iż izba deputowanych uchwaliła ustawę zmieniającą częściowo przepisy kod. hgo o spółkach komandytowych na akcye i spółkach akcyjnych. Izba panów jednak dotychczas nie zajęła się tą ustawą.

I. Zawiązanie spółki komandytowej na akcye. art 174–179. i 198.

Aby spółka komandytowa na akcye prawnie istniała, wymaga się:

1. pisma sądowego lub notaryalnego, sporządzonego w dowód zawiązania i osnowy kontraktu spółki art 174. Kontrakt, tzw. statut obejmować winien

wszystkie w art 175. wymienione punkta. Prawidłowo komandytnicy nie biorą udziału w sporządzaniu statutu. Tem się zajmują zwykle założyciele, którzy mogą, wszakże nie muszą być spólnikami osobiście odpowiedzialnymi. Na przypadek, gdyby założyciele byli spólnikami osobiście odpowiedzialnymi, właściwy stosunek spółki nie rozpoczyna się z założeniem spółki, lecz dopiero z ukonstytuowaniem się spółki, a na zewnątrz dopiero z wpisaniem spółki w rejestr hy. art 178.

2. Zezwolenia rządowego (pisma zatwierdzającego statut) Takie zezwolenie udziela statut, a wyjątkowo ministeryum spraw wewn. (ust o stowarz. z 26 listopd. 1852. i ust z 15. listop. 1867.)

(Przepisy objęte § 9 i 12. pierwszej ustawy nie mają mocy obowiązującej, o ile się tyczą spółek komandytowych na akcye (art 32. u. w.))

3. Wpisanie kontraktu spółki i pisma zatwierdzającego go, w rejestr hy siedziby spółki; oraz obwieszczenia tychże w wypisie. (art 176.) Do zgłoszenia się w celu wpisania w rejestr hy zawiązania się spółki, załączyć należy:

a. poświadczenie, że cała ilość kapitału komandytników pokryta jest podpisami (art 177. l 1) Poświadczenie osoby, iż zamierza przystąpić do spółki z pewną ilością akcyj, zowie się zapisaniem się na akcye.

(subskrypcyą) i winno być bezwarunkowem, jeżeli ma skutkować. Dostatecznem jest oświadczenie pisemne bez poświadczenia sądowego lub notaryalnego (art. 174. u 2.) Oświadczenie ustne jest bezskuteczne. Subskrypcya jest to kontrakt o spółkę zawiązać się mającą. Na przypadek zawiązania spółki subskrypcya obowiązuje do zapłacenia sumy akcyjnej, tj. tej, za którą otrzymać można jedną akcyę, i suma ta zgadzać się winna z sumą nominalną tj. tą, na którą akcya opiewa. Jeżeli wydawane być mają akcye za sumę niżej nominalnej sumy akcyi (niżej pari) natenczas statut na to zezwolić musi, a liczba akcyj musi być stosunkowo o tyle podwyższoną, by cały kapitał komandytników był pokrytym. –

b. poświadczenie, że każdy komandytnik uiścił przynajmniej 1/4. ilości, na którą się zapisał (art 177. l. 2.) Wyraz poświadczenie znaczy tyle, co uprawdopodobnienie; wystarczy więc przedłożenie poświadczenia jakiegoś zakładu kredytowego, iż u niego złożono 1/4. ilości, na którą się komandytnicy zapisali, lub poświadczenia założycieli, iż ta kwota u nich się znajduje.

c. dowód, że rada nadzorcza według osnowy kontraktu (art 175. l 6.) obraną została na walnem zgromadzeniu komandytników (art 177 l 3.) Tu ustawa

wymaga ścisłego dowodu według zasad procesu cyw. a więc dokumentu publ.; sporządza się zatem akt notarialny (§ 87. ust. not. ob tyt III.) Przed dopełnieniem warunków pod L 2 i 3. wymienionych, nie istnieje spółka komandytowa na akcye jako taka. Akcye lub udziały akcyjne wypuszczone przed wpisem spółki w rejestr hn. są nieważne, a na przypadek zawierania interesów w imieniu spółki, odpowiadają działający osobiście i solidarnie. Podane warunki, od których zależy prawne istnienie spółki komand. na akcye winny być i wtenczas przestrzegane, gdy idzie o jakąkolwiek bądź zmianę kontraktu spółki. (art 198.)

II. Akcye i udziały akcyjne art. 170. 182. 183.

Nie kapitał całej spółki, lecz kapitał komandytni, który może być podzielony na akcye lub udziały akcyjne. Ustawa pod zagrożeniem nieważności żąda, aby akcye i udziały akcyjne

1. brzmiały na nazwisko komandytnika, a zatem aby były imiennymi, nie zaś aby opiewały na okaziciela. Komandytnikiem może być i osoba prawnicza tudzież i spółka hła etc. Wzbronionem jest wystawienie akcyi na nazwisko wspólne, tudzież na dwie lub więcej osób. Ustawa nie wymaga, aby wszystkie akcye i udziały akcyjne opiewały na równą ilość.

2. ustawa żąda, aby opiewały przynajmniej na 200. talarów związkowych, czyli 300. Zł. a. w. (art 173. u 2. i § 33. u. w)

3. aby były niepodzielne (art 182. u 1.) tj. że poszczególny komandytnik nie może swej akcyi podzielić; Akcye nie nie mogą więc być przelewane na innych, jak tylko w swej całości. Stąd wynika, iż na przypadek nabycia jednej akcyi przez więcej osób np. w skutek spadku, osoby te obiorą sobie jednego, który względem spółki wykonywać będzie prawa z akcyi wypływające.

Przepisy pod L 1 i 2. stosują się także do promes i do dowodów tymczasowych. – Dowodami tymczasowymi (Interimscheine) nazywamy kwity na częściowe wpłaty sumy akcyjnej. Jeśli kwit ten zawiera także przyrzeczenia, iż po zapłaceniu całej sumy akcyjnej wydaną będzie akcya, wówczas kwit ten nazywa się promesą. Wszakże i pismo, zawierające poświadczenie, iż osoba oznaczona zapisała się na pewną oznaczoną ilość akcyj, nazywa się promesą. Posiadacz jej ma prawo żądać wydania tych akcyj za poprzednią zapłatą kwoty akcyjnej. Promesy i dowody tymczasowe zastępują tymczasowo akcyę o tyle, o ile się rozchodzi o prawo i obowiązki, które istnieją już przed całkowitą zapłatą sumy akcyjnej. Mogą być i odrazu wydane akcye, choć całkowita suma akcyjna nie jest jeszcze zapłaconą; wówczas wszakże na samej akcyi wyszczególniają się poszczególne opłaty. Akcye i udziały winny być opi-

być wpisane w księgi akcyjne spółki przy dokładnem wyszczególnieniu imienia i nazwiska, mieszkania i stanu akcyonaryusza. W stosunku do spółki ten tylko bywa uważany za właściciela akcyi, który jako taki wciągniony jest w księgę akcyjną (art 183. u 2.) Akcye i udziały akcyj. nie mogą być przelewane na kogo innego bez pozwolenia innych spólników (art 182 u 3.) Przelew może nastąpić przez indosacyę, w którym to przypadku co do formy indosacyi idzie w zastósowanie art 11–13. u weksl. (art. 182. u 4 i 5.) Z tego wynika, że indos wywiera jedynie ten skutek, że własność akcyi przechodzi na nabywcę (indosata, a wrazie indosu in blanco, na jej posiadacza. Przepis art 303. nie idzie tu w zastósowanie. Indosatowi nie służy na zasadzie indosu prawo zwrotne, go poszukiwania na jego indosancie i dalszych poprzednikach: Prawo takie wykonywane być może jedynie na zasadzie interesu prawnego, służącego indosowi za podstawę, i to jedynie przeciw bezpośredniemu poprzednikowi. Akcye mogą być pozbywane przez indosacyę, choćiażby i nie opiewały na zlecenie. Na przypadek zgłoszenia się nabywcy akcyi do spółki o zapisek własności jego w księdze akcyjnej, spółka ma prawo, nie zaś obowiązek sprawdzania legitymacyi t.j. sprawdzania prawdziwości aktu nabycia (art 183. u 3.) (inaczej w prawie weksl. art 36.)

Przelew akcyi może także przez cesyę nastąpić. Udzia,

ty akcyne mogą wprawdzie być samodzielnie przenoszone, lecz wobec spółki pozostaje akcya jednolitą całością. Posiadacz udziału nie jest właściwym komandytariuszem; posiadanie udziału nie nadaje prawa głosowania na walnem zgromadzeniu komandytariuszy; nie służy też głos kilku posiadaczom udziałów, stanowiących razem jedną akcyę.

III. O stosunku prawnym, zachodzącym między spólnikami. art. 180. 181. 185.–195. i 199.

A. Majątek. Wszyscy spólnicy (osobiście odpow. i komandytariusze) stanowią jedną tylko spółkę. Majątek spółki stanowią wkładki spólników osobiście odpowiedzialnych (jeśli je wniesiono) i kwoty akcyjne komandytariuszy. Kapitał komandytariuszy dzieli się na akcye i wpisuje się w rejestr hy. (art. 151. l. 4.) Ten majątek stanowi oddzielną całość od wkładek spólników osobiście odpowiedzialnych. W takim przypadku nie ma mowy o podziale na akcye wkładek przez spólników osobiście odpowiedzialnych wniesionych. Częstokroć wszakże ustanawia statut, iż cały majątek spółki stanowić będzie jedną całość. Wówczas podzielą się i wkładki osobiście odpowiedz. spólników na akcye. Art 181. ma ten przypadek na myśli, i stanowi, że jeżeli spólnik osobiście

odpowiedzialny wniósł do spółki wkładkę, albo jeżeli sobie jakąś szczególną korzyść wymówił pewną ilość akcyj, (to ostatnie nie jest jasno) wówczas nie mogą być wydawane akcye pisemne (dowody na akcye) na te udziały w majątku spółki, a spólnik osobiście odpowiedzialny nie może tych udziałów, czy to w akcyach, czy to w inny sposób oznaczonych pozbywać, dopóki trwa ten jego stosunek prawny do spółki (art 181.) Kapitał spólników osobiście odpowiedzialnych jest zatem niepodzielnym i nie może być pozbywanym. Po wystąpieniu ze spółki (art 199 i 200) może spólnik osobiście odpowiedzialny pozbywać swe udziały w majątku spółki. Spólnik osobiście odpowiedzialny może nabywać akcye spółki komandytowej na akcye tak, jak każdy inny, lecz nie może na walnem zgromadzeniu komandytników wykonywać praw wypływających z posiadania akcyj. Według ustawy tylko członkowie rady nadzorczej posiadać muszą akcye. (art 175. l. 6.)

Gdy spólnik osobiście odpowiedzialny lub komandytnik wnosi wkładkę nie będącą gotowizną, lub wymawia sobie szczególne korzyści, walne zgromadzenie komandytników zarządzi oszacowanie i rozpoznanie dopuszczalności. A na późniejszem zaś walnem zgromadzeniu nastąpi zatwierdzenie przez uchwałę wydaną przez większość, obliczyć się mającą

obliczyć się mającą według wskazówek objętych art 180 u 2. Kontrakt zawarty wbrew osnowy tego przepisu nie ma skutku prawnego (art 180 u. 3.) Przepis ten tyczy się także pozostawienia spółce rzeczy np. gruntów do używania za udziałem w zysku. W wspomnionym przypadku zawiązuje się kontrakt spółki pod warunkiem zawieszającym.

B. Spólnicy osobiście odpowiedzialni. Składać mają radzie nadzorczej i komandytuikom bilans upłynionego roku obrotowego, a to najpóźniej w pierwszych 6ciu miesiącach następnego roku (art 183.) Spólnik osobiście odpowiedzialny nie może za wzajemną ugodą spólników wystąpić ze spółki podczas jej trwania. Takowe oda równa się rozwiązaniu spółki (art 199.) Spólnicy osobiście odpow. zastępują spółkę.

Gdy wyłącznie spólnicy osobiście odpowiedzialni zawiadywują majątkiem spółki, a więc rozrządzają takowym, przeto wobec takowych komandytnicy są bezwładni. Im służy z ustawy tylko ograniczone prawo dozorować sprawowania interesów spółki. Dla wyrównania nierównego tego stosunku, wprowadził kodeks dwa przepisy, które nie mogą ulec zmianie przez statut:

1. że kapitał spólników osobiście odpowiedź jest niepodzielnym i nie pozbywalnym (181.) (wyżej pod A) i

2. że żaden spólnik osobiście odpowiedzialny nie mo, że wystąpić ze spółki podczas jej trwania, i to ani za wza, jemną zgodą wszystkich spólników. (199.) Tym sposobem chce ustawa łączyć interes spólnika osobiście odpowie, dzialnego z powodzeniem spółki.

C. Komandytnicy akcyonaryusze. Ko, mandytnik obowiązany jest uiścić sumę, na którą się zapisał, a to przynajmniej 1/4 część przed wpisaniem spółki w rejestr hy. (art 177. l 2.) a 3/4. po wpisie. Jeśli ko, mandytnik przed zupełnem uiszczeniem kwoty akcyjnej przelał swe prawo do akcyi na trzeciego, pozostaje mi, mo to obowiązanym do zapłacenia spółce zaległej kwo, ty, a spółka nie może go uwolnić od tego zobowiązania. (art 184.) Przepis ten obowiązuje i tego, który nabył akcyę i w księgę akcyjną jako akcyonaryusz wpisanym jest, a jeżeli więcej po sobie następujących i w księdze wpisa, nych nabyło wspomnioną akcyę, to ani wszyscy są obowiązani i to solidarnie, skoro kwoty, na które o, piewają, nie są zupełnie uiszczone. (K. p. 161.) Przy spół, ce komandytowej zwykłej służą każdemu poszczegól, nemu komandytnikowi pewne prawa przeciw spólni, kom osobiście odpowiedzialnym. Przy spółce koman, dytowej na akcye zaś, służą takie prawa tylko ogólo, wi akcyonaryuszów w tym celu uorganizowanemu.

Prawa te tyczą się mianowicie zawiadowstwa, przezierania i sprawdzania bilansu, postanawiania, rozdziału zysków, rozwiązania lub wypowiedzenia spółki i domagania się wystąpienia spólnika osobiście odpowiedzialnego. Organami ogółu komandytników są walne zgromadzenie komandytników i rada nadzorcza (art 186.) Kontrakt spółki może zaprowadzić i inne organa.

1. Walne zgromadzenie art. 186–190.

Ogół komandytników tworzy walne zgromadzenie. Każda akcya nadaje posiadaczowi, w księdze akcyjnej zapisanemu jeden głos, chyba, że kontrakt spółki inaczej stanowi (art 190.) Także w tym ostatnim przypadku będzie miał każdy posiadacz chociaż jednej akcyi prawo głosowania w dwóch walnych zgromadzeniach w art 180. wspomnionych. (Ob. wyż. A.)

Kto tyle udziałów akcyjnych posiada, ile potrzeba, aby one stanowiły jedną akcyę, uważany będzie za posiadacza jednej akcyi. Walne zgromadzenie zwołują spólnicy osobiście odpowiedzialni, lub rada nadzorcza (art 187.) a to w przypadkach w kontrakcie spółki wyraźnie wymienionych, lub gdy tego wymaga dobro spółki (art 188.) Sposób zwoływania zależy od kontraktu spółki (art 189.) Walne zgromadzenie może być zwołane, gdy tego zażąda koman-

dytnik lub taka ich liczba, których akcye razem wzięte przedstawiają 1/4 kapitału komandytników. Podanie przez nich wniesione podać cel i przyczynę zwołania (art. 188. u. 2.) Cel zwołania zgromadzenia winien być podany do wiadomości za każdorazowem zwołaniem (art 189.) Uchwały zapadają prostą większością głosów, chyba, że kontrakt spółki inaczej stanowi. (art 190.) Spólnicy osobiście odpowiedzialni nie mają głosu, gdyż celem walnego zgromadzenia jest wykonywanie praw służących komandytnikom przeciw spólnikom osobiście odpowiedzialnym (art 186.) Walne zgromadzenie wykonywa prawa wymienione w art 177. l. 3. 180, 192, 193 u 2, 194 u 1. 195 u 1, 199 u 2, i 205.

2. Rada nadzorcza. Walne zgromadzenie komandytników obiera radę nadzorczą (art 177. l. 3.) mającą być złożoną przynajmniej z 5. członków z grona komandytników (art 175. l. 6.) Stręczyciel tej nie może być członkiem tej rady. (art 69 l. 2.) Pierwsza rada winna być obraną przed wpisaniem kontraktu spółki w rejestr tej. (art 177. l. 3.) i trwa rok jeden, następne razy zaś nie mogą być obrane na dłużej, niż na 5. lat. (art 191.) Członkom pierwszej rady nadzorczej może być przyznane wynagrodzenie dopiero po upływie pierwszego roku obrotowego (art 192.) W zakres czynności rady nadzorczej wchodzi:

a. wykonywanie uchwał walnego zgromadzenia, chyba, że kontrakt inaczej stanowi (art 186 u. 2.)

b. dozorowanie sprawowania interesów spółki we wszystkich gałęziach zarządu, zwłaszcza przeglądanie ksiąg i pism w każdej chwili i badanie kasy spółki; roztrząsanie rachunków rocznych, bilansu, etc (art 193.)

Radzie służą więc większe prawa, niż poszczególnemu komandytnikowi przy zwykłej spółce komandytowej (art. 160. u 1. i 2.)

c. rada nadzorcza prowadzi przeciw spólnikom osobiście odpowiedzialnym procesy uchwalone przez walne zgromadzenie. Są to nietylko sprawy, w których komandytnicy są powodami, lecz i te, w których udział mają jako pozwani. Każdy komandytnik może na swój koszt wchodzić do sporu jako interwenient (art 194.) Także i ogół komandytników może jako interwenient wchodzić do sporu toczącego się między spólnikami osobiście odpowiedzialnymi a poszczególnym komandytnikiem. Ogół komandytników może ustanowić do prowadzenia tych procesów i innych pełnomocników na walnem zgromadzeniu wybranych. Gdyby dla jakiejkolwiek przyczyny wybór ten nie mógł nastąpić, pełnomocników na wniosek któregobądź komandytnika sąd handlowy zamianować może. (art 195.) To samo stosuje się do procesów wytoczyć się mających przeciw członkom rady

nadzorczej (195.)

d. Jeżeli idzie o własną odpowiedzialność rady nadzorczej z powodu sprawowania interesów spółki przez spólników osobiście odpowiedzialnych, rada pozywać może tych spólników bez uchwały walnego zgromadzenia, a nawet wbrew takowej. (art 194. u 3.) Członkowie rady nadzorczej tak samo, jak spólnicy osobiście odpowiedzialni obowiązani są solidarnie do zwrotu kwot w art. 204 u. 3. wymienionych, a za ich wiedzą i bez przeszkody z ich strony uiszczonych.

IV. Stosunek prawny spółki komandytowej na akcye do osób trzecich. art 196. 197 i 203.

Spółka komandytowa na akcye zastępowaną bywa w stosunkach prawnych z trzecimi przez spólników osobiście odpowiedzialnych, i przez tych nabywa prawa i zaciąga zobowiązania. Prawo tych spólników do zastępowania spółki nie może być ograniczone względem trzecich. Ani walnemu zgromadzeniu komandytników, ani radzie nadzorczej nie służy prawo zastępowania spółki. Komandytnicy zostają w tem samem położeniu względem trzecich, jak komandytnicy zwykłej spółki komandytowej. Zawiadywanie interesami spółki, tudzież zastępowanie tejże może być odjęte

bądź jednemu, bądź wszystkim wspólnikom osobiście odpowiedzialnym, a natomiast może być ustanowione zbiorowe zawiadywanie lub zastępstwo przez wszystkich spólników osobiście odpowiedzialnych, a nawet przez prokurantów. Akcyonaryuszowi, komandytnikowi można poruczyć prokurę lub pełnomocnictwo w sprawach spółki; natenczas wszakże nie idzie w zastósowanie przepis art 167 u. 3. tj. komandytnik nie odpowiada osobiście, chócby nawet nie oświadczył wyraźnie, iż działa tylko jako prokurant lub pełnomocnik (art 196. u 3.) Tak samo nie stosuje się do akcyonaryusza-komandytnika (art 165. u. 6.) Wystarczy bowiem, aby akcyonaryusz pawziął zysk w dobrej wierze, nie wymaga się zaś, i bilansu w dobrej wierze zdziałanego (art 197. u 3.) Dopóki spółka istnieje, wkładki nie mogą być zwracane komandytnikom (art. 197. u. 1.) tj kapitał komandytników nie ulega dowolnemu rozporządzaniu. Częściowy zwrot kapitału komandytników może nastąpić tylko za zmianą kontraktu spółki od rządu zatwierdzonego i z zachowaniem przepisów urządzających rozdział majątku spółki na przypadek jej rozwiązania (art 283) Nie wolno się umawiać, iż komandytnicy pobierać będą pewien procent oznaczony, mogą jedynie żądać rozdziału czystej przewyżki, okazującej się porocznem

z bilansowania (art 197. u 2.) Zyskiem nazywamy tę sumę, która się okazuje jako przewyżka nad pierwotnym funduszem zakładowym komandytników i spólników osobiście odpowiedzialnych. Zysk przypadający na każdą akcyę, nazywa się dywidendą. Niekiedy kontrakt spółki ustanawia, że akcyonaryusze przedewszystkiem pobierać będą pewną, podług procentu obliczoną kwotę, że z reszty zysku wydzieli się pewna kwota dla funduszu reserwowego, dla rady nadzorczej, urzędników itp a pozostała suma znów podzieloną być ma między komandytników. Owa pierwsza kwota oznacza się jako procent, ta ostatnia zaś jako dywidenda lub nad dywidendą lub extradywidendą. Przeciw takiemu postanowieniu w kontrakcie spółki nie jest wystosowany art. 197. u 2.

Komandytnicy odpowiadają za zobowiązania spółki, jeśli i o ileby wbrew postanowieniu tegoż art 197. u. 2. otrzymali od spółki wypłatę w złej wierze; oprócz tego odpowiadają za to osobiście i solidarnie członkowie rady nadzorczej i członkowie osobiście odpowiedzialni (art 204.)

V. Rozwiązanie spółki komandytowej na akcye. art 199.–205.

Spółka ta rozwiązuje się wskutek tych samych przy-

czyn, dla których spółka jawna się rozwiązuje (art 200.) Stąd wynika, że przepisy art 123.–128. idą w zastosowanie wszakże z następującemi zmianami.

1. Śmierć komandytnika lub otwarcie upadłości do jego majątku, tudzież utrata prawnej jego zdolności do zarządu majątkiem, nie pociągają za sobą rozwiązania spółki (art 200.)

2. jeżeli walne zgromadzenie komandytników za wzajemną ugodą ze spólnikami osobiście odpowiedz. uchwaliło, iż pomimo wystąpienia jednego lub więcej spólników osobiście odpowiedz. spółka nadal istnieć będzie między komandytnikami i pozostałym lub pozostałymi spólnikami osobiście odpowiedzialnymi, wówczas tak umowa uważaną będzie, jakoby uchwalono rozwiązanie spółki art 199. (inaczej art 127.) Ten skutek nie może być odwróconym i nie wpływa na to okoliczność, że powyższe postanowienie mieści się już w samym kontrakcie spółki.

3. Wierzyciel osobisty komandytnika nie może się domagać rozwiązania spółki na zasadzie art 126. (art 200)

4. Władza polityczna może z urzędu zarządzić rozwiązanie spółki.

Walne zgromadzenie komandytników uchwała rozwiązanie spółki za wzajemną ugodą ze spól„

nikami osobiście odpowiedzialnymi (art 123. l.4.) doma-
gą się wykluczenia spólnika osobiście odpowiedzialne-
go, jeśli ich jest więcej. (art 125. i 128.) (art 186.) Prawa te
może wykonywać także każdy poszczególny spólnik
osobiście odpowiedzialny, nie zaś poszczególny koman-
dytnik. Milczące przedłużenie czasu, na który spółkę
zawiązano, nie ma miejsca, toby się bowiem pociągało
za sobą zmianę statutu, która milczeniem nie da się
uskutecznić. (art 198 u. 1.)

Rozwiązanie spółki, które nie nastąpiło wskutek
upadłości, wpisuje się w rejestr hy (art 201.) Jeśli roz-
wiązanie spółki nie nastąpiło wskutek otwarcia upa-
dłości spółki, rozdział majątku spółki między spólni-
ków nie będzie wpierw uskutecznianym, jak dopiero
po upływie roku, licząc od dnia, w którym rozwiąza-
nie spółki w rejestr hy wpisano. (art 202. u. 1.) Spólnicy
osobiście odpowiedzialni i rada nadzorcza winni we-
zwać wierzycieli wiadomych, aby się zgłosili. Dla
niezgłaszających się złożoną będzie ich należy-
tość w depozyt sądowy (art 202. u 2.) Likwidacya
odbywa się według przepisów dla spółki jawnej wy-
danych z tą wszakże zmianą, że jeśli kontrakt
spółki nie inaczej stanowi, likwidacyę uskuteczniają
ją osobiście odpowiedzialni spólnicy i jedna lub wię-
cej osób, przez walne zgromadzenie komandy-

obranych (art 205.)

VI. Prawo nadzoru ze strony władzy państwa

Wszelkie spółki komandytowe na akcye i spółki akcyjne ulegają nadzorowi władzy państwa (§. 22. ust. o stowarz. z r. 1852.) Rząd austr. nie korzystał z zastrzeżenia, objętego art. 206. wymagając nadal zezwolenia z jego strony do zawiązania spółek komandytowych na akcye.

Tytuł trzeci

O spółce akcyjnej.

Oddział I.

Zasady ogólne:

Przepisy kod. hgo o spółce akcyjnej tyczą się wyłącznie tych spółek akcyjnych, które się trudnią przedsiębiórstwem handlowem, a więc są spółkami handlowemi (art 207. ut. 1. i art 5.) Spółka hā jest akcyjną, jeśli według kontraktu spółki wszyscy spólnicy

nie odpowiadają osobiście za zobowiązania spółki, tylko wkładek dostarczają przedsiębiorstwu handlowemu pod wspólną firmą prowadzonemu, dzieląc kapitał spółki na akcye lub udziały akcyjne (art 207.) Żaden więc spólnik nie odpowiada wyżej nad swój wkład. Istota i kredyt spółek jawnych tudzież komandytowych, bądź zwyczajnych, bądź na akcye, tkwi w osobiście odpowiedzialnych spólnikach i w majątku spółki; istota i kredyt zaś spółki akcyjnej polega wyłącznie na jej majątku. Prawna skuteczność kontraktu spółki akcyjnej wymaga:

1. pisma sądowego lub notaryalnego, sporządzonego w dowód zawiązania spółki i osnowy jej kontraktu (statutu) art 208. Kontrakt zawierać winien wszystkie punkta wymienione w art 209.

2. zatwierdzenia rządowego (art 208.) (ob. wyżej sp. kom. na akcye.)

3. wpisania kontraktu w rejestr hy wraz z zatwierdzeniem rządowem, tudzież obwieszczenie wypisu z kontraktu (art 210.)

Zazwyczaj wkładają założyciele spółki akcyjnej projekt do kontraktu spółki i przedstawiają go rządowi do zatwierdzenia. Po uzyskaniu zezwolenia wzywają założyciele publiczność do zapisywania się na akcye, do czego dostatecznem jest oświadczenie

pisemne (art 208. u 3.) Subskrypcye przyjmują zwykle banki i bankierzy. Jeśli dostateczna ilość akcyj została pokrytą, zawiązują założyciele kontrakt spółki, za sporządzeniem pisma notaryalnego lub sądowego, zawierającego całą osnowę statutu, poczem przedkładają sądowi kmu siedziby spółki; statut notaryalnie lub sądownie sporządzony, i zatwierdzenie rządowe. Przy spółkach komandytowych na akcye wkłada art 177. obowiązek na sąd hy zażądać od spółki poświadczenia, że cała ilość kapitału komandytników pokrytą jest podpisami, i że każdy komandytnik uścił przynajmniej 1/4 ilości, na którą się zapisał. Przy spółkach akcyjnych ustawa nie wkłada tego obowiązku na sąd hy; ten więc nie jest ani uprawnionym, w celu wpisania spółki akcyjnej w rejestr hy żądać poświadczenia, iż zgodnie ze statutem pokrytą jest podpisami ustanowiona ilość akcyj, i że nastąpiło uszczenie kapitału akcyjnego. Inaczej się wszakże rzecz ma, jeśli statut zawiera postanowienie, iż n. konstytuowanie spółki nie może wcześniej nastąpić, dopóki cały kapitał akcyjny, lub pewna oznaczona część jego nie zostanie podpisami pokrytą i uiszczoną. Bez poprzedniego poświadczenia tej okoliczności sąd nie wpisze spółki w rejestr hy. Dostatecznem wszakże będzie poświadczenie w takiej rozciągłości, jak tego

art 177. wymaga. (ob I. II. O. II) a więc poświadczenie, które wydał komitet założycieli, instytut kredytowy, rada zawiadowcza (art 241.) (reskr. min. z 24. kwietn. 1870.) Przepisom pod L 1-3. wzmiankowanym, ulega
214 także uchwała walnego zgromadzenia akcyonaryuszów, mająca za przedmiot dalsze istnienie spółki, lub zmianę warunków kontraktu spółki (art 214.) Celem poświadczenia uchwał, zapadłych na walnych zgromadzeniach spółek akcyjnych lub innych towarzystw, winien notaryusz na mocy § 87. ust. not. spisać protokół, z wymienieniem miejsca i czasu zgromadzenia, i przytoczyć w nim dokładnie zapadłą uchwałę, jakoteż wszystko, co się w jego obecności działo na zgromadzeniu i wszelkie uczynione oświadczenia, które mogą być stanowcze dla ocenienia, czy wszystko prawidłowo się odbyło. Protokół winien być podpisany przez tego, który przewodniczył zgromadzeniu, i przez dwóch innych członków tegoż. O ile to warunkom odpowiada, można także zamieścić w protokole potwierdzenie tożsamości przewodniczącego lub innych osób na zgromadzeniu obecnych. Jeśli potwierdzenie takie nie zostało zamieszczone, notaryusz nie odpowiada za tożsamość osób w protokole wymienionych. Poświadczenie w pierwopisie wystawić się mające obejmie całą osnowę protokołu. Zakłady filialne winny być wpi-

sane w rejestr hy (art 212.) Dopóki nie nastąpiło zatwierdzenie rządowe i wpisanie w rejestr hy, spółka akcyjna nie istnieje jako taka. Jeśli działano w imieniu spółki przed zatwierdzeniem i wpisaniem w rejestr, działający odpowiedzialni są osobiście i solidarnie (art 211)

Oddział II.

Stosunki prawne akcyonaryuszów.

Na ogóle akcyonaryuszów spoczywa spółka. On jest właścicielem majątku spółki. Między jego członków dzieli się reszta tego majątku, który po rozwiązaniu spółki za poprzedniem zaspokojeniem długów tejże pozostał.

I. Akcye.

Akcye i udziały akcyjne są niepodzielne i mogą brzmieć na okaziciela lub na nazwisko (art 207.) Ustawa nie oznacza ilości sumy, na którą przynajmniej a najniżej akcye opiewać by miały (Inaczej przy spółce komandytowej na akcye) {art 173} Akcye mają zazwyczaj kupony, talony. Przed uiszczeniem całej imiennej kwoty akcyjnej, nie mogą być

wystawione akcye i udziały akcyjne, opiewające na okaziciela, również na uiszczone upłaty nie mogą być wystawiane promesy lub dowody tymczasowe brzmiące na okaziciela (art 222. u. 1.) Kontrakt spółki może jednak stanowić, że po uiszczeniu 40% imiennej kwoty akcyjnej, i po uchwalonem uwolnieniu zapisującego się na akcye od zobowiązania douiszczenia reszty tj 60%, wystawiane będą na uiszczone (kwoty) opłaty nie akcye, lecz promesy i dowody tymczasowe, na okaziciela brzmiące (art 222.) {zazwyczaj już kontrakt spółki postanawia, że po uiszczeniu 40% imiennej kwoty akcyjnej, wystawione będą na upłaty promesy i dowody tymczasowe, opiewające na okaziciela. Spółka może jednak w kontrakcie postanowić zniżenie tych 40% na 25% imiennej kwoty akcyjnej (§.35. u. wekśl.)

Akcye, promesy i dowody tymczasowe, brzmiące na okaziciela, przelewają się na innych przez samo ich oddanie (§1393. k.c.) Akcye, brzmiące na nazwisko wpisane być winny w księgę akcyjną tak jak akcye spółki komandytowej na akcye. Ich przelew uskutecznia się według przepisów wydanych dla akcyj spółki komandytowej na akcye. Akcye imienne mogą być wystawiane i przed uiszczeniem całej kwoty akcyjnej, uczyni się wszakże zapisek, ile na tę kwotę

zapłacono. Promesy i dowody tymczasowe brzmiące na nazwisko, nie przelewają się przez indosacyę, lecz zapomocą sposobów nabycia praw uznanych w prawie cywilnem. Kontrakt spółki może ustanowić, że akcyonaryuszom nie będą wydane dowody akcyjne.

II. Akcyonaryusze

A. Uiszczenie kwoty akcyjnej.

1. odpowiedzialność poszczególnego akcyonaryusza ogranicza się do jego wkładki tj. do sumy, która według statutu na każdą akcyę uiszczoną być winna (art 219.) tj. suma nominalna akcyi (art 222 u1)

2. Suma akcyjna winna być uiszczoną pewnym czasie całkowicie lub częściowo. Wzywanie akcyonaryuszów do uiszczenia nie jest przywiązane do pewnej formy (art 221. u. 1.) z wyjątkiem przypadku wymienionego w art 221 u 2. (ob 3. c.)

3. zwłoka w uiszczeniu obowiązuje akcyonaryusza według art 220.

a. do zapłacenia odsetek za zwłokę,

b. do zapłacenia kary umownej, nie ulegającej ograniczeniu, jeśli kontrakt karę taką ustanawia.

c. Akcyonaryusz stracić może na korzyść spółki

prawa z zapisania się na akcyę wynikające, oraz i wpłaty uiszczone, wszelako dopiero po trzechkrotnem wezwaniu do zapłacenia według formalności w art. 221. u. 2. przepisanych.

B. Uwolnienie akcyonaryusza od uiszczenia całej kwoty akcyjnej.

1. Zapisujący się na akcyę brzmiącą na okaziciela odpowiada bezwarunkowo za uiszczenie 40% (lub 25%) (§ 35. u. w.) imiennej kwoty akcyjnej i nie może być uwolnionym od tego obowiązku nawet wtenczas, gdy z powodu zwłoki w uiszczeniu uznany zostaje za utracającego prawa wynikające z subskrypcyi. Wolno postanowić w kontrakcie, że po zapłaceniu owych 40 lub 25% zapisujący się na akcye może być uwolnionym od resztującej części (art 222 u 2.) Uwolnienie takie jest skutecznem i przeciw wierzycielom spółki.

2. Zapisujący się na akcyę brzmiącą na nazwisko, obowiązany jest do zapłacenia całej kwoty akcyjnej tj. kwoty nominalnej. Mylną jest praktyka, utrzymująca, iż akcye wydawane być mogą niżej pari (art 222. 1.) Jeśli akcyonaryusz akcyę swą, opiewającą na swe nazwisko na trzeciego przelewa, przed zupełnem uiszczeniem kwoty akcyjnej, nie uwolni

się od obowiązku wzmiankowanego, chyba, że spół-
ka uchwali, iż nowonabywcę przyjmie w jego miej-
sce jako dłużnika, w którym to przypadku wszakże
zapisujący się na akcyę, jeszcze przez rok jeden, licząc
od dnia wystąpienia swego odpowiada posiłkowo do
wysokości jego zaległości za wszelkie zobowiąza-
nia przez spółkę, aż po tę chwilę zaciągnione (art.
223. u 2, 3; inaczej art 184.)

C. Udział w zysku i stracie. Strata dotknąć
może akcyonaryusza tylko do ilości jego akcyj. (art.
219.) Akcyonaryusz ma prawo do wypłaty udziału
swego w zysku, który według statutu przeznaczony jest
do rozdziału między akcyonaryuszów (art 216 u 2. i 217.
u 1.) Umowne prawo do odsetek w wysokości z góry ozna-
czonej, jest nieważne (217 u. 1.) Wyjątek zachodzi jedy-
nie co do czasu od rozpoczęcia przygotowań, aż do
wprawienia w pełny ruch przedsiębiorstwa. (art 217.
u. 2.) W podział między akcyonaryuszów nie wcho-
dzi cały zysk spółki, jeśli według statutu zastrzeżony
jest fundusz zasobny. (art 217 u 1.) (W podział między
akcyonaryuszów nie wchodzi cały zysk spółki, jeśli
według statutu) Akcyonaryusz nie jest obowiązany
zwrócić, co w dobrej wierze powziął jako zysk spółki
(art 218.)

D. Prawo powództwa poszczególnego akcyo-
naryusza przeciw spółce. Przeciw spółce zastę-
pionej przez przełożeństwo, względnie przez likwida-
torów, służy poszczególnemu akcyonaryuszowi pra-
wo powództwa w celu wykonania praw swych z a-
kcyi wynikających, zwłaszcza prawo do udziału
w zysku i majątku spółki, niemniej do częściowego
zwrotu kapitału zakładowego, wychodząc z przy-
puszczenia, że prawa te zasadzają się na uchwale
walnego zgromadzenia, dalej do uznania go za
akcyonaryusza, do zaskarżenia ważności uchwał
walnego zgromadzenia, zapadłych przeciw posta-
nowieniom statutu &. &.

III Walne zgromadzenie akcyonaryu-szów.

Prawa służące akcyonaryuszom w interesach spół-
ki wykonywa ogół akcyonaryuszów na walnem
zgromadzeniu (art 224. u. 1.) Każda akcya nadaje
posiadaczowi jeden głos, chyba, że kontrakt inaczej
stanowi (art 224 u. 2.) Większość głosów rozstrzyga
z wyjątkiem dwóch przypadków, wymagających
jednomyślności głosów obecnych, chyba, że kon-
trakt spółki inaczej stanowi, a to:

a. jeśli przedsiębiorstwo spółki ma być zmienione, i

c. gdy spółka ma być rozwiązaną wskutek przeniesienia swego majątku i długów na inną spółkę akcyjną za otrzymaniem akcyj tej ostatniej (art 215 i 247.)

Nieważne są uchwały zapadłe w przedmiotach, których roztrząsanie nie było oznaczone przy zwołaniu walnego zgromadzenia, z wyjątkiem uchwały zwołania nadzwyczajnego walnego zgromadzenia (art 238. u. 2.) Walne zgromadzenie przeziera i roztrząsa bilans i stanowi o rozdziale zysku (art. 224. u. 1. i 239. u 1.) wydaje dla przełożeństwa rozporządzenia względem zawiadowstwa interesami spółki (art. 231. u. 1.) uchwala prowadzenie procesów (art 226. i 194. 195.) zmianę kontraktu spółki (art 214. u. 1, 215. u. 1) dalsze istnienie spółki (214. u. 1.) rozwiązanie spółki (art 240 i 242.) mianuje likwidatorów (art 244.)

IV. Rada nadzorcza.

Dla dozoru nad sprawowaniem interesów spółki we wszystkich gałęziach zarządu, może ogół akcyonaryuszów ustanowić radę nadzorczą. Ta winna zwołać walne zgromadzenie akcyonaryuszów, jeśli tego dobro spółki wymaga (art 225 i 226.) –

Oddział III.

Prawa i obowiązki przełożeństwa.

Każda spółka akcyjna musi mieć przełożeństwo (dyrekcyę) radę zawiadowczą, administracyę (der Vorstand) składające się z jednego lub kilku członków, którzy nie muszą być akcyonaryuszami. (art 227.) Kontrakt spółki oznaczyć winien, kto ustanawia przełożeństwo, i w jaki sposób (209. l. 7.) Co do ustanawiania i odwoływania przełożeństwa stoi przełożeństwo na równi z prokurantem (art 227. u. 2 i 3. Jeśli kontrakt spółki nic nie stanowi o prawie odwołania przełożeństwa, prawo to służy walnemu zgromadzeniu. Członkowie przełożeństwa zgłoszą się zaraz po zamianowaniu do sądu, w celu ich wpisania w rejestr hy, a to najpierw co do zakładu głównego, a później co do zakładów filialnych. (art 228 u. 1.) Przełożeństwo jest ustanowione dla zastępowania spółki w jej stosunkach prawnych z osobami trzeciemi, rzeczą jest obojętną, czy przełożeństwu poruczono zarazem zawiadowstwo interesami, i w jakiej rozciągłości. Osoby, którym poruczono zastępowanie spółki w sprawach prawnych, stanowią przełożeństwo bez

względu na to, jak kontrakt spółki je nazywa. Czynności przełożeństwa odnoszą się po części do stosunków spółki na zewnątrz, po części zaś do stosunków jej na wewnątrz.

A. Stosunki zewnętrzne.

Zawieraniem interesów spółka akcyjna wchodzi w stosunki prawne z osobami trzeciemi tj. w stosunek uprawniający lub zobowiązujący, wszelako tylko za pośrednictwem przełożeństwa i użyciem firmy.

1. Używanie firmy:

Interes winien być zawarty w imieniu spółki (art 230.) do czego wymaga się używania firmy (art 229.) wszelako obojętnem jest, czy przy zawarciu interesu firma została wyraźnie wymienioną, lub czy okoliczności czynią zbytecznem dosłowne wymienienie firmy (art 230) (inaczej przy wekslach)

2. Prawo do używania firmy

Prawo to tj. prawo do zastępowania spółki jest prawem przełożeństwa. Jeśli przełożeństwo składa się z kilku członków, ci wszyscy spólnie wykonywać winni prawo to, chyba, że kontrakt spółki inaczej stanowi (art 229 u. 1) Wykonanie czynności przez przełożeństwo uchwalonej, może być poruczone jednemu z członków przełożeństwa. Poszczególny członek przełożeństwa nie może być wyłączony od zastępowania

spółki.

3. Sposób skreślenia firmy jest ten, że każdy członek przełożeństwa do firmy spółki lub do nazwy przełożeństwa dokłada własne nazwisko (art 229 u 2.)

4. Rozciągłość prawa zastępstwa.

Pod tym względem służą przełożeństwu te same prawa które służą spólnikowi jawnemu, nie wykluczonemu od zastępstwa spółki. Rozciągłość upoważnienia tego nie może być skutecznie ograniczoną przeciw trzecim, lecz w stosunku do akcyonaryuszów. Przedsiębiorstwo nie może być ograniczone przez dodanie prokurentа, z którym wspólnie działać ma. Przełożeństwo może przedsiębrać w imieniu spółki wszelkie rodzaje interesów i działań prawnych, zwłaszcza może pozbywać i obciążać nieruchomości spółki (art 230. 231.

5. Skutek interesów zawartych przez przełożeństwo pod firmą spółki jest następujący:

Z członków przełożeństwa żaden nie odpowiada swoim majątkiem (art 241 u. 1.) Akcyonaryusz żaden nie odpowiada ani osobą ani majątkiem swoim. Jedynie majątek spółki służy na zaspokojenie wierzycieli spółki. Do majątku należy także fundusz zasobu. Wierzyciel spółki nie może się czepiać bezpośrednio akcyonaryusza w tym celu, aby ten uiścił się z tego,

co akcyonaryusz spółce uiścić ma, jako wpłaty na akcye lub z innego tytułu. Przełożeństwo jest obowiązanem wypełniać zobowiązania spółki z majątku spółki:

6. Wierzycielom spółki służy prawo domagać się, aby wartość pierwotnego majątku spółki nie została rozmyślnie wolą akcyonaryuszów uszczuplona; mogą występować przeciw wszelkiemu podziałowi majątku spółki między akcyonaryuszów, zawierającemu uszczuplenie swej wartości, bez względu, czy to nastąpiło pod tytułem częściowego zwrotu kapitału zakładowego (art. 248) czy pod tytułem częściowego zwrotu upłat na akcye uiszczonych, czy pod tytułem zwolnienia akcyonaryuszów od zapłaty reszty jących upłat (art. 216. u 2.) czy nareszcie pod tytułem wypłaty zysku, albo dywidend, lub odsetek. (art. 217. 218, 241.) Wierzyciel spółki ma na mocy ustawy skargę przeciw spółce, w celu jej zniewolenia do dopełnienia przepisów ustawowych, zwłaszcza do wniesienia skargi przeciw akcyonaryuszom o wpłacenie zaległych upłat na akcye, lub o zwrot bezprawnie pobranych zysków etc. Przypadek taki zachodzi w razie niedostateczności kasy spółki. Majątek spółki i majątek poszczególnych akcyonaryuszów, są zupełnie od siebie niezależne. Stąd też wynika, że wierzyciel prywatny akcyonaryusza nie wchodzi w żaden stosunek do

spółki. Członkowie przełożeństwa wyrządzający uszczer-
bek wierzycielom spółki przez czynności nieprawne w
imieniu spółki przedsięwzięte, osobiście i solidarnie
obowiązani są wynagrodzić szkodę (art 241. u 2.)

7. Spółka akcyjna zastępowaną bywa przed są-
dami przez przełożeństwo, może zapozywać przed
sąd i być zapozywaną. (art 213, 227.) W sprawach
sądowych wszyscy członkowie przełożeństwa zastę-
pują spółkę (art 229.) Wyjątek zachodzi co do dorę-
czeń spółce przywołań i innych aktów; dość bowiem
jest wręczyć takowe jednej tylko osobie upoważnio-
nej do zastępowania spółki (art 235.) Przełożeństwo
wykonywa przysięgi w imieniu spółki (art 232) a
więc wszyscy członkowie.

8. Jeśli majątek spółki nie pokrywa już jej dłu-
gów, przełożeństwo donieść winno o tem sądowi han-
dlowemu celem otwarcia upadłości (art 240 u 3. i 241.
u 2.)

9. Przełożeństwo może mianować prokurantów
i innych pełnomocników lub urzędników, chyba, że
kontrakt spółki temu stoi na zawadzie (ob. art 234.)
Przełożeństwo ma wobec urzędników spółki akcyjnej
władzę pryncypała.

13. Stosunki wewnętrzne.

Przełożeństwo jest obowiązane względem akcyona-

rynszów:

1. dopilnować, aby utrzymywane były księgi dla spółki potrzebne (art 239. u 1.)

2. przedstawić bilans minionego roku obrotowego, a to najpóźniej w pierwszych 6. miesiącach każdego roku obrotowego. Czas ten może być przedłużonym do roku (art 239 i § 35. ust. wpr.)

Walne zgromadzenie akcyonaryuszów wydaje przełożeństwu absolutoryum z czynności ubiegłego roku obrotowego.

3. zgłosić się do sądu tego z faktami przepisanymi art. 210, 212, 214, 228, 233, 243 i 244.

4. Zwoływać walne zgromadzenie. Do tego jest przełożeństwo jedynie upoważnione, chyba, że kontrakt spółki i inne osoby do tego powołuje (art 236) lub gdy rada nadzorcza jest ustanowiona, (art 225 u. 3.)

Przełożeństwo winno zwołać walne zgromadzenie

a. jeśli tego dobro spółki wymaga, (art 237. u 1.)

b. jeśli tego domaga się jeden lub więcej akcyonaryuszów, których akcye razem wzięte wyobrażają 1/10. część kapitału zakładowego, chyba, że kontrakt inaczej stanowi (art 237. u 2.)

c. jeśli się z ostatniego bilansu okaże, że kapitał zakładowy o połowę się zmniejszył. Oprócz tego uwiadomić o tem władzę administracyjną krajową, tego

kraju koronnego, gdzie spółka ma siedzibę (art 240. u. 1. § 34 ust. wpr. i § 25. u. ostowarz. z r. 1852. Zwołanie walnego zgromadzenia nastąpi w sposób przez kontrakt spółki oznaczony (art 238.)

5. Jeżeli na walnem zgromadzeniu zapada uchwała, że akcyonaryuszom ma być zwrócona część kapitału zakładowego, przełożeństwo zachowa przepisy urządzające rozdział majątku spółki na przypadek jej rozwiązania (art 248 u. 1.)

Umorzenie akcyi, jest to sposób zwrócenia akcyonaryuszom kapitału zakładowego, według ustanowionego planu wylosowania. W tym przypadku zwraca się akcyonaryuszowi za zwrotem akcyi imienna kwota akcyjna. Takie umorzenie jest dozwolone, skoro je statut ustanawia, lub uchwała przed wydaniem akcyi zapadła. Niekiedy wydaje spółka akcyonaryuszowi za akcyę wylosowaną i spółce zwróconą, dowód uczestnictwa (Genussschein) nadający prawo do dywidendy, o ile takowa przechodzi pewien procent zwróconej imiennej kwoty akcyjnej, a przy rozwiązaniu spółki prawo do udziału w majątku spółki. Zmniejszenie funduszu zakładowego może nastąpić także przez nabycie własnych akcyj spółki, albowiem fundusz zmniejsza się w miarę wysokości ceny kupna, za akcye

zakupione wydanej.

Rozwiązanie pytania, czy spółka może nabywać własne akcye, jest spornem, zdaje się, że spółka nie ma takiego prawa, jeśli tym sposobem zamierza samowolnie uszczuplić fundusz zakładowy spółki; a więc skrzywdzić wierzycieli (art 248) Ustawa państwa niemieck. z 11. czerwca 1870. bezwzględnie wzbrania spółce tego nabywania (art 215) Projekt naszego rządu do ustawy o spółkach akcyjnych dozwala nabywania własnych akcyj, promes i dowodów tymczasowych tylko w trzech przypadkach.

Naodwrot może nastąpić i powiększenie funduszu zakładowego. Prawidłowo następuje to już przez zysk, który jeszcze nie został podzielony między akcyonaryuszów; następnie przez puszczenie w obieg nowej seryi tymczasowo zatrzymanych akcyj zaprojektowanego funduszu zakładowego. Puszczenie takie zależy od postanowienia statutu; nareszcie przez nabycie kapitału powiększającego pierwotnie zaprojektowany fundusz zakładowy; dzieje się to w sposób 2 jaki:

a. podwyższeniem kapitału zakładowego przez wylosowanie dalszych akcyj, a więc przez rozszerzenie spółki i pewną ilość akcyj, - uchwalonem przez walne zgromadzenie, a to większością głosów; chyba, że statut inaczej stanowi, albo przewidując wy-

dawanie takich akcyj, jeśli walne zgromadzenie upoważnia do tego przełożeństwo. Nowe akcye stoją na równi z pierwotnie wydanemi tzw. akcyami za-kładowemi (Stammactien) albo ostatnie mają większe prawa (uprzywilejowane akcye zakładowe lub pierwszeństwa Prioritäts Stammactien) lub

b. przez zaciąganie pożyczek, co uchwały walnego zgromadzenia wymaga. Spółka wystawia zapisy długu i płaci od nich odsetki stałej wysokości. Zapisy te zowią się obligacyami pierwszeństwa (Prioritäts-obligationen) albowiem jako dług spółki mają ze swojem prawem do odsetek i zwrotu, pierwszeństwo przed prawem akcyonaryuszów do dywidend. Posiadanie obligagacyi pierwszeństwa nie nadaje praw służących akcyonaryuszom jako takim, zwłaszcza nie nadaje praw służących akcyonaryu-szom jako takim, zwłaszcza nie nadaje prawa głosowania na walnem zgromadzeniu §. 85.

6. Przełożeństwo obowiązane jest względem spółki zachować ograniczenia jakie pod względem zastępowania spółki zakreślone zostały, czy to przez kontrakt, czy przez uchwałę walnego zgromadzenia (art 231. u 1.)

7. W razie rozwiązania spółki przełożeństwo trudnić się ma likwidacyą, (art 244.) i podziałem ma-

jątku między akcyonaryuszów, zachowując przepisy w art. 245. zakreślone. –

8. Członkowie przełożeństwa bezprawnie postępujący, obowiązani są akcyonaryuszom osobiście i solidarnie do wynagrodzenia szkody. (art. 241. u. 2.)

Oddział IV.

O rozwiązaniu spółki akcyjnej.

Z istoty spółki akcyjnej wynika, że ani śmierć akcyonaryusza, ani zmiana w członkach nie wpływa na byt spółki tj. że skargą akcyonaryusza nie może być spowodowanem ani zupełne, ani części we rozwiązanie spółki:

I. Przyczyny rozwiązania

Spółka akcyjna rozwiązuje się:

1. przez upływ czasu w kontrakcie spółki zakreślonego. Po upływie tego czasu ustaje spółka z mocy ustawy, gdyż oznaczenie tego czasu stanowi część składową statutu (art. 209. L. 3, 210. L. 3.) Niemożebnem jest dalsze istnienie spółki poza czas statutem zakreślony. Do dalszego istnienia spółki wymaga się dopeł-

nienia wszelkich formalności, jak do ustanowienia nowej spółki akcyjnej. Dalsze czysto faktyczne istnienie spółki wywiera te same skutki, które ustawa łączy z faktycznem prowadzeniem przedsiębiorstwa przed formalnem ustanowieniem spółki. Poszczególnym akcyonaryuszom nie służy prawo sprzeciwienia się przedłużeniu istnienia spółki, uchwalonemu przez walne zgromadzenie akcyonaryuszów.

2. Przez uchwałę akcyonaryuszów notaryalnie lub sądownie poświadczoną. Taka uchwała może zapaść z jakiejbądź przyczyny i bez względu, czy spółkę zawiązano na czas oznaczony lub nieoznaczony. Poszczególny akcyonaryusz jako taki nie może wymusić rozwiązania. –

3. przez rozporządzenie władzy administr., gdy się kapitał zakładowy o połowę zmniejszył (art 240.) przypuszczając, iż cały kapitał zakładowy został przez akcyonaryuszów wniesiony, o ile ci ostatni obowiązani są do uiszczenia całej imiennej kwoty akcyjn. (ob art 222 L 3.)

4. przez otwarcie upadłości.

5. z powodu innych przyczyn np. z powodu niemożności osiągnięcia celu, albo wskutek połączenia spółki z inną spółką akcyjną. (art 247.) Połączenie takie może nastąpić jedynie za zezwoleniem rządu i pod

warunkami wymienionymi w art 247. przyczem na to zwracamy uwagę, że wrazie takiego połączenia likwidacija nie ma miejsca. Spółka przenosząca swój majątek i długi na inną spółkę akcyjną (nie zaś na inny rodzaj spółek lub na osobę samoistną) przestaje istnieć, ginie bowiem w drugiej spółce, które pod niezmienioną swoją firmą dalej istnieje. Przepisy art 215. i 247. stosują się także do połączenia dwóch lub więcej spółek akcyjnych, wskutek którego spółki rozwiązują się i wiążą się w nową dopiero świeżo powstać mającą. Do połączenia się z inną spółką akcyjną wymaga się zgody wszystkich akcyonaryuszów, chyba, że statut inaczej stanowi (art 215. u 2.) a umowa o połączenie się wymaga wszelkich formalności, których wymaga ustanowienie nowej spółki. Wierzyciele spółki nie mogą się sprzeciwiać takiemu połączeniu się; dla ich zabezpieczenia wydano przepisy objęte art 247. od 1-5.

6. Gdy władza rządowa odejmuje zatwierdzenie swe poprzednio spółce udzielone, co następuje w trzech przypadkach podanych w przypisku do art 242. Aby rozwiązanie spółki w tych 3. przypadkach mogło być skutecznem, i przeciw trzecim osobom, winno być przez przełożeństwo wpisane w rejestr h.y. Władza polityczna krajowa wydaje w tych trzech przypadkach

swoje orzeczenie, od którego wnieść można do mini-
sterstwa spraw wewn. rekurs, nie mający jednak
mocy wstrzymującej.

7. Połączenie wszystkich akcyj w jednym ręku
znosi pojęcie spółki; jest bowiem naówczas jeden
akcyonaryusz, od którego zależy wypuszczać w obieg
akcye lub nie. Takie połączenie nie znosi jednak bytu
i obrotu przedsiębiorstwa.

II. Ogłoszenie rozwiązania.

O rozwiązaniu spółki, które nie nastąpiło wsku-
tek upadłości, winien być sąd handlowy uwiado-
miony przez przełożeństwo, w celu wpisania rozwią-
zania w rejestr fiy. Oprócz tego ogłoszonem być winno
rozwiązanie w trzech różnych razach przez pisma
publiczne do tego przeznaczone, z dołożeniem we-
zwań wierzycieli, aby się ze swemi należytościami
do spółki zgłaszali (art 243. 209 L11.) Na przypa-
dek zaniechania wpisu w rejestr fiy, spółka udowodni,
iż wierzyciel wiedział o rozwiązaniu (art 233 u. 2.)

III. Likwidacya

Likwidacyę przeprowadza albo przełożeństwo,
albo osoby powołane przez kontrakt spółki lub
uchwałę akcyonaryuszów. Przepisy postanowione

dla jawnej spółki hej co do zgłoszenia się i stosunków pr. likwidatorów i tu mają zastosowanie. Ustanowieni likwidatorowie są w każdej chwili odwołalni (art 244 u. 1, 2, 3.)

IV Skutki rozwiązania spółki akcyjn.

Podczas likwidacyi spółka uważa się za jeszcze istniejącą, bo wskutek rozwiązania ustaje tylko produkcyjna strona spółki; ona sama wszakże pozostaje jako podmiot prawny dla rozdziału majątku, po zaspokojeniu długów. Zatem idzie, że organa spółki przed jej rozwiązaniem istniejące i podczas likwidacyi istnieć będą, chyba, że się to nie da pogodzić z istotą likwidacyi. Taki przypadek zachodzi co do przełożeństwa, bo chociaż przełożeństwo pomimo zajścia przyczyny rozwiązującej spółkę powołanem jest do przedsiębrania niektórych czynności jako to do uwiadomienia sądu o nastąpionem rozwiązaniu spółki (art 243.) i o ustanowieniu likwidatorów (art 244 u. 2.) w celu wpisania tych faktów w rejestr hy, – to przecież wskutek likwidacyi ustaje władza przełożeństwa do zastępowania spółki, gdyż to uprawnienie przechodzi na likwidatorów, a na przypadek, gdyby przełożeństwo miało się trudnić likwidacyą, wystę-

powołaby przełożeństwo jako likwidatorowie z prawami, które służą likwidatorom spółki jawnej. (art. 244 u. 2.)

Jeśli likwidacyą nie ma się zająć przełożeństwo, lecz inne osoby, natenczas zanim te osoby rozpoczną swą czynność, członkowie przełożeństwa obowiązani są osobiście i solidarnie do zwrotu wypłat uiszczonych wbrew przepisom objętym art. 245. od L 1-3.) Przeciwnie wskutek rozwiązania nie doznają żadnego uszczerbku w swych prawach, ani walne zgromadzenie akcyonaryuszów, ani ustanowiona rada nadzorcza; one zatem pozostają i nadal, a walne zgromadzenie może ustanowionych likwidatorów odwołać, a innych mianować. Majątek spółki dzieli się między akcyonaryuszów w stosunku ich akcyj, wszelako dopiero po upływie jednego roku licząc od dnia, kiedy ogłoszenie o rozwiązaniu spółki w pismach publicznych po raz trzeci nastąpiło, tudzież po zaspokojeniu wierzycieli spółki, lub złożeniu ich należytości w depozyt sądowy (art. 245.)

Rozp. ces. z 21. czerwca 1873. L 114 Dz. u. p. (potwierdzone przez Radę państwa obwieszczenie całego ministeryum z 27. maja 1874. L. 80. D. u. p.) skróciło termin roczny na 3. miesiące dla tych spółek akcyjnych,

które się rozwiązały po ogłoszeniu tegoż rozporzą„ dzenia obowiązującego z dniem ogłoszenia tj z dn. 24 czerwca 1873. Likwidatorowie działający wbrew przepisom obowiązani są osobiście i solidarnie do zwrotu wypłat uiszczanych wbrew przepisom (art 245. i 202. u. 2. i 3. o spółce komandytowej na akcye) Księ„ gi ha winny być przechowane przez lat 10. (art 246.)

V. Częściowy zwrot kapitału zakładowego.

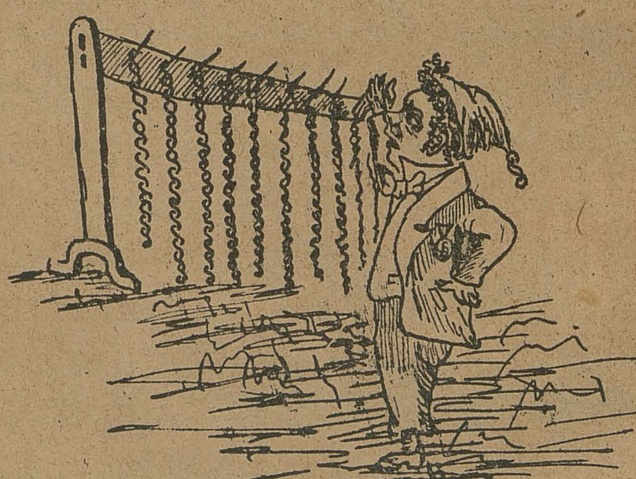
Częściowy zwrot kapitału zakładowego wymaga uchwały walnego zgromadzenia, zezwolenia rządu i wpisania w rejestr hg. Przestrzeństwo zachować w tym przypadku przepisy (art 243, 245, 248) tyczące się rozwiązania spółki.–

Oddział V.

Przepisy końcowe.

Ponieważ rząd austr. trzyma się dotychczasowej zasady, że każde zawiązanie spółki akcyjnej wy„ maga zezwolenia rządowego, przeto art. 249 u. 1. nie ma zastosowania w Austryi. Z zastrzeżenia w ust. 2. zawartego korzystało ustawodawstwo austr. o czem

§ 35. ust. wpr. wyżej uwzględniony. W końcu nauki o spółkach komandytowych na akcye, przytoczyliśmy, że spółki akcyjne podlegają nadzorowi rządowemu. Dopisek do art 249. podaje, że według rozporządzenia ces. z 29. listopada 1865. wolno zagranicznym spółkom akcyjnym i spółkom komandytowym na akcye, z wyłączeniem spółek asekuracyjnych wykonywać przedsiębiorstwo swe w krajach przedlitawskich. Ust. z 29. marca 1873. uchyliła wyłączenie spółek asekuracyjnych.

Rozdział drugi

O Spółce niejawnej.

Spółka jest niejawną, (stille Gesellschaft) kiedy kto przykłada się swą wkładką do przedsiębiorstwa hgo innej osoby za udział w zysku lub stracie.

Znamieniem istotnem spółki niejawnej jest przykładanie się swoim funduszem do przedsiębiorstwa hgo innej osoby, a więc do przedsiębiorstwa, które nie jest wspólnem. Spółka niejawna nie jest spółką hą, lecz wyłącznie stosunkiem zachodzącym między dwoma kontraktującymi, polegającym na umowie mocą której jeden kontraktujący obowiązuje się dostarczyć funduszów handlowi drugiego, we własnem imieniu tegoż prowadzonemu, a drugi obowiązuje się prowadzić handel na wspólny rachunek. Spółkę niejawną można oznaczyć jako zmodyfikowany stosunek wierzyciela do dłużnika. Właściciel handlu przyrzeka bowiem zapłacić udział w zysku zamiast odsetek od wniesionej wkładki, a spólnik niejawny zrzeka się prawa żądać zwrotu wkładki, o ile ta

uszczuplaną została udziałem jego w stracie. Pomimo tego odzywa się także i stosunek spółki w przypadkach art. 253. 257. 259, 261. 265.

Spółka komandytowa zgadza się z niejawną w punktach następujących:

1. Przedsiębiorstwo ich wykonywa się na rachunek wszystkich spólników, wszelako komandytnik i spólnik niejawny dotknięci są stratą tylko do ilości pewnej kwoty (art. 150, 161, u. 2, 165. u. 2, i 255 u. 2.) Jeżeli zaś nazwisko komandytnika lub spólnika niejawnego umieszczone jest w firmie przedsiębiorstwa, komandytnik i spólnik niejawny odpowiadają wierzycielom spółki osobiście i solidarnie. (art. 168 i 257.)

2. Komandytnik i spólnik niejawny nie są upoważnieni do zastępowania spółki; a upoważnienie to nie może im być jako takim udzielone (art. 167. 251.) Do zawiadowstwa interesami spółki, nie obejmującego zastępstwa, nie są oni ani na mocy ustawy ani upoważnieni ani obowiązani, może im wszakże takowe być poruczone (art. 157. 158. 251.)

3. Komandytnik i spólnik niejawny mogą robić interesa na własny lub cudzy rachunek w gałęzi przedsiębiorstwa tej spółki, albo brać udział w innej tego rodzaju spółce, jako spólnicy jawni (art. 150.)

4. Mają oni te same prawa względem sprawdze,

nia bilansu (art 160. i 253.)

5. Udziały ich w zysku i stracie nie oznaczają się według głów, lecz według uznania sędziego, chyba, że kontrakt inaczej stanowi (art 162. i 254.) Nie mogą się dopominać o wypłatę zysku, dopóki pierwotna wkładka uszczuploną jest wskutek poniesionych strat (art 161. u. 3, 255 u. 2.)

6. Przyczyny rozwiązania spółki komandytowej i niejawnej są też same (art 170, 261–264.

Między spółką komandytową i niejawną zachodzą następujące różnice:

1. Spółka komandytowa jest spółką, tą, nie zaś spółka niejawna; pierwsza jest bowiem spółką na wewnątrz i na zewnątrz, druga tylko na wewnątrz.

2. Spółka komandytowa posiada swój samoistny majątek, do którego wchodzą wkładki spólników i wszystko, co pod firmą nabyto (art 164. 169.) Wkładka zaś spólnika niejawnego i wszelki dobytek, wskutek wykonywania przedsiębiorstwa, wchodzi w majątek właściciela handlu (art 252. u. 1.)

3. Spółka komandytowa ma firmę, wszystkim spólnikom spólną, (art 150.) Spółka niejawna nie ma firmy, tylko posiadacz przedsiębiorstwa może ją mieć, lecz nie musi. (art 251. u 1.)

4. Zawiązanie i rozwiązanie spółki komandyt.

tudzież inne fakta jej się tyczące, wpisują się w rejestr hy (art 151–156 i 171.) Spółka niejawna nie może być wpisaną w rejestr hy.

5. Kontrakt spółki komand. może być zawarty przez dowolną liczbę kontrahentów, którzy wszyscy działają jako poszczególni spólnicy (art 150.) Spółka niejawna może być zawartą jedynie przez dwóch kontrahentów, z których jeden jest posiadaczem przedsiębiórstwa (do, petuiacz) a drugim spolnik niejawny, chociaż jeden jak drugi może być osobą fizyczną, lub prawniczą, lub spółką hą, a to jawną, komandytową, lub akcyj, ną. (Spółka uważaną bywa natenczas jako jedna osobą, a jej wewnętrzna organizacya nie doznaje natenczas żadnej zmiany.) Posiadacz handlu może względem tego samego przedsiębiórstwa hgo zawiązać więcej spó, łek niejawnych. Więcej spólników niejawnych jako takich nie pozostaje w żadnym stosunku prawnym względem siebie.

6. Między komandytnikiem a wierzycielem spółki komand. zachodzi stosunek obowiązkowy (art 165.) Przeciwnie żaden taki stosunek nie zachodzi między wierzycielem właściciela handlu a spólnikiem nie, jawnym (art 256.)

7. Komandytnik odpowiada do ilości wkładki za całkowitą kwotę długów spółki. Stąd wynika, że mu

dopiero po rozwiązaniu, zupełnem zaspokojeniu wszyst-kich wierzycieli spółki służy prawo żądać wydania mu jego udziału w majątku spółki (art 165). Przeciwny stosunek zachodzi przy spółce niejawnej, albowiem wkład-ka spólnika niejawnego wchodzi w majątek posiada-cza handlu, a spólnik ten uważany bywa jako wierzy-ciel posiadacza handlu. Za tem idzie że na przypadek otwarcia upadłości co do majątku posiadacza handlu, jego spólnik niejawny wspólnie się ubiega ze wszyst-kiemi jego wierzycielami, i stosunkowo tyle traci, ile każdy inny wierzyciel (art 258.)

8. Udział w zysku przypisany komandytnikowi na jego korzyść, a nie powzięty przez niego, pomnaża jego udział w majątku spółki (art 161.) Zysk zaś nie pod-niesiony przez spólnika niejawnego, nie powiększa je-go wkładki, chyba, że się inaczej umówiono (art 255. u 3.)

9. Po rozwiązaniu spółki komandytowej następu-je likwidacya, którą się zajmują wszyscy spólnicy. (art 172.) Po rozwiązaniu zaś spółki niejawnej obliza się posiadacz handlu ze spólnikiem niejawnym i wy-płaca mu jego należytość (art 265.)

I. Zawiązanie spółki niejawnej.

Spółka niejawna zawiązuje się, przez kontrakt spół-ki, do którego ważności nie potrzeba sporządzenia go

na piśmie, ani innych formalności. (art 250. u 2.) Za, wiązanie spółki niejawnej jest ze strony posiadacza handlu czynnością handlową, nie zaś ze strony spólnika niejawnego, chyba, że jest kupcem. (art 273.)

Spółka niejawna nie ma jako taka firmy, tj. firmy spół, ki (art 251.). Pozostaje więc dotychczasowa firma po, siadacza handlu bez zmiany, a gdyby posiadacz han, dlu nie miał prawa do używania firmy, bo nie płaci po, datku od swego zarobkowania w wymaganej ilości, nie nabędzie tego prawa z powodu zawiązania spół, ki niejawnej. Stąd wynika, że każdy kupiec zawiązać może spółkę niejawną bez różnicy, czy należy lub nie na, leży do kupców niewyłączonych od wpisu w rejestr hg. Je, śli nazwisko spólnika niejawnego na mocy jego wyraźne, go lub dorozumianego zezwolenia mieści się w firmie posiadacza handlu, spólnik niejawny staje się odpowie, dzialnym wierzycielom spółki osobiście i solidarnie (art. 257.) ~~Jeśli na~~ Spółka niejawna jako taka nigdy wejść nie może do rejestru hgo. Jeśli spólnik niejawny lub kto inny z jego wiedzą i wolą ogłosił zawiązanie spółki nie, jawnej przez tzw. obwieszczenie, cyrkularze etc. wówczas według zasad prawa cyw. powsz. rozwiązanem będzie py, tanie, czy i jaki skutek prawny ma stąd wyniknąć na korzyść trzecich (art 260.) Ogłoszenie takie nie wywiera nie samo przez się skutków prawnych na korzyść trze,

cich. Przystąpić winny okoliczności nadające owem. w ogło-szeniu cechy oświadczenia zobowiązującego (§ 1204 i art 278 i 279 k. hgo)

II Stosunek prawny między spólnikami.

Posiadacz handlu staje się właścicielem wkładki spólnika niejawnego (art 252. u 1.) chyba, że się mówiono, np. iż realność stanowiąca wkładkę spólnika niejawnego, ma być jedynie użytą do wykonania przedsiębiorstwa. Przedmiotem wkładki spólnika niejawnego może być także li jego prawo. Posiadacz handlu sam się trudni interesami przedsiębiorstwa hgo pod swą firmą lub w swojem imieniu. Kontrakt spółki może inaczej stanowić, co do zawiadywania interesami handlu. Względem spólnika niejawnego idą w zastosowanie następujące postanowienia:

1. nie jest on obowiązany z własnego majątku podwyższyć wkładki, lub wkładki przez straty uszczuplonej uzupełnić. (art 252. u 2.)

2. może żądać udzielenia sobie rocznego bilansu w odpisie i sprawdzić jego dokładność. (art 253.)

3. udział spólnika niejawnego w zysku i stracie oznacza kontrakt spółki, a w braku postanowienia właściwego, uznanie sędziego (art 254.) Zysk musi mu być natychmiast wypłacony po ułożeniu rachunku, z końcem roku obrotowego. (art 255. u 1.) { art 108. u 2. nie ma tu zastósowania)

4. Spólnik niejawny ma udział w stracie tylko do ilości niszczonej lub zaległej wkładki. Dopóki wkładka pierwotna uszczuploną jest wskutek strat, spólnik niejawny nie może się upominać o wypłatę zysku (art. 255.) Od chwili uiszczonego mu obliczenia zysku spólnik ten nigdy nie jest obowiązany pozostawić swego zysku w handlu, nie jest on nawet do tego uprawnionym. Z tego powodu zysk nie podniesiony nie powiększa wkładki; chyba, że kontrakt spółki inaczej stanowi. Jeżeli zysk swój pozostawia w kasie handlu, nie będzie on miał prawa żądać odsetek od zysku a to z tej przyczyny, że jest obowiązany zgłosić się do posiadacza handlu o wypłatę zysku, chyba, że jest kupcem. (art. 289.) albo, że kontrakt mu przyznaje mu to prawo. Spólnik niejawny może sobie wymówić odsetki od wkładki, a to nawet na przypadek zachodzącej straty, tudzież odsetki stałe obok udziału w zysku, niemniej, że żadnych strat nie poniesie. –

III. Stosunek prawny spółki niejawnej do osób trzecich.

Gdyż wkładka spólnika niejawnego staje się własnością posiadacza handlu, a ten ostatni wyłącznym jest właścicielem przedsiębiorstwa tego, przeto z czynności, które posiadacz handlu w wykonywaniu swego przedsiębiorstwa tego zawiera, powstają wyłącznie dla posiadacza

handlu prawa i obowiązki względem trzecich. Stosunek więc zachodzący między posiadaczem handlu a spólnikiem niejawnym, nie ma znaczenia prawnego w obec trzecich, nabiera go wszakże w przypadku upadłości posiadacza handlu. W tym to przypadku bowiem występuje spólnik niejawny jako wierzyciel posiadacza handlu i upomina się spólnie z innymi wierzycielami o zaspokojenie swej należytości z masy upadłościowej, a ustawa nie czyni żadnej różnicy co do pierwszeństwa między spólnikiem niejawnym, a innymi wierzycielami. Na przypadek wniesienia wkładki w całości, zgłosi się spólnik do masy upadkowej z całą swą wkładką pierwotną, lub powiększoną, tudzież z prawem do niepowziętych odsetek i udziału w zysku. Po strąceniu udziału w stracie znajdzie reszta wkładki, o ile się taka okaże, zaspokojenie swe w masie upadkowej o tyle, o ile masa przy zastósowaniu ustawy o upadł. wystarczy do zaspokojenia długów posiadacza handlu np. Spólnik niejawny A. wniósł do handlu kupca B. 5.000. zł. z obowiązkiem poniesienia strat w 1/10. części strat właściciela handlu. Masa upadkowa kupca B. wynosi 10.000. zł. a długi czynią 30.000. zł. W tym przypadku wynosi strata 20.000. a 1/10 2.000. o którą to sumę uszczupla się wkładka, t.j. spólnik niejawny upominać się może o zaspokojenie tylko sumy 3.000. zł. Ta suma stanowi dług kupca, a więc będzie 33.000. długu, na których pokrycie masa w kwocie 10.000.

obrócona być winna. Ile z tej masy na zaspokojenie swych 3.000. przypadnie, zależy od zastosowania ustawy o upadł. W najprostszym przypadku otrzymałby każdy wierzyciel 33%, a więc spólnik niejawny 990. Zł. Jeśli strata przewyż, sza wkładkę, spólnik nie zapłaci przewyżki, gdyż odpowia, da tylko do ilości wkładki (art 255. u 2.) Obojętnem jest, czy, li wierzyciele posiadacza handlu (będącego kupcem jedno, osobowym) są handlowymi lub niehandlowymi. Spólnik niejawny jest wierzycielem handlowym. Gdyby wszakże właścicielem handlu była spółka jawna, lub komand. spól, nik niejawny jest będzie wierzycielem spółki i zostanie zaspokojony z majątku spółki i z osobistych majątków poszczególnych spólników osobiście odpowiedzialnych (art 122.) Jeśli wkładka zalega, spólnik niejawny obowiązany jest wnieść ją do masy upadkowej aż do ilości, jaka jest potrzebną na pokrycie jego udziału w stracie (art 258.) Gdyby w podanym przykładzie spólnik niejawny nie był jeszcze wniósł swej wkładki, natenczas wniesie do ma, sy tylko 2000. Zł. i nie straciłby oprócz tego 2010. Zł. Jego po, łożenie jest zatem w tym przypadku korzystniejsze, za to otrzymałby też każdy wierzyciel tylko 23% swej nale, żytości. Wierzyciel twierdzący, iż spólnik niejawny obo, wiązał się ponieść większą część straty, niż sam to podaje, winien to udowodnić. Aby wierzycieli handlowych i nie handlowych właściciela handlu obronić od niebezpieczeń,

stwa, na jakie mogliby być narażeni przez porozumienie się posiadacza handlu ze spólnikiem niejawnym, w chwili, w której zaczyna zagrażać niewypłatność posiadacza handlu, wierzyciele mogą żądać (actio Pauliana):

1. aby spólnik wniósł do masy upadkowej wkładkę (nie zysk lub odsetki) jeśli została mu zwróconą.

a. bez poprzedniego rozwiązania spółki, lub

b. za poprzednim rozwiązaniem, polegającem wszakże na układzie zawartym między spólnikiem a posiadaczem handlu (nie zaś, gdyby rozwiązanie nastąpiło z innych przyczyn w art 261. pod L 1, 2. 5 i 6. wymienionych, tudzież z powodu otwarcia upadłości co do majątku spólnika niejawnego art 261. l 3.)

2. aby całkowite lub częściowe uwolnienie spólnika niejawnego od udziału w poniesionej stracie za nieważne uznano względem wierzycieli tych. W obu przypadkach nie jest stanowczym zamiar (mala fides) posiadacza handlu i spólnika niejawnego. Prawa te wtenczas tylko służą wierzycielom, jeśli okoliczności pod 1. i 2. wymienione nastąpiły w ciągu roku przed otwarciem upadłości co do majątku posiadacza handlu, a spólnik niejawny nie udowodni, że przyczyną upadłości były okoliczności, które zaszły dopiero po rozwiązaniu spółki, po zwrocie wkładki lub uwolnieniu spólnika od straty (art 259.) Uprawnionym do poszukiwania tych

praw jest ogół wierzycieli, niemniej każdy poszczególny wierzyciel masy upadkowej. Posiadacz handlu nie ma tego prawa. Przedmiotem poszukiwania jest wkładka nie zaś udziałki i udział w zysku spólnika niejawnego. Mimo to ma spólnik prawo poszukiwać, jako wierzyciel upadłości, tej należytości, która mu na zasadzie spółki w tej chwili przypadła, w której nastąpiło rozwiązanie spółki, z powodu otwarcia upadłości, co do majątku posiadacza handlu.

Wyraz „Concursgläubiger" w art. 258 i 259. ma wskazać, iż spólnik nie jest dłużnikiem wierzycieli posiadacza handlu, lecz jego wierzycielem, i że jako taki poszukuje praw swoich w upadłości posiadacza handlu. Pojęcie to dalej sięga, niż pojęcie, które ustawa o upadł. łączy z wyrazem „Concursgläubiger" (art. §42. ust. z 25. grudn. 1868)

IV. Rozwiązanie spółki

Spółka niejawna rozwiązuje się, jeśli jeden zachodzi z faktów wyszczególnionych w art. 261. 262. tj. spółka rozwiązuje się dla tych samych przyczyn, które rozwiązanie spółki jawnej za sobą pociągają (art. 123. 124.) albo dla których żądać można rozwiązania tej spółki (art. 125.) z tą wszakże różnicą, że śmierć spólnika niejawnego i utrata prawnej jego zdolności do samodziel-

nego zarządu swym majątkiem, nie rozwiązuje spół„ki (art 264.) Wskutek rozwiązania spółki niejawnej zostaje tylko udział spólnika niejawnego w przedsię„biorstwie tem, nie zaś to ostatnie.

Wierzyciel spólnika niejawnego może się doma„gać rozwiązania spółki na zasadzie art 126 (art 263)

Art 263. niewłaściwie mówi o wierzycieln oso„bistym spólnika niejawnego, gdyż ten ostatni ma tylko osobistych wierzycieli. Chciano tym wyrazem prze„ciwstawić wierzycielom spólnika, wierzycieli posiada„cza handlu. Po rozwiązaniu spółki, posiadacz handlu oblicza się ze spólnikiem niejawnym na podstawie spo„rządzić się mającego inwentarza i bilansu, i co się spól„nikom należy, pieniądzmi zapłaci (art 265.) wypłaca„jąc wszakże rzeczy wniesione przez spólnika do uży„wania lub użytkowania, które w naturze zwrócone być mają, o ile jeszcze istnieją.

Załatwieniem czynności, przy rozwiązaniu je„szcze nie ukończonych, zajmuje się posiadacz han„dlu (art 265.) po których załatwieniu spólnik doma„gać się może wypłacenia swego udziału, chyba, że są pieniądze, bez których obejść się można (art. 141. u. 1.)

Rozdział trzeci

O stowarzyszeniu do przedsiębrania poszczególnych czynności handlowych na wspólny rachunek.

|: O spółce dorazowej :|
(Tyt. II. ks III. kod. hdlgo art 266–270.)

Spółki handlowe i spółka niejawna zawiązują się w celu trudnienia się czynnościami hdlmi w sposobie zarobkowania tj. trudnienia się przedsiębiorstwem hdlm. Przy spółce dorazowej zaś, o której jest mowa, w tyt. II. ks III. kod. hdlgo. idzie o stowarzyszenie się dwóch lub więcej osób w celu przedsięwzięcia jednej lub też więcej poszczególnych czynności hdlych na wspólny rachunek. Wymaga się wszakże w tym ostatnim przypadku, aby czynności okazały się jako pojedyncze, ze sobą w związku nie zostające, i aby w chwili zawiązania się, już jako takie wyraźnie oznaczone były, inaczej bowiem umowa miałaby za przedmiot trudnienie się czynnościami hdlymi w sposobie zarob-

kowania, choć przedsiębiorstwo hē ograniczone niby by-
to do jednej tylko gałęzi handlu, innemi słowy: mieli-
byśmy spółkę hą, a w braku znamion tejże (firmy etc.)
spółkę niejawną, albo nareszcie spółkę zarobkową ule-
gającą przepisom powsz. prawa cyw. Jeśli stosunek spół-
czenia zachodzi między niekupcami, interes winien
być czynnością hą bezwzględną (art 271.) między ku-
pcami zaś, lub kupcami i niekupcami, może być
i czynnością hą względną (art 272, 273.) Spółka
dorazowa nie jest spółką hą, gdyż nie trudni się
czynnościami hmi w sposobie zarobkowania, nie
pociąga za sobą stosunku trwałego między spólni-
kami, nie posiada majątku spółki od majątków
poszczególnych uczestników odrębnie istniejącego i całość
prawną stanowiącego. Za tem też idzie, że nie może
mieć firmy spółki, ani też odrębnego właściwego są-
du. O ile tyt II. ks III. kod. hgo nie zawiera wyjątków,
idą w zastosowanie postanowienia powsz. prawa
cyw. o spółkach zarobkowych. (§§ 1175-1216. k.c)

I. Zawiązanie spółki dorazowej.

Zawiązanie to polega na kontrakcie, który nie po-
trzebuje być sporządzony na piśmie i nie podlega in-
nym formalnościom (art 266.) Nie wymaga się wpi-
su kontraktu w księgę hą (~~art~~ § 1179.) na przypadek

gdyby jeden z uczestników był kupcem, do utrzymywania ksiąg obowiązanym. Uczestnikami mogą być i niekupcy.

II. Stosunek prawny między uczestnikami.

Wszyscy uczestnicy mają obowiązek przyczyniać się w równym stosunku do wspólnego przedsięwzięcia, jeśli nie ma innego układu (art 267.) Czynnościami zawiadują albo wszyscy uczestnicy wspólnie, albo wspólny ich pełnomocnik, którym jest albo ~~pełnomocnik~~ uczestnik, albo osoba trzecia. Jeśli kontrakt nic nie stanowi o udziale uczestników w zysku i stracie, wówczas wkładki, t.j. pieniądze rzeczywiście na wspólny interes obrócone nie zaś przyrzeczone, przynoszą odsetki po 6% (art 287 u 2.) Zysk zaś lub strata rozdziela się podług głów (art 268.) — Wkładki wniesione stanowią wspólny majątek uczestników, chyba, że według kontraktu stanowić mają wyłączny majątek zawiadującego uczestnika. Czy tenże może żądać wynagrodzenia za zawiadowstwo, rozstrzyga kontrakt, a jeżeli nie dostaje w nim odpowiedniego postanowienia, zwyczaje h.e. miejscowe, a w braku tychże powsz. prawo cyw.

III. Stosunki spółki doraźnej do osób trzecich.

Ponieważ spółka doraźna nie jest spółką h.ą. w rozu-

mieniu kod. hgo, przeto z interesów prawnych, jakie uczest-
nik w swojem imieniu zawarł z trzecim, tylko dla niego
wypływają prawa i obowiązki względem trzeciego. Jeśli
wszakże uczestnik działał zarazem za zleceniem i w imie-
niu wszystkich innych, albo jeśli wszyscy uczestnicy spól-
nie, lub przez spólnego pełnomocnika działali, każdy
uczestnik staje się względem trzeciego solidarnie upra-
wnionym i obowiązanym. (art 269.) Odpowiedzialność
solidarna odpowiada art 280. Uczestnicy mogą się z trzeci-
mi umawiać, iż każdy z nich będzie odpowiadał w stosun-
ku do swego udziału.

IV. Rozwiązanie spółki dorazowej.

Do rozwiązania spółki dorazowej, wystąpienia uczestnika i
przystąpienia nowego uczestnika, stosują się przepisy powsz.
prawa cyw. Spółka ta rozwiązuje się z ukończeniem spólnego
interesu, albo z powodu niemożności osiągnięcia celu. Likwida-
cyą, tj ukończeniem rozpoczętego interesu trudni się uczestnik,
któremu poruczono zawiadowstwo. Tenże obowiązanym jest zdać
liczbę uczestnikom przy udzieleniu dowodu (art 270.) Na wnio-
sek choćby jednego uczestnika, może sędzia z przyczyn na-
głych każdego czasu zarządzić złożenie rachunku, lub udzie-
lenie wyjaśnień, przedłożenia ksiąg i dowodów. Także przed
ukończeniem likwidacyi może uczestnik żądać wydania
swego udziału w pieniądzach zbędnych.–

Rozdział czwarty

O stowarzyszeniach zarobkowych i gospodarczych, trudniących się czynnościami handlowemi w sposobie zarobkowania.

Literatura. Piętak: O stowarzyszeniach zarobk. i gospod. Lwów 1873.

Ust. z 9. kwietnia 1873. L. 70. D. u. p. urządziła stosunki prawne stowarzyszeń zarobk. i gosp.

I. Pojęcie stowarzyszenia zarobk. i gosp.

Są to stowarzyszenia o niezamkniętej liczbie członków, których celem jest podniesienie zarobku lub gospodarstwa swych członków przez społne prowadzenie przedsiębiorstwa, lub przez udzielanie kredytu (§ 1.) Do tych rzędu zaliczamy stowarzyszenie zaliczkowe i kredytowe (Vorschuss u. Creditvereine) dostarczające swym członkom w łatwy sposób kredytu. Stowarzyszenie surowcowe (Rohstoffvereine) zakupujące hurtownie materyały surowe, a sprzedające takowe w mniejszych ilościach swym członkom z małą nadwyżką. Stowarzyszenia

magazynowe (Magazinvereine) utrzymujące składy wyrobów członków swych w celu sprzedaży takowych i to albo na rachunek każdego poszczególnego producenta, albo na wspólny rachunek wszystkich stowarzyszonych, zakupując natenczas poprzednio wyroby od swych członków. – Stowarzyszenia spożywcze (Consumvereine) dla wspólnego hurtownego zakupna artykułów żywności i innych potrzeb domowych, i odsprzedaży takowych w mniejszych ilościach swym członkom. Do tych należą także stowarzyszenia dla spólnego stołu. Stowarzyszenia budownicze (Wohnungsgenossenschaften) celem dostarczenia swym członkom mieszkań, niekiedy budując z kapitałów, z wkładek członków powstałych dla nich domy mieszkalne, a czasem przenosząc takowe na własność. Stowarzyszenia dla wspólnego zakupna i użytku przyrządów gospodarskich (Werkgenossenschaften) łączące pracę i kapitał w jedno wspólne przedsiębiorstwo (murarze, kominiarze, introligatorowie itp.)

Znamionami stowarzyszeń zarobkowych i gosp. są:

1. Liczba ich członków nie jest zwartą, czem się zasadniczo różnią od spółek handlowych. Członkowie dowolnie przystępują i występują, zachowując przy wystąpieniu pewne formalności (§ 54 i 77.) Wystąpienie członka nie pociąga za sobą rozwiązania stowarzyszenia.

zatem też idzie, że stowarzyszenia nie mogą mieć ściśle oznaczonego kapitału zakładowego, czem się także różnią od spółek innych. Ilość udziałów stanowiących w każdej chwili kapitał zakładowy, ulega ciągłej zmianie; z tego wszakże nie wypływa, iżby stowarzyszenie nie mogło ograniczyć liczby swych członków; owszem stowarzyszenie może w tej mierze ustanowić liczbę oznaczającą najwyższą możliwą ilość uczestników i udziałów, niemniej liczbę oznaczającą najniższą ilość takowych, niżej której więc stowarzyszenie zawiązanem być nie może. W takim przypadku ilość członków będzie wszakże ograniczoną, lecz nie zwartą. Przez udział rozumiemy z góry oznaczoną ilość sumy pieniężnej, którą członek wnieść winien np. 100. Zł. Zazwyczaj stanowi kontrakt, iż żaden członek nie może mieć udziałów wyżej pewnej oznaczonej liczby np. wyżej nad 20. udziałów. –

2. Celem stowarzyszeń jest podniesienie zarobku lub gospodarstwa członków, niekiedy i osób trzecich, ale nie wyłącznie. Odróżnić można dwa sposoby osiągnięcia tego celu – pomnażanie dochodów wspierając produkcyę członków, i zmniejszenie wydatków na domowe potrzeby, wspierając domowe gospodarstwo członków (Przez wyraz „gospodarstwo" w § 1. ust. rozumieć należy gospodarstwo domowe.) Ze względu na poda-

ny dwojaki cel dzielą się też stowarzyszenia na dwa ro-
dzaje: stowarzyszenia zarobkowe i na stowarzysze-
nia gospodarcze.

3. Rzeczony cel ma być osiągnięty za pomocą spól-
nego prowadzenia przedsiębiorstwa, albo udzielania
kredytu t.j. stowarzyszenia mają się opierać na własnych
siłach. Z tego powodu nie są stowarzyszeniami za-
robk. i gosp. towarzystwa z celami humanitarnymi,
zbierające z drobnych wkładek członków większy kapi-
tał, aby udzielać z niego swym członkom pomocy w ra-
zie jakiejś potrzeby, nędzy, śmierci, choroby. Taksamo
stowarzyszenia mające na celu jedynie zakładanie
związkowych kas oszczędności, by członkom swym
dać możność przez łączenie mniejszych oszczędzeń,
uzbierania większego kapitału.

II. Zawiązanie stowarzyszenia.

Jestto rzeczą założycieli, czy w dopięciu wspom-
nianego celu poddać się chcą pod przepisy ust. z r. 1873.
lub też nie. W tym ostatnim przypadku musiałaby się
zawiązać spółka h-a jawna lub komandytowa, lub
spółka zarobkowa w myśl prawa powsz. cyw. Jeśli się
wszakże w stowarzyszeniu mieścić mają wszystkie
wyż wspomniane 3. znamiona, wówczas stowarzy-
szenie stosować się musi wyłącznie do przepisów usta-

wy wspomnianej, a nie może się wtedy zawiązać ani spół-ka hā. ani zarobkowa. Jeśli się wszakże zawiązuje spół-ka hā., albo spółka zarobkowa, wejdą w zastosowanie przepisy prawa hgo, a względnie prawa cyw. powsz.; natenczas też nie ma mowy o niezwartej liczbie człon-ków. Stowarzyszenie dążące do celów §.1. ust z r 873. wskazanych tj. przed zaprowadzeniem tej ustawy, a zatem zawiąza-nie na podstawie ust. o stowarzyszeniach z dn 26 listo-pada 1852. mogą istnieć nadal na pierwotnej swej podstawie, nie mając obowiązku stosować się do nowej ustawy, choćby nawet zupełnie odpowiada-ły przepisom tej ustawy. Dobrowolnie może się jednak takie stowarzyszenie podporządkować pod nową ustawę, skoro jego statut zgadza się z przepisami nowej ustawy, lub zgodnie z nią został zmieniony. Stowarzyszenia zarobkowe i gospodarcze są na mo-cy ust. z r. 1873. dwojakie: One bowiem mogą być za-wiązywane:

1. z nieograniczoną i
2. z ograniczoną odpowiedzialnością swych członków.

W pierwszym przypadku odpowiada każdy członek za zobowiązanie stowarzyszenia całym swym majątkiem i solidarnie, w drugim zaś do pewnej tylko oznaczonej kwoty, z góry ustanowio-

nej. Zawiązanie stowarzyszenia wymaga:

1. przyjęcia firmy stowarzyszenia. Firma winna być wzięta od przedmiotu przedsiębiorstwa stowarzyszenia i zawierać oznaczenie: „stowarzyszenie zarejestrowane" tudzież według rodzaju odpowiedzialności dodatek „z odpowiedzialnością ograniczoną lub nieograniczoną. Nazwiska członków lub innych osób nie mogą być w firmie zamieszczone.

2. Sporządzenia kontraktu stowarzyszenia na piśmie. Każdy członek przystępuje czyniąc oświadczenie pisemnie.

3. wpisania kontraktu w rejestr stowarzyszeń. Kontrakt (statut) stowarzyszenia winien zawierać: Firmę i siedzibę stowarzyszenia, przedmiot przedsiębiorstwa, czas istnienia (jeśli ma być stowarzyszenie ograniczone do pewnego oznaczonego czasu) warunki przystąpienia członków, jakoteż szczególne przepisy o ich ustąpieniu przez wystąpienie, śmierć, wykluczenie; wysokość udziałów poszczególnych członków i sposób tworzenia tych udziałów, zasady, według których ma być bilans układany i zysk obliczany, sposób wyboru i składu dyrekcyi, formę zwoływania członków, warunki prawa głosowania tychże, oznajmienie, czy odpowiedzialność członków jest ograniczoną lub nieograniczoną, nazwiska

członków pierwszego przełożeństwa, lub tych osób, któ-
re mają wyjednać zarejestrowanie towarzystwa.
Statut może ustanowić radę nadzorczą. Statut
wpisany w rejestr stowarzyszeń będzie w wyciągu
ogłoszony. Wyciąg podaje także miejsce zamieszka-
nia członków przełożeństwa, jeśli to jest już ustanowio-
ne w statucie. Przed wpisaniem w rejestr stowarzysze-
nia, stowarzyszenie nie istnieje jako takie.

III. Stowarzyszenia zarobkowe i gospodar-
cze trudniące się czynnościami handlow.

Stowarzyszenia mogą rozciągać czynności swe
także do osób nie będących członkami. Jest im bo-
wiem dana sposobność przedsiębrać także czynno-
ści, które podpadają pod pojęcie czynności hgch, i któ-
remi się trudnić mogą w sposobie zarobkowania.
Z tej to przyczyny stanowi §. 43. ust. z r. 1873. że do sto-
warzyszeń, których przedsiębiorstwo ma za przed-
miot czynności hę, czy to wyłącznie, czy częściowo,
stosują się przepisy kod. hgo, odnoszące się do kupców,
o ile ustawa ta nie zawiera odmiennych przepisów.
Z powyżej podanych stowarzyszeń mogą się trudnić
czynnościami hmi: Stowarzyszenie zaliczkowe
i kredytowe, o ile i nie członkom udziela pożyczek
a wogóle kredytu. Stowarzyszenia surowcowe ść,

sprzedają i nie członkom surowe materyały; stowarzyszenia spożywcze, gdy zakupione artykuły żywności i nie członkom odprzedają; tak samo stowarzyszenia produkcyjne. Takiemi czynnościami jednak trudnić się nie mogą stowarzyszenia budownicze (art. 275 kod. hgo) wzajemnych ubezpieczeń (art. 271. L. 3) Chociaż ustawa uważa za kupców takie stowarzyszenia, które się trudnią handlem, to przecież nie stają się przezto spółkami hlni; stąd też wynika, że spory wywięzujące się między członkami stowarzyszenia, nie będą oceniane według kod. hgo, lecz według ust. z r. 1873. i powsz. prawa cyw. Spory takie, jako nie należące do rzeczy handlowych, nie należą przed sąd hly (§. 39. u. 3. ust. wpr. k. hy.

Do stowarzyszeń uważanych za kupców stosują się nie tylko przepisy kod. hy, ale też wogóle przepisy prawa hgo, zwłaszcza przepisy ust. wpr. kod. hy. niemniej postanowienia ust. o upadł. o ile zastosowanie tych przepisów zależy od tego, że osoba, do której zastosowane być mają, jest kupcem w rozumieniu kod. hgo, a ust. z r. 1873. nie stanowi inaczej. Za tem przypuszczeniem podlegać mogą i spory stowarzyszeń jurysdykcyi sądów hych (§. 38. L. 2. – § 39. pod L. 1 i 2. u. w.) Z tego, że stowarzyszenia trudniące się przedsiębiorstwem hem uważają się za kupców, wypływa, co następuje:

1. czynności zawarte przez takie stowarzysze-

nia z osobami trzeciemi tak się uważają, jakoby je był zawarł kupiec.

2. wszelkie przepisy kod. hgo o zawieraniu, tłumaczeniu, ważności i skutkach prawnych czynności hgch niemniej ich istotnych cechach, stosują się także do stowarzyszeń. Do tych postanowień należą przepisy zawarte w 4. ks. kod. hgo o ile się tyczą kupców, i stosują się w pierwszym rzędzie do stowarzyszeń trudniących się w sposobie zarobkowania czynnościami hmi.

W poczet tych przepisów wchodzą:

a. art 289. 290. i 291. stanowiące o prawie do odsetek prowizyi i składowego

b. art 297. o pełnomocnictwie

c. art 300. o przyjęciu przekazów przez kupców.

d. art 301. 303. i 305. o przekazach i dowodach zobowiązania się, wystawionych przez kupca.

e art 306 o wyłączeniu skargi wydobywczej etc.

f. art 301–311. i 312. u 2. o kupieckiem prawie zastawu.

g. art 313–316. o prawie zatrzymania

h. art 323. o obowiązku kupca otrzymującego zlecenie od osób trzecich

i art 378, 388 i 420. według których przepisy o przedsiębiorstwie komisowem, spedycyjnem i przewozowem mają i wtedy zastosowanie, gdy kupiec, trudniący się

zazwyczaj innego rodzaju handlem, w poszczególnym przypadku w wykonaniu swego przedsiębiorstwa podejmuje się przypadkowo jakiejkolwiek z wymienionych czynności.

3. Na stowarzyszenia spływają wszelkie prawa i obowiązki, które w ogóle kod. hy przyznaje kupcom, albo na nich wkłada. Przepisy te tyczą się rejestru hgo, firmy, prokury, pełnomocnictwa hgo, pomocników hych i utrzymywania ksiąg hych. Te przepisy idą o tyle w zastósowanie, o ile ust. z r 1873. nie zawiera odmiennych przepisów.

a. ust z r 1873. i rozp. min. z 14 maja 1873. (tyczące się zakładania i utrzymywania rejestrów stowarzyszeń) urządzają wyczerpująco całą rzecz o rejestrze stowarzyszeń, i każde stowarzyszenie musi się stósować do tych przepisów bez względu, czy się trudni czynnościami hmi w sposobie zarobkowania, lub też nie. Przepisy kod. hgo o rejestrze hym nie mają więc zastósowania. O urządzeniu rejestru stowarzyszeń, była wyżej mowa.

b. przepisy ust z r 1873. tyczące się firmy, obowiązują każde stowarzyszenie zarobkowe i gospodarcze bez względu, czy się trudni lub nie trudni czynnościami hymi, i bez względu, w jakiej ilości opłaca podatek od swego zarobkowania. Do stowarzyszeń trudniących się czynnościami hmi stosują się oprócz tego art. 26 u 1. i 27. kod. hgo odnoszące się do kupców nieprawnie używających

firmy, niemniej art 22. i 23 o przeniesieniu handlu z prawem do używania dotychczasowej firmy.

c. Do stowarzyszeń trudniących się handlem, a opłacających podatek wilości oznaczonej w § 7. ust wpr. stosują się także przepisy kod. hgo o prokurze. O pełnomocnikach stanowi §. 26. ust. z r 1873. że zawiadywanie sprawami stowarzyszenia, jakoteż zastępowanie stowarzyszenia odnośnie do tego zawiadowstwa może być poruczone także urzędnikom stowarzyszenia lub innym osobom, jako pełnomocnikom stowarzyszenia. W tym przypadku zależy ich uprawnienie od osnowy udzielonego im pełnomocnictwa, a w wątpliwości rozciąga się ono do tych czynności prawnych, które z wykonywania czynności tego rodzaju zazwyczaj się wywiązują.

Do stowarzyszeń trudniących się handlem, stosują się także przepisy kod. hgo o pełnomocnikach hych (art 47.–56.) tudzież o pomocnikach hych (art 57–63.)

d. co do ksiąg utrzymywanych przez stowarzyszenie zawiera § 22. ust. z r 1873. odnośne przepisy, które poprzednio poznaliśmy, mówiąc o księgach hych.

IV. O członkach stowarzyszenia i o stosunku prawnym zachodzącym między nimi.

Uczestnictwo w stowarzyszeniu nabywa się przez

przystąpienie do kontraktu stowarzyszenia jużto pier-wotnie przy zawieraniu stowarzyszenia, jużto później przed lub po zarejestrowaniu stowarzyszenia. Do sto-warzyszenia można przystąpić jedynie przez pi-smienne tej treści oświadczenie. Przyjęcie członków zależy wyłącznie od woli stowarzyszenia. Stosunek prawny zachodzący między członkami urzadza się przedewszystkiem według statutu stowarzyszenia, któ-ry od przepisów ust. z r. 1873. w tych tylko punktach odstę-powac może, w których to wyraźnie jest dozwolone.

V. O organizacyi stowarzyszeń zarobko-wych i gospodarczych.

Organami stowarzyszenia są:

1. Przełożeństwo. Każde stowarzyszenie musi mieć przełożeństwo wybrane z grona członków. Ono za-stępuje stowarzyszenie sądownie i zasądownie; mo-że się składać z jednego lub więcej członków. Zamia-nowanie ich jest każdego czasu odwołalnem. Człon-kowie przełożeństwa wpisują się w rejestr stowarzy-szeń. Prawa i obowiązki przełożeństwa odpowiada-ją prawom i obowiązkom przełożeństwa spółki tej akcyjnej. Przełożeństwo winno utrzymywać dokładny spis wszystkich członków stowarzyszenia, członko-wie bowiem nie wpisują się w rejestr stowarzyszenia

2. Rada nadzorcza. Statutem może, lecz nie musi być przełożeństwu przydana rada nadzorcza, którą członkowie ze swego grona, z wyłączeniem członków przełożeństwa wybierają, a która w każdym czasie może być odwołaną. Ona czuwa nad zawiadywaniem interesami Stowarzyszenia we wszystkich gałęziach zarządu, sprawdza rachunki etc. -

3. Walne zgromadzenie członków. Prawa walnego zgromadzenia stoją w ogóle na równi z prawami walnego zgromadzenia akcyonaryuszów spółki chej akcyjnej;

VI. O stosunku Stowarzyszenia do trzecich.

Przed wpisaniem w rejestr stowarzyszeń zarbk. i gosp. Stowarzyszenie nie istnieje jako takie. Stowarzyszenie może pod swą firmą nabywać prawa, i zaciągać zobowiązania, tudzież nabywać własność i inne prawa rzeczowe nawet na nieruchomościach, może zapozywać przed sąd i być pozwanem. Sądem właściwym jest sąd, w którego okręgu stowarzyszenie ma swą siedzibę. Stowarzyszenie wchodzi w stosunki prawne z trzecimi za pośrednictwem osób do zastępstwa upoważnionych tj. przełożeństwa lub innych pełnomocników Stowarzyszenia. Prawa nabyte i zobowiązania zaciągnięte należą do majątku Stowarzyszenia

stanowiącego odrębną całość prawną. Za zobowiązania stowarzyszenia odpowiada w pierwszym rzędzie majątek stowarzyszenia, do którego należą i udziały członków. W obu przypadkach zawiązania stowarzyszenia, tj. czy to z ograniczoną, czy z nieograniczoną odpowiedzialnością, członkowie odpowiadają za zobowiązania stowarzyszenia tylko posiłkowo tj. na przypadek niedostateczności majątku stowarzyszenia do pokrycia jego długów, czyli innemi słowy na przypadek ogłoszenia upadłości co do majątku stowarzyszenia albo na przypadek, gdyby upadłość nie mogła być otworzoną z przyczyn wymienionych w §. 66. ust. o upadł. tj. jeśli jeden tylko jest wierzyciel osobisty, albo gdy majątek jest tak szczupły, że nie pokrywa kosztów otwarcia upadłości. Wierzyciele stowarzyszenia mogą się więc dopiero po podziale masy upadkowej stowarzyszenia (tj. majątku stowarzyszenia) upominać o zaspokojenie swych należytości przez członków stowarzyszenia, a to tylko w sposobie wyżej pod VI. wskazanym.

VII. Rozwiązanie.

Stowarzyszenie rozwiązuje się:

1. przez upływ czasu w kontrakcie stowarzyszenia zakreślonego.

2. przez uchwałę stowarzyszenia
3. przez otwarcie upadłości
4. wskutek rozporządzenia władzy administracyjnej (polit. krajowej)

Wyjąwszy przypadek upadłości, likwidacyą trudni się przełożeństwo, chyba, że kontrakt innych do tego powołuje. Prawa i obowiązki likwidatorów odpowiadają odnośnym przepisom o spółce tej akcyjnej. Rozwiązanie częściowe może nastąpić przez wystąpienie, śmierć, lub wykluczenie członka.

__A__. Stowarzyszenie z odpowiedzialnością nieograniczoną. Każdy członek ma prawo wystąpić ze stowarzyszenia, chociażby kontrakt stowarzyszenia na czas oznaczony był zawarty. Jeśli kontrakt ten nic nie stanowi o czasie, kiedy nastąpić może wypowiedzenie lub wystąpienie, wystąpić można tylko z końcem roku obrotowego za poprzedniem najmniej cztero-tygodniowem wypowiedzeniem. Spólnik mający kilka udziałów, może bez ustąpienia ze stowarzyszenia wypowiedzieć jeden lub więcej udziałów. Oprócz tego gaśnie uczestnictwo wskutek śmierci, chyba, że statut zawiera przeciwne przepisy. Członkowie ustępujący ze stowarzyszenia, niemniej ich dziedzice, pozostają w ciągu czasu przedawnienia w odpowiedzialności

wobec wierzycieli stowarzyszeń za wszystkie zobowiązania, w które stowarzyszenie weszło przed ich ustąpieniem. (§ 85 u. 1.) Jeśli statut nic innego nie stanowi, nie mają oni żadnego prawa ani do funduszu zapasowego, ani do żadnego innego majątku stowarzyszenia; mogą jedynie żądać, aby im wypłacono ich udział w takiej sumie, jaką ten wynosi wedle zamknięcia rachunków za rok, w którym członek ustąpił, a to w miesiąc po ich sprawdzeniu, jeśli aż do tego czasu stowarzyszenie nie będzie rozwiązanem czyto wskutek uchwały, czy wskutek rozporządzenia władzy administracyjnej. Wierzyciel osobisty członka stowarzyszenia z odpowiedzialnością nieograniczoną, może dochodzić praw swych w ten sam sposób, jak wierzyciel osobisty wspólnika spółki jawnej, wszelako żądać może tylko ustąpienia członka ze stowarzyszenia, a wypowiedzenie uczestnictwa winno nastąpić najmniej na 6. miesięcy przed upływem roku obrotowego (art. 119 i 126. kod. hgo § 59. pat. z r. 1873.

Skargi przeciw członkowi wynikłe z roszczeń do stowarzyszenia, zadawniają w 2. latach po rozwiązaniu stowarzyszenia, albo po wystąpieniu spólnika, chyba, że należytość jest tego rodzaju, iż ustawa do jej zadawnienia krótszy czas zakreśla.

Przedawnienie to rozpoczyna się z dniem, kiedy roz„ wiązanie stowarzyszenia wpisano w rejestr stowa„ rzyszeń, względnie z dniem, kiedy ustąpienie człon„ ka wpisano w rejestr członków, który ma być utrzy„ mywany przez przełożeństwo stowarzyszenia. Inne przepisy tyczące się zadawnienia skarg zgadzają się z odnośnymi przepisami wydanymi dla spó„ łek jawnych (art 146-149. kod. hdgo) To tylko nadmie„ niamy, iż co do należytości, które nie są jeszcze wy„ płatne, ale wypowiedzialne, zadawnienie zaczyna się z upływem terminu, dla wypowiedzenia należy„ tości możliwego bez względu na termin wypłaty. Termin ten więc dolicza się do czasu na zadawnie„ nie zakreślonego, pomimo, że wypowiedzenie nie nastąpiło. Otwarcie upadłości co do majątku sto„ warzyszenia, nie pociąga za sobą upadłości co do majątku poszczególnych członków stowarzyszenia z nieograniczoną odpowiedzialnością. W razie upa„ dłości, lub gdyby takowa nie mogła być otworzoną (§ 66. ust. o upadł.) członkowie odpowiadają za niepo„ kryte długi bezpośrednio wierzycielom i to solidarnie i całym swym majątkiem. Wierzyciele stowarzysze„ nia mogą się wszakże tylko wtenczas czepiać poszcze„ gólnych członków, kiedy się ze swemi należytościami zgłosili podczas postępowania upadłowego, i jeśli te

zostały uznane za rzetelne. Jeśli w postępowaniu upadkowem ostateczny projekt podziału został uskuteczniony, przełożeństwo winno złożyć obrachunek dopłat (repartycję) wykazujący, ile każdy członek stosownie do przepisów statutu dopłacić ma na zaspokojenie wierzycieli z powodu niedoboru w upadłości doznanego. Sąd upadkowy potwierdza rachunek, a przełożeństwo ściąga w drodze egzekucyi dopłaty. Towszakże nie przeszkadza wierzycielom dochodzić samodzielnie praw swych na członkach stowarzyszenia. –

13. Stowarzyszenie z odpowiedzialnością ograniczoną. –

Każdy członek stowarzyszenia może wystąpić z końcem roku obrotowego, wszakże za poprzedniem najmniej 4. tygodniowem wypowiedzeniem. Członek taki odpowiada w przypadku upadłości albo likwidacyi za zobowiązania stowarzyszenia, o ile kontrakt nie ustanawia wyższej kwoty, nie tylko swoimi udziałami w przedsiębiorstwie, lecz także jeszcze dalszą kwotą w wysokości tychże udziałów. W tym przypadku wszakże wierzyciele nie występują bezpośrednio przeciw członkom, lecz przełożeństwo lub likwidatorowie ściągają kwoty wspomniane od członków. Odpowiedzialność spólnika, który wystąpił, lub jego dziedziców trwa je-

szcze przez rok jeden po upływie roku obrotowego, w którym członek wystąpił, chyba, że kontrakt przedłużył ten czas i rozciąga się na wszystkie zobowiązania, które Stowarzyszenie zaciągnęło aż do wystąpienia członka. Udział członka występującego, i wszelka należytość przypadająca mu na zasadzie Statutu, mogą być wypłacone dopiero wtedy, gdy się skończy odpowiedzialność wyż wzmiankowana. Członek występujący nie ma prawa ani do funduszu zasobnego, ani do innego majątku Stowarzyszenia, chyba, że Statut inaczej stanowi.

Członek mający więcej udziałów, może bez wystąpienia ze Stowarzyszenia wypowiedzieć jeden lub więcej udziałów. W przypadku rozwiązania Stowarzyszenia udziały nie mogą być wypłacone i zwyżka nie może być rozdzielona między członków pierwej, aż po upływie roku licząc od dnia, kiedy ogłoszenie w pismach publicznych do tego wyznaczonych po raz trzeci nastąpiło.

W przypadku upadłości Stowarzyszenia, zawiadowca masy upadkowej układa rachunek dopłat, które poszczególni członkowie są dłużni Stowarzyszeniu, i za które są odpowiedzialni. Sąd zatwierdza obrachunek, a zarządca masy ściąga w drodze egzekucyi dopłaty od poszczególnych członków.

Rozdział piąty

O spółkach trudniących się czynnościami handlowemi w sposobie zarobkowania, nie opłacających wszakże od swego zarobkowania stałych podatków monarchicznych bez dodatków w ilości w §. 7. ust. wpr. wymaganej, tudzież o spółkach trudniących się handlem obnośnym.

Przepis ustępu 2. art 10. kod. hgo w połączeniu z przepisem §. 7. ust. wpr. nie uważa takich spółek za spółki hę, niemniej §. ten nie dozwala zastósować do nich przepisów kod. hgo o firmie, księgach hych i prokurze. Z postanowienia art 10. u 2. wypływa, że do tych spółek nie mogą być zastósowywane przepisy kod. hgo o spółkach hych, tj. że ich zawiązanie i rozwiązanie, tudzież stosunek spólników między sobą i stosunek spółki do trzecich nie ulegają przepisom kod hgo o spółkach hych. Zachodzi pytanie, czy w tym względzie idą w zastósowanie przepisy powsz. prawa cyw. o spółkach zarobk.

czy też przepisy prawa handlowego, które przed zapro-
wadzeniem kod. hgo obowiązywało. Że względu na
§1. ust. wpr. znoszący dotychczas obowiązujące prze-
pisy prawa hgo, o ile tyczą się przedmiotów kod. hgo,
wypadałoby twierdzić, iż do wzmiankowanych spó-
łek stósować należy poprzednie prawo hę, albowiem
kod. hy nie urządził tych spółek. Jeśli wszakże zwa-
żymy, że pod panowaniem dawniejszego prawa
hgo o spółkach hych wyłącznie stanowiły ordynacye
wekslowe i ustawy o upadł. z przeszłego stulecia, nie-
mniej pierwsza księga kod. hgo francuzkiego, tu-
dzież rozporządzenia minist. z 12. sierpn. 1853. –
20. kwietnia 1854 – 13. kwietnia 1857. (dla Galicyi Kra-
kowa) – 16. września 1857. r. nie czyniące co do spółek
tej różnicy, którą wprowadzają art. 10. kod hgo i §7.
ust wpr. a §. 2 ostatniej tej ustawy, wszystkie powyż-
sze ustawy i rozporządzenia bezwarunkowo znosi; na-
tenczas twierdzić musimy, że do wzmiankowanych
spółek w poprzednio wykazanych względach stóso-
wać należy przepisy powsz. prawa cyw. o spółkach
zarobkowych.

Spółki te mogłyby się wogóle zawiązać jako spół-
ki jawne, komandytowe, akcyjne i niejawne. Spół-
ki komandytowe nie są wszakże znane powsz.
prawu cyw. i są dopiero kod. hym utworzone, który

postanowienia odnośne nie dozwala zastósować do spółki tej na mały rozmiar. Zawiązanie takiej spółki byłoby bezskutecznem, a spółka taka musiała, żeby być uważaną, uwzględniając okoliczności zachodzące, za spółkę jawną lub niejawną. Spółki niejawne znów są urządzone kod. hyp. Ten bowiem stanowi w ks. III. tyt. I. o spółce niejawnej bez względu, czy posiadacz handlu jest lub nie jest wyłączonym od wpisania go w rejestr. Pozostałyby zatem tylko spółki jawne i spółki akcyjne. Przepisy o spółkach jawnych zarobkowych obejmuje kod. cyw. (§§ 1175-1216) Przepisy zaś o spółkach akcyjnych ustawa o stowarzyszeniach z dn. 26. listop. 1852.

I. Spółka jawna.

Spółka jawna zachodzi, gdy według kontraktu spółki każdy spólnik odpowiadać chce za długi spółki osobiście i solidarnie.

Spólnicy razem wzięci, tj. w odniesieniu do swego połączenia nie stanowią jedności osobowej; ich spółka nie ma firmy, oni zatem nie działają pod takową. Przedsiębiorstwo prowadzi się pod nazwiskiem wszystkich poszczególnych spólników. Każdy spólnik jako trudniący się czynnościami temi w sposobie zarobkowania, będzie kupcem w rozu-

mieniu kod. hgo, wszakże kupcem wyłączonym od wpisu go w rejestr hy, wszakże do każdego z osobna stosować się będą przepisy kod. hgo tyczące się kupca, zwłaszcza przepisy IV. księgi kod. hgo o czynnościach hych. Spółka ich będzie połączeniem się dwóch lub więcej kupców wyłączonych od wpisania ich w rejestr hy, nie będzie ona zaś kupcem, tj nie będzie miała ani praw ani obowiązków kupca, nie ma też także i majątku spółki, stanowiącego odrębną całość prawną. Fundusz zakładowy spółki jest spólną własnością poszczególnych spólników.

A. Zawiązanie spółki. W tym względzie idą w zastósowanie przepisy powsz. prawa cyw. (§§ 1176–1178, 1180.) Zawiązanie spółki nie wymaga w przypadku objętym § 1178. ułożenia na piśmie, jeśli jest czynnością hą. (art 317.)

B. Stosunki prawne, zachodzące między spólnikami. O tych stanowi przedewszystkiem kontrakt spółki. W braku odnośnych postanowień w kontrakcie spółki wejdą w zastósowanie przepisy kod. hgo, jeśli są tak ogólnikowe, iż się w nich mieszczą i wspomniane stosunki np. art 267. 268. 270. 280 a nareszcie przepisy powsz.

prawa cyw. Spólnicy mogą się także umawiać, iż się trzymać będą odnośnych przepisów kod. hgo art 90–109.

C. Stosunki prawne spółki do trzecich.

Spólnicy prawidłowo nie działają wspólnie przy zawieraniu czynności tych, także żaden z nich nie działa w swojem imieniu lub w odniesieniu do swego udziału w przedsiębiorstwie, lecz spólnicy ustanawiają spólnego pełnomocnika hgo, którym jest albo jeden ze spólników, albo inny trzeci. O tem uwiadamiają spólnicy swych współzawodników, rzadko kiedy i publiczność. Pełnomocnik taki nie działa w imieniu spółki; ta bowiem nie istnieje na zewnątrz, i z tego powodu też nie ma firmy; pełnomocnik działa tylko w imieniu wszystkich poszczególnych spólników, którzy na podstawie art 280, 281, i 269. ust 2. (§ 1201. i 1204 u 2. k.c.) odpowiadają trzeciemu osobiście i solidarnie za cały dług, niemniej są solidarnie uprawnieni przeciw trzeciemu (art 269. u. 2.) tak, że każdy poszczególny spólnik może dochodzić całej należytości. Pełnomocnik podpisze się jako pełnomocnik przy wymienieniu wszystkich pełnomocodawców poszczególe. Spólny majątek spólników przeznaczony do prowadzenia spólnego przedsiębior-

stwa nie odpowiada wyłącznie wierzycielom spółki, czy, li raczej wierzycielom wszystkich spólników. Tak sa, mo, jak wierzyciel spółki (tj. spólników) czepiać się może majątku wspólnego i majątku poszczegól, nych spólników, tak samo może się każdy osobisty wierzyciel poszczególnego spólnika czepiać osobiste, go majątku tegoż spólnika, niemniej, a to bezpośre, dnio udziału jego w majątku wspólnym. Spółka jawna zarobkowa tem się właśnie różni od spółki jawnej handlowej, iż nie ma firmy i majątku spół, ki stanowiącego całość prawną, odpowiadającą przedewszystkiem wierzycielom spółki. Jeśli spólnik zawiera kontrakt we własnem imieniu, wówczas z tego kontraktu dla niego wypływają prawa i obo, wiązki względem trzeciego (art. 269 u 1. kodhgo.) Jeśli wszyscy spólnicy razem zawarli czynność z trzecim, każdy spólnik ma względem trzeciego i prawa i obowiązki solidarne (art 269. u 2.) a to z tego powodu, że czynności te są handlowemi

D. Rozwiązanie spółki.

Rozwiązanie zupełne, tudzież częściowe (przez wystąpienie, wykluczenie lub śmierć spólni, ka) ulega przepisom powsz. prawa cyw. (§§ 1205 – 1215. k. c.) Spólnika występującego nie chroni

krótszy czas przedawnienia przeciw roszczeniom wierzyciela spółki (tj. spólników) Przy rozwiązaniu spółki idzie w zastósowanie przepis art. 270. byleby się temu nie sprzeciwiał kontrakt spółki. Jeżeli nowy spólnik do spółki przystępuje, wówczas nie istnieje nadal spółka dotychczas istniejąca, lecz zawiązuje się nowa; za tem idzie, że spólnicy poprzedniej spółki odpowiadają za długi tej spółki, a spólnicy nowej spółki, za długi tejże. –

II. Spółka akcyjna.

Ust. o stowarzyszeniach z dn. 26. listopada 1852. D. 253. urządza spółki akcyjne nie ulegające przepisom kod. hdl. o spółkach akcyjnych handlowych. Każda taka spółka wymaga zezwolenia rządowego. Dowody tymczasowe i akcye mają opiewać na nazwisko. Akcyonaryusz, który pierwszą upłatę uiścił, i na to otrzymał dowód tymczasowy, odpowiada spółce na przypadek pozbycia tego dowodu za dalsze spłaty, dopóki go spółka nie uwolni od tego przez przepisanie dowodu tymczasowego na imię nowego posiadacza. Każda spółka akcyjna musi mieć przełożeństwo zastępujące spółkę; obok niego może być ustanowiona rada nadzorcza, złożona przez akcyonaryuszów, w celu czuwania

nad sprawowaniem interesów spółki przez przełożeństwo i wpływania na zawiadowstwo w granicach statutem zakreślonych.

Obok rady nadzorczej, może się co rok raz zebrać walne zgromadzenie akcyonaryuszów. Jeżeliby zaś rada ta nie była ustanowioną, walne zgromadzenie akcyonaryuszów zwołane być musi raz do roku. Każda spółka akcyjna podlega nadzorowi państwa, a władza administracyjna może takową rozwiązać w przypadkach w ustawie wymienionych.

Każda spółka akcyjna musi mieć swą nazwę (firmę) chociaż ust. z r. 1852. nic o tem nie wspomina. Spółka taka występuje wobec trzecich jako jedność osobowa, ma jako taka samoistne swe prawa i obowiązki, może nabywać własność i inne prawa rzeczowe na nieruchomościach. Spółka, jako taka jako trudniąca się czynnościami temi w sposobie zarobkowa, nia będzie kupcem w rozumieniu kodeksu hgo, będzie miała prawa i obowiązki kupca, zwłaszcza wszelkie prawa, kre kod. hg. w Ks. IV. kupcom przyznaje. —

